

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννα Βχόντζα Πηνελόπη Νικολαΐδου

Στου Θεού τα μονοπάτια

Θρησκευτικά

Γ' Δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Στου Θεού τα μονοπάτια

Θρησκευτικά
Γ' Δημοτικού

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια

Ράντζου Μαρία

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού
Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογήτρια

Φιλίππου Φωτεινή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Παναγοπούλου Ευγενία

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Καπούρη Θεοδώρα

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Πάλμου Λαμπρινή

Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών.

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού
αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αθανάσιος Γιαννίκας,

Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ
Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας
Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

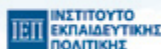
**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων
στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων»
με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα
«Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027**

**ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής**

**Υπεύθυνη Πράξης
Πολυξένη Μπίλλα**
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

**Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης
Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη**
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ιωάννα Βγόντζα Πηνελόπη Νικολαΐδου

Στου Θεού τα μονοπάτια

Θρησκευτικά
Γ' Δημοτικού

Ανάδοχος συγγραφής: Εκδόσεις *Έν πλώ*

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Ιωάννα Βγόντζα , δασκάλα Πηνελόπη Νικολαΐδου , δασκάλα
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Εκδόσεις Εν Πλω
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Φλώρα Βγόντζα , φιλόλογος
ΑΦΗΓΗΣΗ ΗΧΗΤΙΚΩΝ Ψ.Μ.Α.	Πηνελόπη Νικολαΐδου , δασκάλα π. Γρηγόριος Τζιβελέκης , θεολόγος
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Ιωάννα Βγόντζα , δασκάλα
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	Εκδόσεις Εν Πλω Καλλιόπη Βγόντζα Γραφικές Τέχνες ΛΥΧΝΙΑ Α.Ε.
ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Χρήστος Δράκος Χαράλαμπος Θεοδώρου

Αγαπημένα μας παιδιά, φίλοι εκπαιδευτικοί,

με το βιβλίο αυτό θα βαδίσουμε μαζί στα χνάρια του Θεού. Θα ανακαλύψουμε τη θεϊκή αγάπη και θα γνωρίσουμε φωτεινά παραδείγματα πίστης και αφοσίωσης στον Θεό.

Ανοίγοντας τα ιερά βιβλία του χριστιανισμού, θα τα ακούσουμε να μιλάνε για όσα συνοδεύουν τη ζωή ενός ορθόδοξου χριστιανού σήμερα.

Θα δούμε πώς η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό μεταμορφώνει τον τρόπο σκέψης, τη ζωή, την κοινωνία, τον πολιτισμό και ολόκληρη τη δημιουργία.

Μέσα από το βιβλίο μελετάμε τις διαχρονικές χριστιανικές αξίες και την παράδοση της ορθόδοξης εκκλησίας. Θα γνωρίσουμε πρόσωπα και γεγονότα από τη ζωή του Χριστού αλλά και τη διδασκαλία Του.

Θα εξοικειωθούμε με σύμβολα, εικόνες και γιορτές της ορθόδοξης λατρείας.

Οι ποικίλες δραστηριότητες που συνοδεύουν τα κεφάλαια των μαθημάτων, κάνουν ευχάριστη τη διαδρομή αυτή. Βοηθούν με τον τρόπο τους και όσα παιδιά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μάθηση.

Οι θεματικές ενότητες του βιβλίου εμπλουτίζονται με ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα και δραστηριότητες. Τα μαθήματα γίνονται έτσι πιο ενδιαφέροντα και η μάθηση δημιουργική και αποτελεσματική για όλους!

Τέλος, το γλωσσάρι θα βοηθήσει να κατανοήσουμε λέξεις και έννοιες που συναντάμε ίσως για πρώτη φορά.

Καλή αρχή!

Περιεχόμενα

Ενότητα Α: Θεός 9

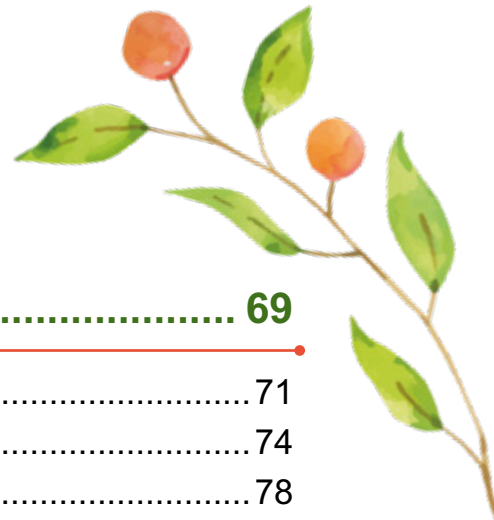
- A1:** Ο Θεός φροντίζει τον άνθρωπο και όλα τα πλάσματα της φύσης 10
A2: Ο Θεός χαρίζει τα δώρα Του σε όλους τους ανθρώπους..... 13

Ενότητα Β: Η ζωή μαζί με τον Θεό και μακριά Του 17

- B1:** Η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό 18
B2: Ο άνθρωπος ζει στον Παράδεισο 22
B3: Οι άνθρωποι επιλέγουν να ζήσουν χωρίς τον Θεό..... 25
B4: Η κιβωτός του Νώε και ο κατακλυσμός..... 28
B5: Ο πύργος της Βαβέλ..... 32

Ενότητα Γ: Άνθρωποι του Θεού 35

- Γ1:** Αβραάμ, ο εκλεκτός και πιστός φίλος του Θεού..... 37
Γ2: Ησαύ και Ιακώβ 40
Γ3α: Ο Ιωσήφ και τα αδέλφια του 44
Γ3β: Ο Ιωσήφ συγχωρεί τα αδέλφια του 46
Γ4: Ο Θεός δίνει στον Μωυσή τις Δέκα Εντολές 50
Γ5: Ξεχωριστές γυναίκες τότε και τώρα..... 53
Γ6: Δαβίδ και Γολιάθ..... 57
Γ7: Ο προφήτης Ηλίας 60
Γ8: Ο προφήτης Ησαΐας..... 64
Γ9: Ο προφήτης Δανιήλ..... 66

Ενότητα Δ: Ενανθρώπιση-Χριστός 69

Δ1: Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου	71
Δ2: Η Γέννηση του Χριστού	74
Δ3: Θεοφάνεια, η Βάφτιση του Χριστού	78
Δ4: Ο Χριστός και οι δώδεκα μαθητές Του	82
Δ5: Ο Χριστός θεραπεύει τον παράλυτο της Καπερναούμ	86
Δ6: Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη	90
Δ7: Η παραβολή του ασώτου υιού	94
Δ8: «Πάτερ ημών...»	98
Δ9: Τα παιδιά, οι μικροί φίλοι του Χριστού	102
Δ10: Ο Χριστός στα Ιεροσόλυμα ως βασιλιάς.....	107
Δ11: Ο Μυστικός Δείπνος	111
Δ12: Τα Πάθη και η Σταύρωση του Χριστού	115
Δ13: Η Ανάσταση του Χριστού	120
Γλωσσάρι	125
Βιβλιογραφία	126
Εικονιστικό υλικό	127

Στο βιβλίο θα συναντήσουμε νέους φίλους που θα μας λένε κάθε φορά τι πρέπει να κάνουμε!

γράφουμε

συζητάμε

ζωγραφίζουμε- κατασκευάζουμε

παίζουμε

ακούμε

Κείμενα με τη μέθοδο
«easy to read»

Λίγα λόγια για τα QR code

Στα κεφάλαια βρίσκουμε κάποιες δραστηριότητες που έχουν έναν ψηφιακό κωδικό (QR Code). Μπορούμε να τα σκανάρουμε μ' ένα κινητό και να μας οδηγήσουν σε μία φωτογραφία, σε μία εκτυπώσιμη σελίδα (A4), σε ένα ηχητικό, σε ένα παιχνίδι... Διαβάζουμε στο βιβλίο μας την άσκηση και βλέπουμε στον υπολογιστή ή το κινητό μας τη δραστηριότητα.

Ενότητα Α

Θεός

Ο Θεός δημιούργησε τους ανθρώπους και τον κόσμο, για να μπορούν να συμμετέχουν στην αγάπη Του και τη μεγάλη Του αγκαλιά. Έδωσε χαρίσματα στους ανθρώπους, για να τα αξιοποιήσουν για το καλό όλης της δημιουργίας.

φροντίδα
χαρίσματα
περιβάλλον

Λέξεις - κλειδιά

Σε αυτή την ενότητα θα συζητήσουμε πώς μπορούμε να φροντίζουμε τη φύση και τα ζώα που δημιούργησε ο Θεός. Θα ανακαλύψουμε τρόπους που ο καθένας μας, με τα χαρίσματά του, μπορεί να βοηθήσει για το καλό όλων των δημιουργημάτων του Θεού.

Κεφάλαιο Α1

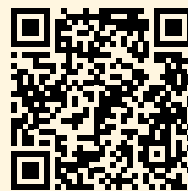
Ο Θεός φροντίζει τον άνθρωπο και όλα τα πλάσματα της φύσης

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει μερικά γράμματα από την αλφαβήτα έτσι ώστε να τα πάρουμε όλα και βρίσκει από αυτά ένα ζώο, ένα φυτό ή ό,τι άλλο βρίσκουμε στη φύση. Τα γράφουμε σε μικρά χαρτάκια και στο τέλος τα ενώνουμε όλα μαζί, για να φτιάξουμε μία μεγάλη αλυσίδα, αφού όλα τα πλάσματα στη φύση συνδέονται μεταξύ τους με θαυμαστό τρόπο!

Ακούμε ήχους από τη φύση. Προσπαθούμε να καταλάβουμε πού βρισκόμαστε...

Κοίτα γύρω σου! Ο κόσμος μας δεν είναι σαν μια μεγάλη ζωγραφιά; Ξέρεις γιατί; Ο Θεός καθώς τον δημιούργησε πρόσεχε κάθε λεπτομέρεια. Όλα ταιριαστά και με απέραντη αγάπη φτιαγμένα. Η σοφία του έκανε να μη μείνει κανένα πλάσμα παραπονεμένο. Αυτόν τον κόσμο, το σπίτι μας, που είναι ένα στολίδι, ας τον προσέχουμε και ας τον φροντίζουμε, για να τον απολαμβάνουμε. Ζώα, ψάρια, φυτά έχουν την αξία τους μέσα στη φύση.

Η 1η Σεπτεμβρίου για την Εκκλησία είναι μέρα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Εκείνη την ημέρα λέμε:

«Κύριε, Θεέ μας,
δώρισε στη γη βροχές
ήρεμες και ποτιστικές,
κατάλληλες για καρποφορία,
φέρε ανέμους εύκρατους¹ και υγιεινούς
για ανθρώπους και ζώα.
Δώσε μας
να περάσουμε τον κύκλο του έτους
με ειρήνη και σταθερή ομόνοια».

Ευχή της Εκκλησίας για την 1^η Σεπτεμβρίου
σε μετάφραση π. Βασιλείου Θερμού

Είσαι
με τη φύση
μια μεγάλη
αλυσίδα!

1 εύκρατος άνεμος = ήπιος, μαλακός άνεμος

**Ο Θεός φροντίζει όλα τα πλάσματά Του.
Εμείς πώς μπορούμε να φροντίσουμε
το περιβάλλον και τα ζώα;
Προτείνουμε τρόπους.**

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Τι θα λέγατε να φτιάξουμε μέσα στην τάξη έναν μικρό κήπο; Φέρνουμε μικρά γλαστράκια και τα ποτίζουμε, όταν χρειάζονται. Τα βάζουμε στον ήλιο για να μπορούν να μεγαλώνουν όμορφα!

Παρατηρούμε τις εικόνες και γράφουμε μία πρόταση για κάθε εικόνα που βλέπουμε. Έτσι, στο τέλος της άσκησης μας θα έχουμε ένα ολόδικό μας ποίημα με ελεύθερο στίχο!

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε. Χωριζόμαστε σε ομάδες και φτιάχνουμε αφίσες με θέμα την προστασία του περιβάλλοντος.

Εκτυπώνουμε κάρτες (2 σελίδες) και παίζουμε παντομίμα. Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες. Ένα παιδί από την πρώτη ομάδα σηκώνει μία κάρτα και προσπαθεί να περιγράψει στα υπόλοιπα παιδιά της ομάδας του, αυτό που έχει πετύχει. Αν το βρουν, παίρνουν την κάρτα. Έπειτα σηκώνεται ένα παιδί από την άλλη ομάδα. Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι να τελειώσουν οι κάρτες μας. Κερδίζει η ομάδα που έχει συγκεντρώσει τις περισσότερες κάρτες! Εναλλακτικά αυτό το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί με περιγραφή των καρτών.

Όλα στη φύση γύρω μας δείχνουν πως ο Θεός
φ_____ όλα τα πλάσματα.
Έτσι κι εμείς νοιαζόμαστε για το περιβάλλον!

Κεφάλαιο Α2

Ο Θεός χαρίζει τα δώρα Του σε όλους τους ανθρώπους

Πόσο ωραία θα ήταν
η ζωή μας, αν όλοι
βρίσκαμε κάτι καλό
να πούμε για τους
διπλανούς μας...

Μέσα σε ένα βάζο, τοποθετούμε χαρτάκια με τα ονόματα όλων των παιδιών της τάξης. Κάθε παιδί διαλέγει ένα χαρτάκι και γράφει κάτω από το όνομα ένα καλό χαρακτηριστικό του συμμαθητή ή της συμμαθήτριας που διάλεξε.

Καθόμαστε σε κύκλο και ο καθένας με τη σειρά του δίνει το χαρτάκι στο παιδί που έχει, λέγοντας δυνατά το χάρισμα που έγραψε.

Aπ' όλα τα πλάσματα του κόσμου ο Θεός ξεχώρισε τον άνθρωπο. Του έδωσε ένα μεγάλο δώρο: να ζει και να σκέφτεται ελεύθερα, να έχει αθάνατη ψυχή.

Σκεφτείτε ένα μπουκέτο από λουλούδια: δεν έχουν όλα το ίδιο σχήμα, το ίδιο χρώμα, την ίδια μυρωδιά... Έτσι και εμείς οι άνθρωποι. Καθένας μας είναι μια ξεχωριστή προσωπικότητα και έχει ιδιαίτερα χαρίσματα δοσμένα από τον Θεό. Τα χαρίσματα αυτά λέγονται και таланτα. Και επειδή βοηθώντας ο ένας τον άλλον κάνουμε τον κόσμο μας ομορφότερο, αυτά τα δώρα του Θεού καλούμαστε να τα μοιραζόμαστε και να τα αξιοποιούμε με τον καλύτερο τρόπο για το κοινό καλό.

Στις 3 Δεκεμβρίου είναι η Παγκόσμια Ημέρα ατόμων με αναπηρία. Αρκετοί Έλληνες παραολυμπιονίκες αξιοποίησαν τα таланτά τους στον αθλητισμό και κέρδισαν μετάλλια!

Με ποιον τρόπο έφτασαν στον στόχο τους; Χωριζόμαστε σε ομάδες και αναζητούμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για τους αθλητές - αθλήτριες.

Βρίσκουμε στοιχεία του χαρακτήρα τους που τους οδήγησαν σ' αυτή τη μεγάλη νίκη.

Τα γράφουμε σε χαρτόνι και κολλάμε φωτογραφίες τους.

Αξιοποιούμε μέσα στην τάξη τα talέντα μας. Σκεφτόμαστε τρόπους για να ομορφύνουμε την αίθουσα αλλά και τη σχολική μας ζωή!

Εκτυπώνουμε και κόβουμε φύλλα. Γράφουμε πάνω σε αυτά όσα πιστεύουμε ότι είναι talέντα. Τα κολλάμε σε ένα μεγάλο χαρτόνι και ζωγραφίζουμε κορμό και κλαδιά. Φτιάχνουμε έτσι το δέντρο των χαρισμάτων!

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα φτιάχνει μία μεσοστιχίδα με τη λέξη ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ. Σκεφτόμαστε για κάθε γράμμα ένα τάλαντο και το περιγράφουμε. Η λέξη μπορεί να ξεκινάει από αυτό το γράμμα ή να υπάρχει μέσα στη λέξη. Ανταλλάσσουμε βιβλία και λύνει η μία ομάδα την εργασία κάποιας άλλης ομάδας.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

Έχεις μια ξεχωριστή προσωπικότητα και ιδιαίτερα χαρίσματα που σου χάρισε ο Θεός.

Τα χαρίσματα λέγονται και τάλαντα.

1.	_____	X	_____
2.	_____	A	_____
3.	_____	P	_____
4.	_____	I	_____
5.	_____	S	_____
6.	_____	M	_____
7.	_____	A	_____
8.	_____	T	_____
9.	_____	A	_____

Ώρα για παιχνίδι! Τα χαρίσματά μας, όταν τα αξιοποιούμε για το κοινό καλό, γίνονται μία σκάλα που μας ανεβάζουν όλους πιο ψηλά...

Θα χρειαστούμε ένα ζάρι και κάποια πιόνια. Βάζουμε όλα τα πιόνια στην αρχή. Κάθε παίκτης ρίχνει το ζάρι και μετακινεί το πιόνι του. Όταν κάποιος πέφτει σε κουτάκι που είναι η βάση της σκάλας, μετακινείται στην κορυφή της σκάλας. Νικητής είναι όποιος φτάσει ακριβώς στο 100!

91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Ο Θεός έδωσε χ_____ σε όλους τους ανθρώπους για να τα αξιοποιούν για το καλό όλων!

Ενότητα Β

Η ζωή μαζί με τον Θεό και μακριά Του

Θέλεις να ανοίξουμε την Παλαιά Διαθήκη να δούμε τι λέει για τη δημιουργία του κόσμου;

Τι είναι η Παλαιά Διαθήκη;

Είναι το πρώτο μέρος της Αγίας Γραφής. Το πιο παλιό. Γράφτηκε πριν τη Γέννηση του Χριστού.

Σε αυτή την ενότητα θα ανακαλύψουμε πώς δημιουργήθηκε ο κόσμος από τον Θεό, θα γνωρίσουμε τους πρώτους ανθρώπους, τον Αδάμ και την Εύα και θα ταξιδέψουμε με την κιβωτό του Νώε μέχρι τον πύργο της Βαβέλ!

δημιουργία
Παράδεισος
εμπιστοσύνη
προστασία
συνεργασία

Λέξεις - κλειδιά

Κεφάλαιο Β1

Η δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό

Θυμόμαστε την τελευταία φορά που βρεθήκαμε στην εξοχή.
Τι βλέπουμε; Τι μυρίζουμε; Τι νιώθουμε; Άραγε
πώς δημιουργήθηκαν όλες οι ομορφιές που
υπάρχουν γύρω μας;

Η Γέννηση
του Χριστού

Παλαιά
Διαθήκη

Καινή
Διαθήκη

π.Χ. (προ Χριστού)

μ.Χ. (μετά Χριστόν)

Σ τον κόσμο κάποτε υπήρχε χάος απέραντο παντού και πυκνό σκοτάδι. Η γη δεν είχε καμιά μορφή. Στεριά και θάλασσα ανακατωμένα.

1 Τότε ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο και είπε την **πρώτη μέρα** της δημιουργίας:

- *Φως! Να γίνει φως!* Κι απλώθηκε αμέσως φως λαμπρό. Τότε ο Θεός χώρισε το φως από το σκοτάδι. Το φως το ονόμασε «μέρα» και το σκοτάδι «νύχτα».

2 Τη **δεύτερη μέρα** ο Θεός χώρισε το στερέωμα από τα νερά και το ονόμασε «ουρανό».

3 Την **τρίτη μέρα** είπε ο Θεός:

- *Να μαζευτούν σε έναν τόπο τα νερά που είναι κάτω από τον ουρανό και να φανεί η στεριά.* Έτσι κι έγινε. Και ονόμασε ο Θεός «γη» τη στεριά και όλα τα νερά τα είπε «θάλασσες». Η γη πρασίνισε και τα δέντρα έβγαλαν καρπούς.

4 Την **τέταρτη μέρα** ο Θεός δημιούργησε τον ήλιο, το φεγγάρι και τα αστέρια για να φωτίζουν τη γη.

5 Την **πέμπτη μέρα** ο Θεός δημιούργησε τα ψάρια και τα πουλιά. Τα ευλόγησε και τους είπε:

- *Να πολλαπλασιάσετε και να γεμίσετε τα νερά των θαλασσών. Και τα πτηνά να πληθαίνουν πάνω στη γη.*

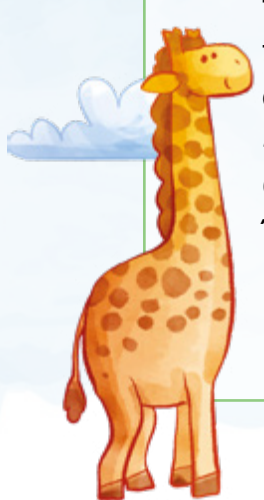
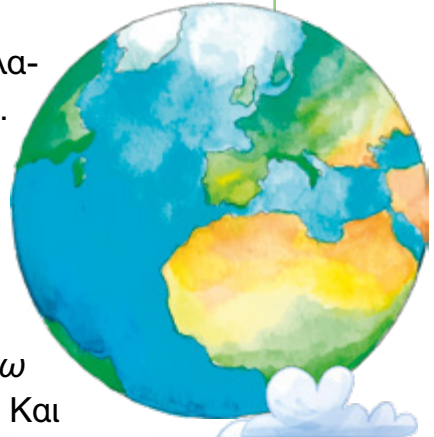
6 Την **έκτη μέρα** της δημιουργίας ο Θεός είπε:

- *Να βγάλει η γη όλα τα είδη των ζώων.* Έτσι έγιναν όλα τα ζώα της γης. Στο τέλος ο Θεός έφτιαξε τον άνθρωπο, το τέλειο και μοναδικό πλάσμα της δημιουργίας, με την εντολή να εξουσιάζει της θάλασσας τα ψάρια, του ουρανού τα πτηνά, τα ζώα και γενικά όλη τη γη και τα ερπετά που σέρνονται πάνω σ' αυτήν. Ευλόγησε τους πρώτους ανθρώπους, τον Αδάμ και την Εύα και τους είπε:

- *Να κάνετε πολλά παιδιά και να γεμίσετε τη γη.*

Ο Θεός είδε τα δημιουργήματά Του και ήταν όλα πάρα πολύ καλά. Έτσι ολοκληρώθηκαν ο ουρανός κι η γη και ό,τι υπάρχει σ' αυτά.

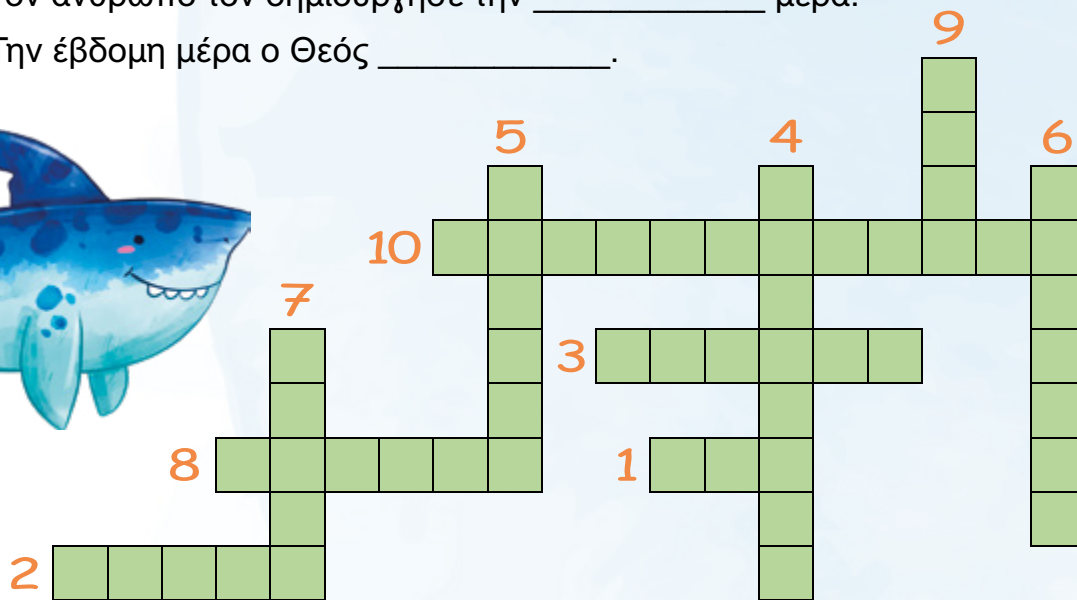
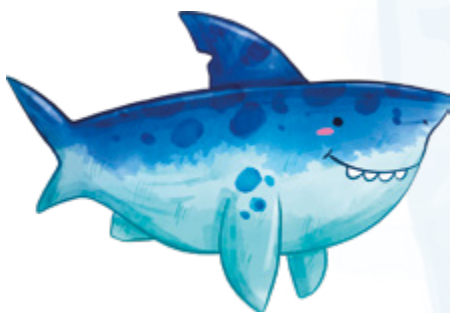
7 Την **έβδομη μέρα** την ευλόγησε, γιατί τότε ολοκλήρωσε τη δημιουργία Του και ξεκουράστηκε.

Συμπληρώνουμε το παρακάτω σταυρόλεξο με κεφαλαία γράμματα.

1. Την πρώτη μέρα ο Θεός δημιούργησε το _____.
2. Το σκοτάδι το ονόμασε _____.
3. Τη δεύτερη μέρα ο Θεός δημιούργησε τον _____.
4. Ο Θεός είπε όλα τα νερά _____.
5. Πάνω στη γη τα _____ έβγαλαν καρπούς.
6. Το φωτεινό σώμα που εμφανίζεται στον ουρανό τη νύχτα λέγεται _____.
7. Οι ζωντανές υπάρξεις που βρίσκονται στο νερό, δηλαδή τα _____ δημιουργήθηκαν την πέμπτη μέρα.
8. Την έκτη μέρα ο Θεός έβαλε πάνω στη γη τα άγρια ζώα, τα ήμερα ζώα και τα _____ που σέρνονται στη γη.
9. Τον άνθρωπο τον δημιούργησε την _____ μέρα.
10. Την έβδομη μέρα ο Θεός _____.

Αν θέλουμε, μπορούμε να ακούσουμε και να δούμε την ιστορία της δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό.

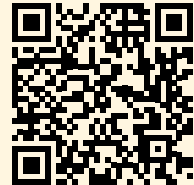

Θυμόμαστε τι δημιούργησε ο Θεός κάθε μέρα και βάζουμε αριθμούς.

Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε τη δική μας «Ρόδα της Δημιουργίας»! Βάζουμε πολύ χρώμα και φαντασία. Είναι τόσο όμορφο να δημιουργούμε κάτι με τα χέρια μας!

Ώρα για παιχνίδι: «Γη, αέρας, θάλασσα»! Καθόμαστε όλοι σ' έναν κύκλο. Ο / Η εκπαιδευτικός έχει ένα μπαλάκι και το πετάει σ' ένα παιδί λέγοντας: «γη» ή «αέρας» ή «θάλασσα». Για κάθε λέξη πρέπει το παιδί να πει ένα ζώο, ένα πτηνό ή έντομο, ένα ψάρι αντίστοιχα. Επιστρέφει πίσω το μπαλάκι στον εκπαιδευτικό, ο οποίος ρίχνει το μπαλάκι σ' ένα άλλο παιδί. Αν αργήσουμε ή πούμε λέξη που έχει ακουστεί, βγαίνουμε από το παιχνίδι. Όποιο παιδί μείνει τελευταίο κερδίζει!

Κάτι καινούριο που έμαθα...

Ο Θεός δημιούργησε τον κόσμο σε
έ_____ μεγάλα χρονικά διαστήματα!

Ο άνθρωπος ζει στον Παράδεισο

Γράφουμε σε αυτοκόλλητα χαρτάκια όσες λέξεις μας έρχονται στο νου όταν ακούμε τη λέξη «Παράδεισος». Τα κολλάμε στον πίνακα. Χωριζόμαστε σε ομάδες και συζητάμε πώς φανταζόμαστε ότι είναι ο Παράδεισος. Μοιραζόμαστε τις ιδέες μας με όλη την τάξη.

Ο Θεός έφτιαξε από χώμα τον πρώτο άνθρωπο, τον Αδάμ, σύμφωνα με τη δική Του εικόνα και με τη δυνατότητα να γίνει άγιος. Φύσηξε μέσα του πνοή και τον έβαλε να ζει σε έναν υπέροχο κήπο, τον κήπο της Εδέμ.

Αυτός ο κήπος, ο Παράδεισος, είχε όλα τα είδη των δέντρων και των φυτών και ένα ποτάμι, για να τα ποτίζει. Όλα τα ζώα του κόσμου πέρασαν από μπροστά του και ο Αδάμ τους έδινε τα ονόματά τους: παπαγάλος, ρινόκερος κ.λπ.

Για να μην είναι όμως μόνος του ο Αδάμ στην όμορφη αυτή φύση, ο Θεός πήρε κομμάτι από τα πλευρά του την ώρα που κοιμόταν και έφτιαξε την Εύα, σύντροφό του αγαπημένη.

Οι πρωτόπλαστοι, ο Αδάμ και η Εύα, ζούσαν ευτυχισμένοι στον Παράδεισο και χαίρονταν με όλα τα πλάσματα της δημιουργίας. Ήταν κοντά στον Θεό και είχαν όλα τα αγαθά του Παραδείσου.

Συμπληρώνουμε τα κενά:

1. Ο κήπος της Εδέμ ήταν ο _____.
2. Ένα _____ πότιζε τα δέντρα και τα φυτά.
3. Ο _____ έδωσε όνομα σε όλα τα ζώα.
4. Τον Αδάμ και την Εύα τους λέμε και _____.
5. Ο Θεός έφτιαξε την Εύα από τα _____ του Αδάμ.

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε ποιο μπορεί να είναι το εικονιζόμενο πρόσωπο. Τι κάνει;

Έπειτα φτιάχνουμε όλοι μαζί κολάζ με θέμα τον Παράδεισο. Ζωγραφίζουμε κάτι από τη Δημιουργία (φυτό, ζώο, ψάρι...), το κόβουμε και το κολλάμε σε χαρτόνι.

Δεν ξεχνάμε να βάλουμε τον Αδάμ και την Εύα! Τα χαρτάκια που κολλήσαμε στον πίνακα μπορούν να μας δώσουν πολλές ιδέες!

Φέρνουμε στην τάξη τα λούτρινα ζωάκια μας. Όπως ο Αδάμ, έτσι κι εμείς τους δίνουμε ονόματα. Δημιουργούμε μια όμορφη χωνιά με αυτά και μας κάνουν παρέα όλη τη χρονιά!

Αν θέλουμε, μπορούμε εναλλακτικά να ζωγραφίσουμε το αγαπημένο μας ζώο, να το ονοματίσουμε και να τα στολίσουμε κάπου στην αίθουσά μας.

Ωρα για παιχνίδι!

Πατάμε ένα ζευγάρι καρτών, για να δούμε αν ταιριάζουν τα ζώα! Συνεχίζουμε μέχρι να αποκαλύψουμε όλα τα ζευγάρια.

Προγραμματίζουμε μία όμορφη εκδρομή σ' έναν κοντινό μας κήπο ή σ' ένα άλσος για να θαυμάσουμε από κοντά όσα δημιούργησε ο Θεός με τόση αγάπη. Στη βόλτα μας, όποτε θέλουμε, περπατάμε εντελώς σιωπηλοί, για να ακούμε μόνο τους ήχους της φύσης...

Ο Θεός έφτιαξε για τον άνθρωπο έναν όμορφο κήπο, τον Π_____ για να ζει εκεί ευτυχισμένος.

Κεφάλαιο Β3

Οι άνθρωποι επιλέγουν να ζήσουν χωρίς τον Θεό

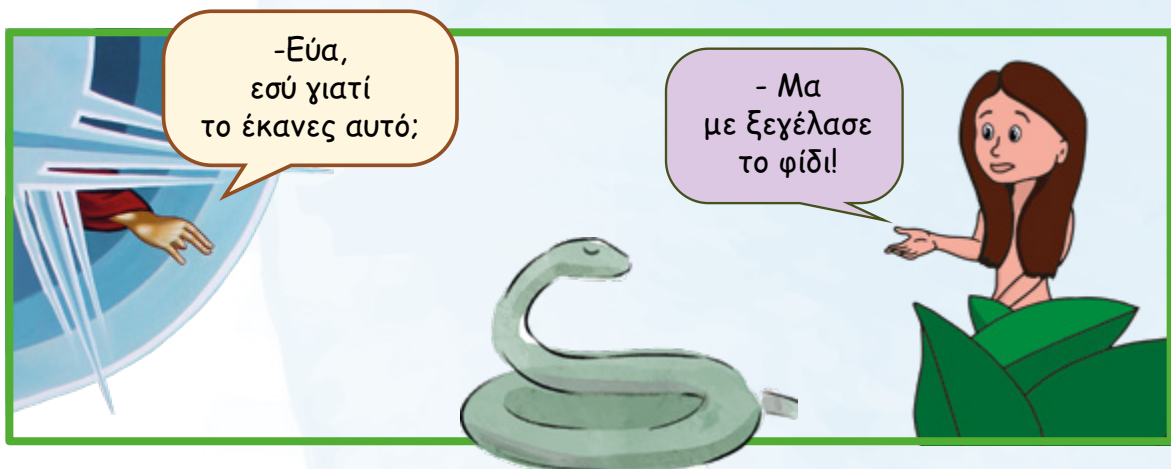
Η μαμά έχει καλεσμένους το απόγευμα και έβαλε στο ψυγείο παγωτίνια. Σου είπε να μην τα πειράξεις και να περιμένεις μέχρι να έρθουν οι καλεσμένοι. Τι κάνεις; Γιατί;

Στον όμορφο κήπο του Παραδείσου, ο Αδάμ και η Εύα ήταν ξέγνοιαστοι και μπορούσαν να χαρούν ελεύθερα ό,τι υπήρχε εκεί. Μόνο έναν περιορισμό τους έβαλε ο Θεός, να μη φάνε από το δέντρο του καλού και του κακού. Ο διάβολος όμως, με τη μορφή φιδιού, τους ξεγέλασε και τους έπεισε να φάνε τον απαγορευμένο καρπό, για να γίνουν τάχα κι εκείνοι θεοί.

Τότε ο Αδάμ και η Εύα κατάλαβαν ότι δε φορούσαν ρούχα και κρύφτηκαν από ντροπή και φόβο να αντικρίσουν τον Θεό. Έφτιαξαν πρόχειρα ρούχα από φύλλα συκιάς για να εμφανιστούν μπροστά του.

Με την παρακοή τους αυτή στα λόγια του Θεού - Δημιουργού, αρνήθηκαν την αγάπη του και εμπιστεύτηκαν τον διάβολο. Έτσι δεν είχαν πια θέση στον Παράδεισο. Έφυγαν απ' το βασίλειο της αγάπης, της χαράς και της ζωής και άρχισαν να φοβούνται, να ντρέπονται, να κατηγορούν ο ένας τον άλλο. Είχαν ανοίξει πια την πόρτα στο κακό, για να μπει στη ζωή τους.

Τέλος, ο Θεός τους είπε:

- Αδάμ, με κόπο πολύ και ιδρώτα θα κερδίζεις το ψωμί σου και εσύ Εύα, με πόνους θα γεννάς τα παιδιά σου.

Ένα παιδί ξαπλώνει πάνω σε χαρτί του μέτρου και σχεδιάζουμε το περίγραμμά του ή φτιάχνουμε το περίγραμμα ενός ανθρώπου σ' ένα μεγάλο χαρτόνι.

Χωριζόμαστε σε 2 ομάδες. Μέσα στο περίγραμμα η μία ομάδα γράφει με μαρκαδόρο τι νιώθουν οι πρωτόπλαστοι πριν την παρακοή. Έξω από το περίγραμμα η άλλη ομάδα γράφει πώς νιώθουν, αφού έφαγαν τον απαγορευμένο καρπό.

Κάθε ομάδα προσπαθεί να δείξει με μία παγωμένη εικόνα τα συναισθήματα που έγραψε πάνω στο χαρτί. Συζητάμε και ανταλλάσσουμε σκέψεις για το πώς είναι η ζωή κοντά στον Θεό και μακριά του...

Συμπληρώνουμε τα κενά:

1. Ο Αδάμ και η Εύα δεν μπορούσαν να φάνε από το δέντρο του _____ και του _____.
2. Ο διάβολος τούς ξεγέλασε με τη μορφή ενός _____.
3. Οι πρωτόπλαστοι κρύφτηκαν από _____ και _____ να αντικρίσουν τον Θεό.
4. Έφτιαξαν ρούχα από φύλλα _____.
5. Αρνήθηκαν την _____ του Θεού.

Οι πρωτόπλαστοι

Όταν παρακούμε μια εντολή και νιώθουμε άσχημα γι' αυτό τι χρειάζεται να κάνουμε; Συζητάμε.

Οι πρωτόπλαστοι με την π_____ τους αρνήθηκαν την αγάπη του Θεού και απομακρύνθηκαν από τον Παράδεισο.

Κεφάλαιο Β4

Η κιβωτός του Νώε και ο κατακλυσμός

Η ιστορία του Νώε με την κιβωτό βρίσκεται σε πολλά βιβλία και ταινίες. Γράφουμε λέξεις στον πίνακα για όσα γνωρίζουμε. Διαβάζουμε την ιστορία και βάζουμε σε κύκλο όσες λέξεις βρήκαμε.

Ας δούμε την ιστορία ενός ανθρώπου που ο Θεός, για να τον προφυλάξει, του είπε να κάνει κάτι πολύ περίεργο:

Τι είναι η
κιβωτός;

Η κιβωτός δεν
ήταν ένα καράβι
γεμάτο ζώα;

Οι άνθρωποι στη γη άρχισαν να γίνονται άδικοι και σκληροί μεταξύ τους. Η αγάπη και η ειρήνη σιγά σιγά χάνονταν από τη ζωή. Μέσα σε αυτήν την κακία όμως ξεχώριζε ένας άνθρωπος που ήταν πολύ δίκαιος και καλός: ο Νώε!

Ο Θεός τον προειδοποίησε ότι ο κόσμος θα καταστρεφόταν από μια μεγάλη πλημμύρα, έναν κατακλυσμό. Του ανέθεσε μια σπουδαία αποστολή: να κατασκευάσει ένα μεγάλο και ασφαλές καράβι, την κιβωτό, για εκείνον και την οικογένειά του. Του είπε να βάλει μέσα στην κιβωτό, ένα ζευγάρι ζώα από όλα τα είδη της γης.

Οι γείτονές του, τον κορόιδευαν βλέποντάς τον να φτιάχνει ένα καράβι πάνω στα βουνά, την ώρα που δε φαινόταν ούτε σύννεφο στον ουρανό...

Οι ουρανοί όμως άνοιξαν, όπως είχε πει ο Θεός στον Νώε και μεγάλη βροχή πλημμύρισε τη γη. Άνθρωποι και ζώα πνίγηκαν.

Ο Νώε δείχνοντας εμπιστοσύνη στον Θεό, κλείστηκε στην κιβωτό και σώθηκε! Πέρασαν πολλές μέρες που έβρεχε ασταμάτητα. Η κιβωτός που ταξίδευε στην επιφάνεια των νερών, σταμάτησε στο βουνό Αραράτ. Εκεί ο Νώε έστειλε πρώτα ένα κοράκι, για να βεβαιωθεί ότι τα νερά υποχώρησαν. Εκείνο όμως, δε γύρισε πίσω...

Μετά από μέρες έστειλε ένα περιστέρι που κάποτε επέστρεψε με ένα κλαδί ελιάς στο ράμφος του. Αυτό ήταν υπέροχο! Ήταν σημάδι ότι είχαν αρχίσει να υποχωρούν τα νερά και να φαίνονται τα κλαδιά των δέντρων! Είχαν επιτέλους σωθεί!

Φάνηκε η στεριά! Ο Νώε και η οικογένειά του έφτασαν εκεί με ασφάλεια, ευχαριστώντας τον Θεό για τη σωτηρία τους. Ο Θεός έφτιαξε ένα πανέμορφο ουράνιο τόξο στον ουρανό και τους είπε:

- Κάθε φορά που θα βλέπετε ουράνιο τόξο μέσα στα σύννεφα, θα θυμάστε ότι εγώ σας προστατεύω.

Συμπληρώνουμε τα κενά, για να βρούμε γιατί ο Νώε ξεκίνησε να φτιάχνει την κιβωτό, ενώ ακόμα δεν έβρεχε. Ο Θεός τον είχε ειδοποιήσει ότι έρχεται ...

1.		Κ	_____
2.		Α	_____
3.	_____	Τ	_____
4.		Α	_____
5.		Κ	_____
6.		Λ	_____
7.		Υ	_____
8.		Σ	_____
9.		Μ	_____
10.		Ο	_____
11.		Σ	_____

1. Ο Νώε κατασκεύασε μία μεγάλη και ασφαλή _____.
2. Σε αυτό το βουνό σταμάτησε η κιβωτός.
3. Το _____ επέστρεψε με ένα κλαδί ελιάς.
4. Μέσα στην κιβωτό ο Νώε έβαλε τα _____ σε ζευγάρια.
5. Ο πιο πιστός φίλος του ανθρώπου.
6. Γύρω γύρω από την κιβωτό υπήρχε μόνο _____.
7. Μέσα στην κιβωτό ο Νώε μπήκε μαζί με την _____ του και τα παιδιά του.
8. Η _____ είχε καλυφθεί ολόκληρη από νερά.
9. Επειδή ο Νώε έδειξε _____ στον Θεό, σώθηκε.
10. Ο _____ κράτησε την υπόσχεσή του και έσωσε τον Νώε.
11. Κάθε φορά που βλέπουμε ουράνιο τόξο θυμόμαστε ότι ο Θεός μας _____.

Ο Θεός με το ουράνιο τόξο έδειξε στον Νώε ότι τον προστατεύει. Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε το δικό μας ουράνιο τόξο. Το κολλάμε κάπου στο δωμάτιό μας και κάθε φορά που το βλέπουμε θυμόμαστε ότι κάποιος μας αγαπάει και μας προστατεύει...

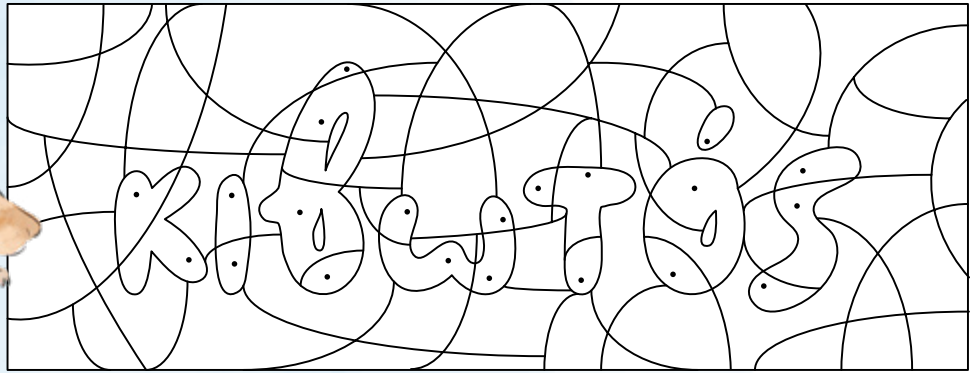

Αν ο Νώε ήταν κάποιο παιδί από εμάς και ζούσε εκείνη την εποχή, τι θα έκανε; Ένα παιδί θα πάρει τον ρόλο του Νώε. Τα υπόλοιπα παιδιά θα κάνουμε δύο σειρές αντικριστά. Ο Νώε περνάει μέσα από τον διάδρομο και θα ψιθυρίζουμε όλοι τη γνώμη μας. Πρέπει να φτιάξει την κιβωτό ή είναι ανοησία; Δεν ξεχνάμε να δικαιολογούμε αυτό που λέμε!

Χρωματίζουμε μόνο τα κουτάκια που έχουν τελίτσα. Θα αποκαλυφθεί μπροστά στα μάτια μας τι χρησιμοποίησε ο Νώε για να προφυλάξει όλα τα ζώα!

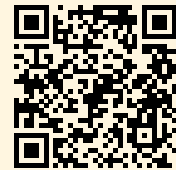

Η κιβωτός έφτασε στο βουνό Αραράτ. Τα ζώα βγαίνουν σιγά – σιγά... Ζωγραφίζουμε όλοι μαζί σ' ένα χαρτόνι ένα καράβι. Βάζουμε γαλάζιο γκοφρέ για τα νερά που υποχωρούν και με πλαστελίνη ή ζωγραφική φτιάχνουμε ζευγάρια ζώων.

Αν θέλουμε, μπορούμε να ακούσουμε και να δούμε την ιστορία του Νώε με την κιβωτό.

Στη συνέχεια φτιάχνουμε το αλφαβητάρι της ιστορίας. Σε ένα word γράφουμε τα γράμματα της αλφαβήτας κάθετα. Σε κάθε γράμμα προσπαθούμε να βρούμε λέξεις σχετικές με το μάθημα.

Ο Νώε επειδή είχε ε_____ στον Θεό, σώθηκε από τον κατακλυσμό.

Κεφάλαιο Β5

Ο πύργος της Βαβέλ

Χωριζόμαστε σε ομάδες και φτιάχνουμε **ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΚΑΘΟΛΟΥ** έναν πύργο με διάφορα υλικά (καλαμάκια, πλαστελίνες, κολλητική ταινία, κομμάτια χαρτόκουτο).

Θα τα καταφέρουμε άραγε;

Δοκιμάζουμε μία δεύτερη φορά μιλώντας όλοι μεταξύ μας.

Συγκρίνουμε τα αποτελέσματα της συνεργασίας μας.

Πότε είναι πιο εύκολη η κατασκευή μας; Συζητάμε.

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε τι μπορεί να έχει συμβεί.

Όταν σταμάτησε ο κατακλυσμός και υποχώρησαν τα νερά, οι άνθρωποι που γλίτωσαν, βρήκαν έναν όμορφο τόπο για να ζήσουν, κοντά σε μια καταπράσινη πεδιάδα.

Είχαν καταφέρει πολλά: έμαθαν να χτίζουν σπίτια, να έχουν εργαλεία. Αισθάνθηκαν υπερήφανοι για τα κατορθώματά τους και είπαν:

- *Είμαστε τόσο σπουδαίοι που μπορούμε να φτάσουμε στον θρόνο του Θεού! Θα χτίσουμε έναν πύργο ψηλό, τόσο ψηλό, που η κορφή του να αγγίζει τον ουρανό!*

Άρχισαν το χτίσιμο και προχωρούσαν πολύ γρήγορα. Ο πύργος ψήλωνε μέρα με τη μέρα...

Είχαν τόσο εγωισμό που ο καθένας κοίταζε μόνο τον εαυτό του και τα κατορθώματά του. Έτσι δεν μπορούσαν να συνεργαστούν.

Ενώ πρώτα μιλούσαν μια γλώσσα, ξαφνικά δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν και δεν καταλάβαιναν ο ένας τον άλλο.

Σαστισμένοι όλοι και μπερδεμένοι, δε μπόρεσαν να συνεχίσουν το χτίσιμο του πύργου και σε λίγο καιρό σκορπίστηκαν στα πέρατα της γης.

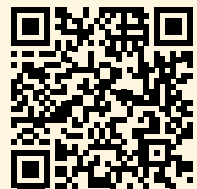
Ο πύργος αυτός ονομάστηκε Πύργος της Βαβέλ, δηλαδή Πύργος της σύγχυσης.

Ας ακούσουμε τώρα γιατί δε μπόρεσαν να συνεργαστούν οι άνθρωποι στον πύργο της Βαβέλ την ώρα της μεγάλης σύγχυσης...

Οι Encardia είναι ένα Ελληνικό συγκρότημα που εμπνέεται, δημιουργεί και παρουσιάζει μουσικές και τραγούδια μέσα από την πλούσια μουσική παράδοση της Κάτω Ιταλίας. Ακούμε ένα τραγούδι τους που ονομάζεται Βαβέλ. Αν θέλουμε, μπορούμε να το χορέψουμε!

Τι μας βοήθησε στην αρχή να συνεργαστούμε καλύτερα;

Τι μας δυσκόλεψε;

Οι άνθρωποι στον πύργο της Βαβέλ δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν το έργο τους, γιατί μπερδεύτηκαν οι γλώσσες.

Σχεδιάζουμε ανθρώπους σε χαρτί, τους κόβουμε και τους κολλάμε στον πύργο που φτιάξαμε στην αρχή της ώρας. Εκτυπώνουμε μία φράση σε πολλές γλώσσες, για να δείξουμε τη σύγχυση...

Οι άνθρωποι στον πύργο της Βαβέλ δε μπόρεσαν να συνεργαστούν. Βρίσκουμε και κυκλώνουμε τα υλικά της «καλής συνεργασίας».

βιασύνη
κατανόηση
υπομονή

εγωισμός
ειλικρίνεια
ψέματα
απλότητα

Αξιοποιούμε τα υλικά της συνταγής για το κοινό καλό. Συνεργαζόμαστε και οργανώνουμε μία δράση που θα τη χαρεί όλο το σχολείο ή η μικρή μας κοινωνία.

Φτιάχνουμε αφίσα για τον σκοπό μας και δελτίο τύπου για την τοπική εφημερίδα (π.χ. σχολικό παζάρι με χειροποίητα είδη, συλλογή ειδών πρώτης ανάγκης για εκείνους που τα χρειάζονται και άλλα πολλά που θα σκεφτούμε).

Μπορούμε να συνεργαστούμε με τον Σύλλογο Γονέων του σχολείου μας.

Όταν οι άνθρωποι
σ_____ για το κοινό καλό,
μπορούν να καταφέρουν σπουδαία πράγματα!

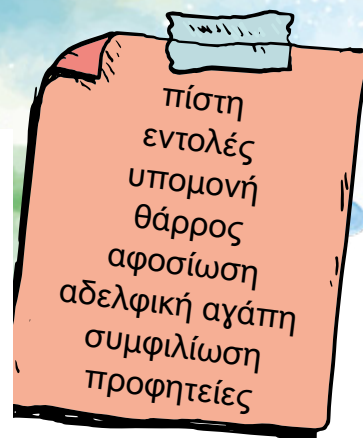
Ενότητα Γ

Άνθρωποι του Θεού

Στα χρόνια
της Παλαιάς Διαθήκης,
πριν τη Γέννηση του Χριστού,
ο Θεός - Πατέρας διάλεξε
ανθρώπους γεμάτους αρετές,
σοφία και πίστη,
για να προετοιμάσουν τον κόσμο
για τον ερχομό του γιου Του,
του Ιησού Χριστού.

Σε αυτή την ενότητα
θα γνωρίσουμε
ανθρώπους
που αποτελούν
παραδείγματα πίστης
και αφοσίωσης
στον Θεό.

Λέξεις - κλειδιά

Στα χρόνια της Παλαιάς Διαθήκης

Κεφάλαιο Γ1

Αβραάμ, ο εκλεκτός και πιστός φίλος του Θεού

Η οικογένεια μετακομίζει σε μια ξένη χώρα. Τα παιδιά ετοιμάζουν τις βαλίτσες τους. Πώς μπορεί να νιώθουν; Κάνουμε σύντομη συζήτηση σε ομάδες και έπειτα συζητάμε στην ολομέλεια.

Τα χρόνια περνούσαν. Μετά τον πύργο της Βαβέλ, οι άνθρωποι σκόρπισαν σε φυλές σε όλη τη γη. Ο Θεός παρουσιάστηκε σε έναν δίκαιο και καλόψυχο άνθρωπο τον Αβραάμ. Του είπε:

- Αβραάμ, εγώ είμαι ο μόνος και αληθινός Θεός. Θέλω να με πιστέψεις και να με εμπιστευτείς. Φύγε από τον τόπο που μένεις, την πατρίδα σου, πάρε τη γυναίκα σου τη Σάρα και πήγαινε στον τόπο που θα σου πω.

Χωρίς να ξέρει τι θα συναντούσε, ο Αβραάμ υπάκουσε με πίστη στο θέλημα του Θεού και έφτασε στον τόπο που του υπέδειξε ο Θεός, στη γη της Χαναάν¹. Ο Θεός δεν άφησε μόνο του τον Αβραάμ.

Τον ευλόγησε για την πίστη του και του είπε:

- Αβραάμ, θα κλείσουμε μια συμφωνία, μια διαθήκη: Εσύ θα με εμπιστευέσαι κι εγώ θα σου δώσω αυτόν τον τόπο για πατρίδα και θ' αποκτήσεις πολλούς απογόνους. Τόσους πολλούς όσα είναι τα αστέρια του ουρανού! Και μέσα από αυτούς θα ευλογηθούν όλοι οι λαοί της γης.

Αυτός ο λαός, οι Ισραηλίτες δηλαδή, ήταν ο αγαπημένος του Θεού – Πατέρα. Πολλά χρόνια αργότερα, από αυτόν τον λαό γεννήθηκε και ο ίδιος ο Χριστός.

¹ περιοχή που βρισκόταν στο σημερινό Ισραήλ και τα γειτονικά εδάφη.

Η φιλοξενία του Αβραάμ (π. Στ. Σκλήρης)

Καθώς ο Αβραάμ είχε κατασκευάσει στη γη Χαναάν, του εμφανίστηκε ο ίδιος ο Θεός με τη μορφή τριών αντρών. Ο Αβραάμ τους προσκάλεσε στη σκηνή του και τους περιποιήθηκε με τον καλύτερο τρόπο.

Όσο έτρωγαν, οι ξένοι είπαν στον Αβραάμ:

- Θα σε επισκεφτούμε ξανά σε έναν χρόνο. Και μέχρι τότε η γυναίκα σου θα έχει γεννήσει γιο που θα τον ονομάσει Ισαάκ¹.

Έτσι κι έγινε. Γεννήθηκε το μωρό που έφερε τη χαρά και το γέλιο στη ζωή τους.

1 Ισαάκ = γέλιο

Γινόμαστε δημοσιογράφοι. Παίρνουμε συνέντευξη από τα βασικά πρόσωπα της ιστορίας. Πώς πήραν την απόφαση να τα εγκαταλείψουν όλα; Τι κέρδισαν τελικά;

Δραματοποιούμε τον διάλογο.

Ο Αβραάμ φιλοξένησε τον Θεό στη σκηνή του. Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε μία τρισδιάστατη σκηνή! Αν θέλουμε σχεδιάζουμε σε χαρτονάκι τον Αβραάμ και τη Σάρα, τα κόβουμε και βάζουμε τα πρόσωπα να κατοικούν στη σκηνή.

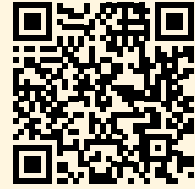
Ο Αβραάμ εμπιστεύτηκε τον Θεό και ευλογήθηκε ο ίδιος και η οικογένειά του. Εμείς ποιους εμπιστευόμαστε; Πώς νιώθουμε, όταν κάποιος μας αγαπά και μας φροντίζει; Μοιραζόμαστε τις σκέψεις μας.

Σε χαρτί του μέτρου ξαπλώνει ένα παιδί και σχεδιάζουμε με έναν μαρκαδόρο το περίγραμμά του. Αυτός θα είναι ο Αβραάμ! Εκτός σώματος γράφουμε ό,τι γνωρίζουμε για το πρόσωπο (ηλικία, σύζυγο, καταγωγή κ.λπ.). Μέσα στο σώμα γράφουμε τις σκέψεις και τα συναισθήματά του όταν αποφασίζει να τα παρατήσει όλα και να φύγει.

Ακούμε την ιστορία του Αβραάμ και συμπληρώνουμε τις παρακάτω δραστηριότητες.

Βρίσκουμε στο κρυπτόλεξο (οριζόντια και κάθετα) 10 λέξεις σχετικές με την ιστορία του Αβραάμ. Τις γράφουμε.

Κ	Χ	Α	Ν	Α	Α	Ν	Φ	Γ	Ε	Κ	1.	_____
Ι	Σ	Α	Α	Κ	Ν	Ο	Ι	Ρ	Μ	Ι	2.	_____
Σ	Α	Τ	Ψ	Ι	Τ	Ρ	Λ	Κ	Π	Ρ	3.	_____
Ρ	Β	Θ	Γ	Ε	Λ	Ι	Ο	Η	Ι	Τ	4.	_____
Α	Ρ	Ο	Π	Υ	Τ	Ε	Ξ	Γ	Σ	Υ	5.	_____
Η	Α	Ρ	Δ	Ε	Β	Χ	Ε	Μ	Τ	Θ	6.	_____
Λ	Α	Σ	Κ	Η	Ν	Η	Ν	Ν	Ο	Π	7.	_____
Ι	Μ	Α	Ν	Ρ	Τ	Ο	Ι	Β	Σ	Ω	8.	_____
Τ	Ε	Ρ	Γ	Τ	Υ	Θ	Α	Ω	Υ	Β	9.	_____
Ε	Σ	Α	Γ	Γ	Ε	Λ	Ο	Ι	Ν	Χ	10.	_____
Σ	Β	Π	Κ	Ψ	Χ	Ζ	Α	Η	Η	Σ		

Κάτι καινούριο που έμαθα...

Ο Αβραάμ π_____ και εμπιστεύτηκε τον Θεό που τον οδήγησε στη Γη της Χαναάν.

Ησαύ και Ιακώβ

Φωνές ακούγονται από το παιδικό δωμάτιο και τσακωμοί. Ο Μανώλης τρέχει με κλάματα στη μαμά του. Η Μαρίνα τού έχει πάρει το αγαπημένο του παιχνίδι και κατά λάθος το σπάει. Επειδή φοβάται ότι θα τη μαλώσουν, δεν λέει τίποτα και το κρύβει κάτω από το κρεβάτι. Η μαμά παίρνει τα δύο παιδιά από το χέρι και...

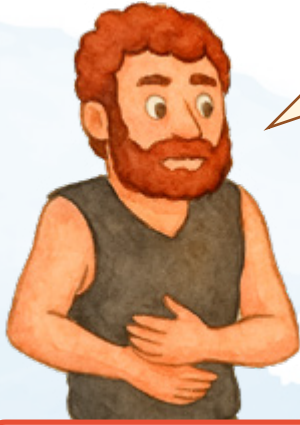
Τι μπορεί να είπαν μεταξύ τους;
Ποιος είχε δίκιο;
Πώς τελείωσε η ιστορία;

Χωριζόμαστε σε ομάδες και κάθε ομάδα παρουσιάζει μ' ένα μικρό θεατρικό τη δική της εκδοχή για το περιστατικό.

Ο Ισαάκ μεγάλωσε και παντρεύτηκε. Με τη γυναίκα του τη Ρεβέκκα απέκτησαν δύο δίδυμα αγοράκια. Το παιδί που γεννήθηκε πρώτο, ο πρωτότοκος, λεγόταν Ησαύ, ήταν τριχωτός και αγαπούσε το κυνήγι. Το να είσαι πρωτότοκος ήταν μεγάλη ευθύνη! Σήμαινε ότι θα διαδεχόσουν τον πατέρα, θα ήσουν ο αρχηγός της οικογένειας. Γι' αυτό το λόγο θα έπαιρνες και το μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία. Ο δεύτερος, ο Ιακώβ, ήταν πολύ συνετός, υπεύθυνος και προτιμούσε να μένει στη σκηνή, βοηθώντας τη μητέρα του.

Μια μέρα, ενώ ο Ιακώβ μαγείρευε φακές, ο Ησαύ γύρισε κατάκοπος και πεινασμένος από το κυνήγι. Ζητούσε επίμονα φαγητό από τον Ισαάκ.

Πεινάω τόσο
που θα έδινα
ο,τιδήποτε για ένα
πιάτο φακές!

Μα τι λες,
ακόμα και τα
πρωτοτόκιά σου;

Ποιος
νοιάζεται
για τα
πρωτοτόκια;

**Ζωγραφίζουμε τη σκηνή
στην οποία έμεναν τα δύο αδέρφια.**

Ο Ησαύ δεν το σκέφτηκε καλά και αντάλλαξε τα πρωτοτόκια¹ για ένα πιάτο φακή. Δεν είπαν σε κανέναν τίποτα γι' αυτή την ανταλλαγή.

Όταν ο Ισαάκ γέρασε πολύ, ήρθε η ώρα να ευλογήσει τον Ησαύ και να δώσει την ευχή του ως πρωτότοκο, για να γίνει ο διάδοχός του. Η Ρεβέκκα όμως, που είχε αδυναμία στον Ιακώβ και καταλάβαινε ότι ήταν πιο ικανός, ήθελε να πάρει εκείνος την πατρική ευχή. Τον συμβούλεψε, λοιπόν, να τυλίξει τα χέρια του και τον λαιμό του με δέρματα δύο κασικιών και να προσποιηθεί ότι ήταν ο τριχωτός Ησαύ. Ο Ιακώβ δίσταζε αλλά άκουσε τη μητέρα του. Πήγε στον πατέρα του και είπε πως είναι ο αδελφός του. Ο Ισαάκ ξεγελάστηκε και έδωσε την ευχή του στον Ιακώβ. Ο Ησαύ δε θα γινόταν αρχηγός της οικογένειας. Όταν κατάλαβε τι έγινε, θύμωσε πολύ με τον αδελφό του και θέλησε να τον εκδικηθεί...

¹ πρωτοτόκια: Τα δικαιώματα του πρώτου παιδιού μιας οικογένειας.

Η Ρεβέκκα έμαθε τα σχέδια του Ησαύ και έστειλε τον Ιακώβ σε χώρα μακρινή, για να τον προφυλάξει. Μετά από πολλά χρόνια, ο Ιακώβ άκουσε τον Θεό να τον παρακινεί να επιστρέψει. Πώς όμως θα αντίκριζε τον αδελφό του που είχε ξεγελάσει; Προσευχήθηκε στον Θεό με δάκρυα στα μάτια, για να τον βοηθήσει.

Πήρε την οικογένειά του, τους υπηρέτες και τα κοπάδια του και ξεκίνησε με πολλά δώρα, για να τα δώσει στον αδελφό του τον Ησαύ και να του ζητήσει συγγνώμη. Μετά από πολλές μέρες ταξίδι, έφτασαν στην πατρίδα του, τη γη Χαναάν. Ο Ησαύ αγκάλιασε τον Ιακώβ και τον συγχώρεσε. Τα δυο αδέρφια ξέχασαν τις διαφορές τους, συμφιλιώθηκαν και έζησαν αγαπημένα στη γη των προγόνων τους.

Εκτυπώνουμε και χρωματίζουμε τον Ησαύ και τον Ιακώβ. Φτιάχνουμε διαλόγους ανάμεσα στα δύο αδέρφια.

Ακούμε την ιστορία του Ησαύ και του Ιακώβ και συμπληρώνουμε παρακάτω τα χαρακτηριστικά των δύο αδελφών.

Ίδια

Διαφορετικά

Συμπληρώνουμε τα κενά και βλέπουμε κάθετα τι έχουν μεταξύ τους τα αγαπημένα αδέρφια.

1.   Ε
2.   Ι
3.   Λ
4.   Ι
5.   Κ
6.   Ρ
7.   Ι
8.   Ν
9.   Ε
10.   Ι
11.   Α

1. Μητέρα των αγοριών ήταν η _____.
2. Πατέρας τους ήταν ο _____.
3. Ο Ιακώβ _____ τον πατέρα του που δεν έβλεπε καλά.
4. Ο Ησαύ και ο Ιακώβ ήταν _____ αδέρφια.
5. Ένα πιάτο _____ ήταν αρκετό για να μαλώσουν δύο αδέρφια.
6. Ο Ησαύ ήταν ο _____ γιος της οικογένειας.
7. Ο _____ προτιμούσε να μένει στη σκηνή.
8. Αγαπημένη ασχολία του Ησαύ ήταν το _____.
9. Ο Ησαύ αγκάλιασε τον αδελφό του και τον _____.
10. Γύρισε ο Ιακώβ μετά από χρόνια στην _____ του.
11. Ο _____ δεν κράτησε κακία στον αδελφό του.

Γράφουμε τον διάλογο του Μανώλη και της Μαρίνας αφού μονιάσανε.

_____

_____

_____

_____

Ο Ησαύ και ο Ιακώβ παρά τη διαφωνία τους, στο τέλος σ _____.

Ο Ιωσήφ και τα αδέρφια του

Πώς είναι η ζωή με τα αδέρφια μας; Γράφουμε στον πίνακα μια λίστα με συναισθήματα ή καταστάσεις που βιώνουμε, όταν είμαστε μαζί με τα αδέρφια ή τα ξαδέλφια μας.

Η Παλαιά Διαθήκη έχει μια ιστορία ενός παιδιού που η σχέση με τα αδέρφια του πέρασε από πολύ μεγάλες περιπέτειες:

Ο Ιακώβ ζούσε στη γη της Χαναάν με τα πολλά παιδιά και τα κοπάδια του. Αγαπούσε πολύ όλα του τα παιδιά αλλά ο αγαπημένος του γιος ήταν ο καλόκαρδος Ιωσήφ. Μια μέρα του χάρισε έναν πολύχρωμο χιτώνα¹.

Τα αδέρφια του ζήλεψαν. Η ζήλια τους μάλιστα έγινε μίσος, όταν κάποτε ο Ιωσήφ τους διηγήθηκε δύο όνειρά του:

- Είδα πως βρισκόμασταν στα χωράφια, θερίζαμε και φτιάχναμε δεμάτια. Ξαφνικά το δικό μου δεμάτι έμεινε όρθιο, ενώ τα δικά σας έπεσαν και το προσκύνησαν. Μια άλλη μέρα είδα τον ήλιο, το φεγγάρι και έντεκα αστέρια να με προσκυνούν.

Τότε τα αδέρφια του αποφάσισαν να τον βγάλουν από τη μέση. Για να μην τον σκοτώσουν και κάνουν τέτοια βαριά αμαρτία, τον έριξαν σε έναν λάκκο στην ερημιά. Μετάνιωσαν όμως. Αποφάσισαν να τον πουλήσουν δούλο σε εμπόρους που περνούσαν με το καραβάνι² τους για

1 χιτώνας = ρούχο της εποχής

2 καραβάνι = ομάδα από ταξιδιώτες

Τα αδέρφια του Ιωσήφ αποφασίζουν να τον πουλήσουν δούλο (Κ. Λάβδας)

την Αίγυπτο.

Σκέφτηκαν μάλιστα κι ένα πονηρό σχέδιο: έβαψαν με αίμα τον πολύχρωμο χιτώνα του Ιωσήφ, τον γύρισαν πίσω στον πατέρα τους που έκλαιγε απαρηγόρητος για το χαμένο του παιδί, λέγοντας ότι τάχα τον έφαγαν τα άγρια θηρία.

Στην Αίγυπτο ο Ιωσήφ μπήκε υπηρέτης στο πλούσιο σπίτι του Πετεφρή³. Με τον τίμιο και εργατικό του χαρακτήρα άρχισε να ξεχωρίζει! Οι άνθρωποι γύρω του από την κακία και τη ζήλια τους, τον έστειλαν στη φυλακή για πράξεις που δεν είχε κάνει ποτέ του ο Ιωσήφ...

3 Πετεφρής = αξιωματικός στην υπηρεσία του Φαραώ

Ζωγραφίζουμε ένα από τα όνειρα που είδε ο Ιωσήφ και έκανε τα αδέρφια του να ζηλέψουν... Στο τέλος, παρουσιάζουμε όλα τα έργα μέσα στην τάξη.

Ποια χαρακτηριστικά έβλεπε ο Ιακώβ στον Ιωσήφ και τον ξεχώρισε; Εκτυπώνουμε τον χιτώνα που του χάρισε, γράφουμε τα χαρίσματα και βάζουμε πολύ χρώμα! Κρεμάμε όλους τους χιτώνες με μανταλάκια σε ένα σκοινί μέσα στην τάξη.

Ο Ιωσήφ συγχωρεί τα αδέρφια του

Επτά στάχια μεγάλωναν και ωρίμαζαν πολύ στα χωράφια. Δίπλα από αυτά, επτά τλαιπωρημένα από τον άνεμο στάχια κατάφεραν και «έπνιξαν» τα πρώτα...

Τα όνειρα του Φαραού

Στέκομαι στην όχθη του ποταμού Νείλου και εμφανίζονται μπροστά μου επτά καλοθρεμμένες και παχιές αγελάδες. Δίπλα τους βόσκουν άλλες επτά πολύ αδύνατες που ορμάνε και τρώνε τις πρώτες...

Ο βασιλιάς της Αιγύπτου ο Φαραώ, έβγαλε τον Ιωσήφ από την φυλακή, για να του εξηγήσει τα όνειρα που είδε. Ο Ιωσήφ τον καθυσύχασε και του εξήγησε ότι και τα δύο όνειρα είχαν το ίδιο νόημα: Τα πρώτα επτά χρόνια στην Αίγυπτο θα είναι πολύ πλούσια σε καρπούς, ενώ τα επόμενα επτά θα υπάρξει μεγάλη πείνα γιατί η γη δε θα καρποφορεί. Τον συμβούλεψε να φυλάξει στις αποθήκες τροφή για το λαό του, όταν θα έρθει η πείνα...

Τόσο πολύ ευχαριστήθηκε ο Φαραώ που έκανε τον Ιωσήφ άρχοντα της Αιγύπτου και του έδωσε μεγάλη εξουσία.

Μετά από τα επτά χρόνια της αφθονίας, μεγάλη πείνα έπεσε στην Αίγυπτο και στις γύρω περιοχές, όπως ακριβώς είχε δει στο όνειρό του ο Φαραώ.

Ο ηλικιωμένος πια Ιακώβ έμαθε ότι στην Αίγυπτο μπορούσαν να βρουν τρόφιμα. Έστειλε όλους τους γιους εκτός από τον μικρότερο, να φέρουν σιτάρι. Για τον μικρότερο γιο του, τον Βενιαμίν, φοβόταν μη χαθεί, όπως ο Ιωσήφ.

Στην Αίγυπτο τα αδέρφια του Ιωσήφ προσκύνησαν τον αδελφό τους, χωρίς να τον αναγνωρίσουν. Ο Ιωσήφ όταν τους κατάλαβε, έκλαψε κρυφά. Ζήτησε να του φέρουν τον μικρότερο αδελφό τους, για να τον δει.

Μόλις επέστρεψαν όλοι μαζί, ο Ιωσήφ τους φανερώθηκε. Διηγήθηκε τις περιπέτειές του και τους συγχώρεσε για το κακό που του είχαν κάνει.

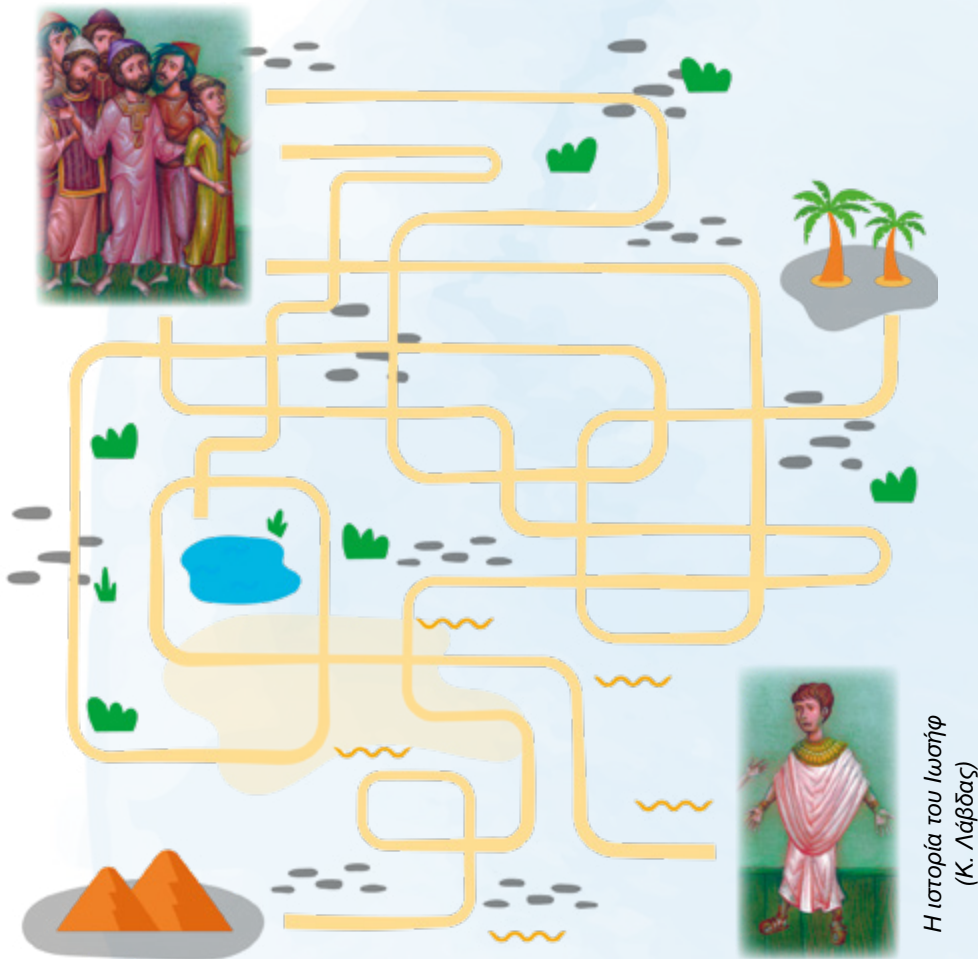
Τους αγκάλιασε και έστρωσε ακριβό τραπέζι με πλούσια φαγητά. Έδωσε τρόφιμα για την πατρίδα και ζήτησε να φέρουν στην Αίγυπτο τον πατέρα και όλη την οικογένεια. Ο Ιωσήφ είδε τον πατέρα του και έπεσε με δάκρυα χαράς στην αγκαλιά του.

Ο Ιωσήφ με τα αδέρφια του στο παλάτι (Κ. Λάβδας)

Βοηθήμε τα αδέλφια του Ιωσήφ να φτάσουν στην Αίγυπτο.

Η ιστορία του Ιωσήφ
(Κ. Λάβδας)

Ο Ιωσήφ ονομάστηκε Πάγκαλος, για όλα τα καλά χαρακτηριστικά που είχε, παρά τα βάσανά του. Κάθε χρόνο τον θυμόμαστε στην εκκλησία την Κυριακή των Βαΐων το απόγευμα:

*«Ο Ιακώβ θρηνούσε για την απώλεια του γιου του Ιωσήφ,
ενώ εκείνος ο γενναίος καθόταν σε επίσημο άρμα
και τον τιμούσαν σαν βασιλιά».*

Βλέπουμε τις εικόνες και προσπαθούμε να ανακαλύψουμε σε ποιο σημείο της ιστορίας αναφέρονται.

Κεφάλαιο Γ4

Ο Θεός δίνει στον Μωυσή τις Δέκα Εντολές

Ο αδελφός του Γρηγόρη πήγε στη Γ΄ τάξη. Είναι πολύ περήφανος και χαρούμενος. Την πρώτη μέρα, η δασκάλα του, η κυρία Όλγα, μοίρασε χρωματιστά χαρτόνια και όλοι μαζί ζωγράφισαν τους κανόνες της τάξης τους.

Τι μπορεί να ζωγράφισαν; Ποιοι είναι οι κανόνες της δικής μας τάξης; Ας τους ξαναθυμηθούμε.

Καθώς περνούσαν τα χρόνια, οι Ισραηλίτες που ζούσαν στην Αίγυπτο, ολοένα και αυξάνονταν. Ο Φαραώ φοβήθηκε ότι θα ενωθούν κάποτε με τους εχθρούς του και έβγαλε μια φοβερή διαταγή. Κάθε αγοράκι που γεννιόταν από Ισραηλίτες να το ρίχνουν στον ποταμό Νείλο.

Μία γυναίκα, μη θέλοντας να χάσει το μωρό της, άλειψε ένα καλάθι με πίσσα, για να μην μπαίνει νερό και το έριξε στο ποτάμι. Η κόρη του Φαραώ πήγε στο ποτάμι να λουστεί και είδε το μωρό να κλαίει μέσα στο καλάθι. Το πήρε κοντά της και το μεγάλωσε σαν δικό της. Το ονόμασε Μωυσή¹.

Όταν μεγάλωσε, ο Θεός όρισε τον Μωυσή αρχηγό των Ισραηλιτών. Του ανέθεσε να βγάλει τον λαό του Ισραήλ από την Αίγυπτο προς τη Γη της Επαγγελίας².

Έχοντας φύγει από την Αίγυπτο, μια μέρα κατασκήνωσαν σ' ένα βουνό, στο όρος Σινά. Ξαφνικά ακούστηκαν αστραπές και βροντές. Ο Θεός κάλεσε τον Μωυσή στην κορυφή του βουνού και του παρέδωσε σε δύο πέτρινες

πλάκες, δέκα κανόνες, για να μπορούν οι άνθρωποι να ζουν με αγάπη και σεβασμό μεταξύ τους αλλά και με τον Θεό.

Ο Μωυσής μωρό (Κ. Λάβδας)

1 Μωυσής = το παιδί που γλίτωσε από το νερό.

2 Γη της Επαγγελίας = η γη που είχε υποσχεθεί ο Θεός στον πρόγονό τους, τον Αβραάμ, η Γη της Χαναάν.

Μωυσής (π. Στ. Σκλήρης)

- 1** Εγώ είμαι ο Κύριος, ο Θεός σου και δεν θα υπάρχουν άλλοι θεοί για σένα.
- 2** Δε θα κατασκευάσεις είδωλα και δε θα τα προσκυνάς, ούτε θα τα λατρεύεις.
- 3** Δε θα αναφέρεις το όνομά μου χωρίς σοβαρό λόγο.
- 4** Έξι μέρες θα εργάζεσαι αλλά η έβδομη μέρα είναι μέρα ανάπαυσης, αφιερωμένη σε μένα, τον Κύριο τον Θεό σου.

- 5** Να τιμάς τον πατέρα σου και τη μητέρα σου.
- 6** Να μην κάνεις ποτέ φόνο.
- 7** Να είσαι πιστός στον / στη σύζυγό σου.
- 8** Να μην κλέψεις.
- 9** Να μην πεις ψέματα εναντίον του διπλανού σου.
- 10** Να μη ζηλέψεις ο,τιδήποτε ανήκει σε κάποιον άλλο.

Αν ήμασταν δημοσιογράφοι την εποχή εκείνη, τι θα γράφαμε σε μια εφημερίδα; Φτιάχνουμε σε χαρτί του μέτρου ένα πρωτοσέλιδο! Χωριζόμαστε σε ομάδες και σκεφτόμαστε πρώτα τους τίτλους των άρθρων. Γράφουμε λίγα λόγια κι έπειτα ζωγραφίζουμε τις εικόνες.

Ποια εντολή θα γράφαμε για τη σημερινή εποχή;
Αιτιολογούμε την απάντησή μας.

Γράφουμε τρεις κανόνες
που θα θέλαμε να εφαρμόζουν
οι μεγάλοι.

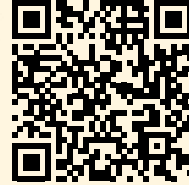

Μωυσής
(Κ. Λάβδας)

Αν θέλουμε,
μπορούμε
να ακούσουμε
την ιστορία
του Μωυσή.

Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε
ένα μικρό βιβλιαράκι με τις δέκα
εντολές. Διακοσμούμε
με δικά μας σχέδια.

Εδώ θα βρούμε τις οδηγίες για να διπλώσουμε
το μικρό μας βιβλιαράκι.

Θα εφαρμόσω στη ζωή μου...

Ο Θεός έδωσε στον Μωυσή τις δέκα ε_____,
για να μπορούν να ζουν οι άνθρωποι με αγάπη,
ειρήνη και σεβασμό μεταξύ τους.

Κεφάλαιο Γ5

Ξεχωριστές γυναίκες τότε και τώρα...

Έχεις ακούσει
γι' αυτές
τις γυναίκες;

1912 - 1986

Αμαλία Φλέμινγκ

(Ελληνίδα γιατρός, αγωνίστρια,
διευθύντρια του νοσοκομείου
Ευαγγελισμός)

1890 - 1982

Η κυρά της Ρω

(ηρωική γυναίκα που για
40 χρόνια ύψωνε την ελληνική
σημαία στο νησί Μεγίστη)

1880 - 1968

Έλεν Κέλερ

(συγγραφέας, η πρώτη τυφλή
και κωφή γυναίκα που
πήρε πτυχίο το 1904)

Καθεμία έδειξε τη δύναμη της ψυχής
της, ύψωσε το ανάστημά της και έκα-
νε τον κόσμο μας καλύτερο!

Ας δούμε δύο σπουδαίες γυναίκες
από την Παλαιά Διαθήκη.

Εσθήρ

Ο βασιλιάς των Περσών που βασιλεύει από τις Ινδίες μέχρι την Αιθιοπία, είχε κατακτήσει και τη γη των Ισραηλιτών. Παντρεύτηκε μια πανέμορφη κοπέλα, μια νέα Ισραηλίτισσα, την Εσθήρ¹. Κάποιοι στο παλάτι συκοφάντησαν τους Ισραηλίτες, ότι τάχα δεν τηρούσαν τους νόμους. Έπρεπε όλοι να θανατωθούν. Ο βασιλιάς τότε έβγαλε διάταγμα να εξοντωθούν άντρες, γυναίκες και παιδιά χωρίς να έχουν κάνει καμία αδικία.

Η βασίλισσα Εσθήρ μόλις το έμαθε, ανησύχησε πολύ για όλους τους Ισραηλίτες και πήρε μια γενναία απόφαση. Παρακάλεσε τους συγγενείς της να νηστέψουν τρεις μέρες και να προσευχηθούν. Το ίδιο θα έκανε κι αυτή.

Η ιστορία της Εσθήρ (λεπτομέρεια) Marco del Buono Giamberti and Apollonio di Giovanni di Tomaso
1460-70, Μητρ. Μουσείο Ν. Υόρκης

Έφτασε η μέρα να μιλήσει στον άντρα της. Ήταν νόμος εκείνη την εποχή να θανατώνεται όποιος πήγαινε απρόσκλητος στον βασιλιά. Η Εσθήρ όμως, με θάρρος και πίστη στον Θεό ζήτησε από τον βασιλιά να γλιτώσει τον λαό της. Έτσι κι έγινε. Σώθηκαν όλοι! Από τότε οι Ισραηλίτες γιορτάζουν την ημέρα της σωτηρίας τους.

1 Εσθήρ = αστέρι

Η προσευχή της Εσθήρ

«Μη μας ξεχνάς, Κύριε, κι αποκάλυψε τον εαυτό σου σ' εμάς τώρα, στον καιρό της θλίψης μας. Δώσε και σε μένα θάρρος, βασιλιά των Θεών, Κύριε κάθε εξουσίας. Δώσε μου να πω λόγια σοφά στον βασιλιά, αυτό το φοβερό λιοντάρι, κι άλλαξέ του την καρδιά. Εσύ, Θεέ, που έχεις δύναμη πάνω σε όλους, άκουσε τη φωνή των απελπισμένων. Λύτρωσέ μας από τη δύναμη των κακών ανθρώπων κι απάλλαξε κι μένα από τους φόβους μου».

(Εσθήρ, Παλαιά Διαθήκη, μετάφρ. Ελληνική Βιβλική Εταιρεία)

Ρουθ

Ζούσε κάποτε μια οικογένεια με δύο γιους. Καταστράφηκαν όμως όλα τα χωράφια της περιοχής. Εκείνοι αναγκάστηκαν να φύγουν μακριά σε ξένη γη, για να μην πεθάνουν από την πείνα. Οι δύο νέοι παντρεύτηκαν κοπέλες από την ξένη χώρα και έκαναν δικές τους οικογένειες. Μετά από καιρό πέθαναν ο πατέρας και οι δύο γιοι. Έμειναν οι τρεις γυναίκες μόνες, χωρίς κανέναν να τις φροντίζει. Τότε η μητέρα, η Νωεμίν, αποφάσισε να γυρίσει πίσω στην πατρίδα της και είπε στις νύφες να μην την ακολουθήσουν. Μία από τις δύο, η Ρουθ, δεν ήθελε να εγκαταλείψει την πεθερά της. Την ακολούθησε πίσω στη γη της, για να τη φροντίζει και να την προστατεύει.

- *Μη με πιέζεις να σ' αφήσω. Όπου πας, θα πάω. Ο λαός σου θα είναι λαός μου κι ο Θεός σου, Θεός μου.*

Η Ρουθ έδειξε έμπρακτα την αγάπη και τη στοργή της στη Νωεμίν. Παντρεύτηκε ξανά έναν δίκαιο και καλό άνθρωπο, τον Βοόζ και έζησαν μαζί ευτυχισμένοι. Από τη γενιά αυτή γεννήθηκε ο Δαβίδ, πρόγονος του Ιησού Χριστού.

Η Ρουθ στο χωράφι του Βοόζ (J.Schnorr von Carolsfeld) Εθνική Πινακοθήκη Λονδίνου

Βρίσκουμε ποιες προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες. Σημειώνουμε (Σ) ή (Λ).

Η Εσθήρ

- Επειδή φοβήθηκε για τον εαυτό της δε μίλησε στον βασιλιά.
- Νήστεψε οκτώ μέρες.
- Εμπιστεύτηκε τον Θεό και τον παρακάλεσε να τη βοηθήσει.
- Κατάφερε να γλιτώσει τον λαό της.

Η Ρουθ

- Ακολούθησε την πεθερά της γιατί φοβόταν να μείνει μόνη της.
- Δεν ξαναπαντρεύτηκε.
- Έδειξε έμπρακτα την αγάπη της.
- Είναι συγγενής του Δαβίδ και πρόγονος του Ιησού Χριστού.

Και οι δύο γυναίκες, έχοντας πίστη στον Θεό και εμπιστοσύνη, φάνηκαν δυνατές. Βοήθησαν τους συνανθρώπους τους χωρίς να σκεφτούν τον εαυτό τους. Μέσα στα αστέρια θα βρούμε τις αρετές που έκαναν τις δύο γυναίκες να ξεχωρίζουν. Τις βρίσκουμε και τις σημειώνουμε.

υ _____

π _____

θ _____

α _____

γ _____

Η Εσθήρ, όταν χρειάστηκε βοήθεια, προσευχήθηκε στον Θεό.

Τι θα μπορούσε να πει ένα παιδί στην προσευχή του σε μια δύσκολη ώρα;

Εκτός από τις σπουδαίες γυναίκες που αναφέραμε σήμερα, υπάρχουν άλλες που θαυμάζουμε; Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε το πορτρέτο μιας τέτοιας γυναίκας. Τα παρουσιάζουμε στο επόμενο μάθημα!

Η Εσθήρ φάνηκε γ_____ και έσωσε τον λαό της και η Ρουθ έδειξε έμπρακτα την α_____ της.

Δαβίδ και Γολιάθ

Έχουμε βρεθεί σε δύσκολη κατάσταση στο σχολείο; Χωριζόμαστε σε ομάδες και κάθε ομάδα γράφει πάνω σε ένα χαρτάκι μία περίπτωση. Τα κρεμάμε με μανταλάκια σ' ένα σκοινί μέσα στην τάξη. Επιλέγουμε κάθε φορά ένα και συζητάμε πώς μπορούμε να ξεπεράσουμε αυτό το εμπόδιο!

Ο βασιλιάς των Ισραηλιτών, ο Σαούλ, είχε στο παλάτι του ένα γενναίο και δυνατό παλικάρι, τον Δαβίδ, για να τον διασκεδάζει με τα τραγούδια και τη λύρα του.

Ξαφνικά ξέσπασε πόλεμος¹. Οι Φιλισταίοι ήρθαν αντιμέτωποι με τους Ισραηλίτες. Στον στρατό των Φιλισταίων ήταν ένας πολεμιστής φοβερός και τρομερός, ο γίγαντας Γολιάθ. Όποιος από τους δυο λαούς νικούσε, θα έκανε δούλο τον άλλον.

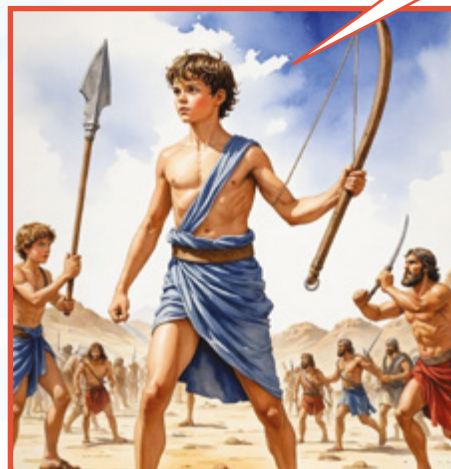
Ποιος θα ήθελε να πολεμήσει όμως με τον τρομερό Γολιάθ που ήταν αρματωμένος σαν αστακός; Μόνο ο Δαβίδ τόλμησε να βγει μπροστά. Με πίστη στον Θεό, αφηφώντας τον κίνδυνο, άρπαξε τη σφεντόνα του.

¹ Στα χρόνια της Π. Διαθήκης υπήρχαν συχνά πόλεμοι ανάμεσα σε διάφορους λαούς.

Δαβίδ, με πέρασες
για σκυλάκι και ήρθες
χωρίς όπλα και σπαθιά,
παρά μόνο με μία σφεντόνα;

Γολιάθ, εσύ έρχεσαι
να πολεμήσεις με κοντάρι και
ασπίδα κι εγώ με τη δύναμη του
Θεού και τη σφεντόνα μου!
Ας δούμε ποιος θα νικήσει!

Ο γενναίος Δαβίδ έριξε μία πέτρα με τη σφεντόνα του στο κεφάλι του Γολιάθ που έπεσε νεκρός. Οι Ισραηλίτες είχαν νικήσει!

Μετά από χρόνια, ο Δαβίδ έγινε βασιλιάς τους και τους καθοδηγούσε με πίστη και αγάπη στον Θεό. Με τη λύρα του έπαιζε μουσική και έγραφε ύμνους στον Θεό, τους ψαλμούς, που τους διαβάζουμε ακόμα και σήμερα.

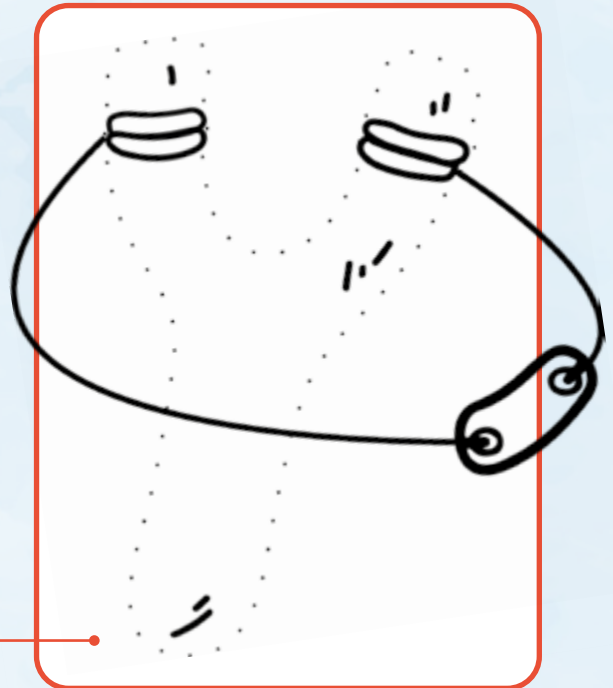

Ενώνουμε τις τελίτσες και βρίσκουμε με τι κατάφερε να νικήσει ο Δαβίδ τον Γολιάθ.

Χρησιμοποίησε μία

_____.

Τη χρωματίζουμε και τη στολίζουμε με δικά μας μοτίβα και σχέδια.

Ώρα για αινίγματα:

Δυνατός γίγαντας, σπουδαίος πολεμιστής. Ποιος είναι;

_____

Φτιάχνουμε δικά μας αινίγματα με πρόσωπα και αντικείμενα από τη σημερινή μας ιστορία.

_____

_____

Διαβάζουμε έναν από τους ψαλμούς του Δαβίδ και ανακαλύπτουμε σε ποιον απευθύνεται ο Δαβίδ.

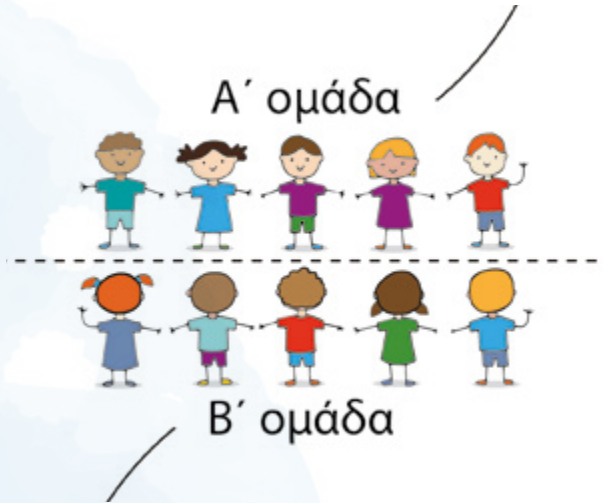

Ώρα για παιχνίδι!

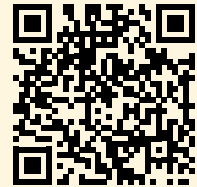
Χωριζόμαστε σε δύο ομάδες και κάθε ομάδα κάθετα αντικριστά στην αντίπαλη με απόσταση περίπου ένα μέτρο μεταξύ τους στο κέντρο του γηπέδου.

Ο/Η εκπαιδευτικός σε κάθε γύρο ονοματίζει τη μια ομάδα Δαβίδ και την άλλη Γολιάθ. Ποιος κυνηγάει ποιον; Μα φυσικά η ομάδα «Δαβίδ» τρέχει να πιάσει την ομάδα «Γολιάθ» πριν φτάσει στη βάση της!

Όποια παιδιά πιάσουν, τα αιχμαλωτίζουν. Στον δεύτερο γύρο ο/η εκπαιδευτικός ονοματίζει διαφορετικά τις ομάδες, στον επόμενο πάλι διαφορετικά κ.ο.κ. Έτσι κάθε φορά κυνηγάει διαφορετική ομάδα. Το παιχνίδι ολοκληρώνεται όταν μία ομάδα αιχμαλωτίσει όλους τους παίκτες της αντίπαλης ομάδας.

Ο Δαβίδ κατατρόπωσε τον Γολιάθ με τη σφεντόνα του και τη δύναμη της ψυχής του. Στις μέρες μας υπάρχουν άνθρωποι που καταφέρνουν να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους; Παρατηρούμε τη φωτογραφία και συζητάμε. Αναφέρουμε και άλλα παραδείγματα!

Μοιραζόμαστε τους ρόλους της σημερινής ιστορίας. Ακούγοντας το ηχητικό δραματοποιούμε, χωρίς να μιλάμε, τις σκηνές με τον Δαβίδ και τον Γολιάθ.

Η πίστη και το θ_____ νικούν τη δύναμη!

Ο προφήτης Ηλίας

Έχεις δει το ξωκκλήσι
πάνω στη βουνοκορφή;
Είναι του προφήτη Ηλία,
του Αη-Λιά.
Γιατί τον λέμε, όμως,
προφήτη;

Οι προφύτες ήταν άγια και
σοφά πρόσωπα της Παλαιάς
Διαθήκης σταλμένα
από τον Θεό. Καλούσαν
τους ανθρώπους να αλλάξουν
τρόπο ζωής. Τους έδιναν
θάρος και ελπίδα.

Ο προφήτης Ηλίας (Σπέτσες)

Ο Θεός φώτιζε το μυαλό των προφητών. Μπορούσαν να δουν τι θα συμβεί στο μέλλον. Μερικοί από αυτούς είχαν μιλήσει για τον ερχομό του Χριστού, που θα έσωζε τον κόσμο από τις αμαρτίες.

Ο προφήτης Ηλίας ήταν πολύ αγαπητός στους Ισραηλίτες. Έζησε περίπου 900 χρόνια πριν τον Χριστό. Βασιλιάς τότε ήταν ο Αχαάβ με βασίλισσα την κακιά Ιεζάβελ. Εκείνη δεν πίστευε στον αληθινό Θεό και ήθελε να εξοντώσει όλους τους προφήτες. Ένας από αυτούς ήταν και ο Ηλίας. Με τις προφητείες και τη διδασκαλία του, έκανε τους ανθρώπους να αφήσουν τη λατρεία των ψεύτικων θεών και να αφοσιωθούν στον ένα και μοναδικό Θεό.

Εξαιτίας όμως των κακών πράξεων της Ιεζάβελ, ο προφήτης Ηλίας πρόβλεψε ότι δε θα βρέξει ούτε μία σταγόνα βροχής για κάμποσα χρόνια... Έτσι κι έγινε. Ο Θεός για να προφυλάξει τον προφήτη του από την κακιά βασίλισσα, τον οδήγησε στην έρημο κοντά σ' ένα χείμαρρο¹. Έστειλε ένα κοράκι να του φέρνει τροφή κάθε μέρα.

Ο προφήτης Ηλίας (Δ. Χατζηπαυστόλου)

Ο Θεός είπε στον προφήτη Ηλία να πάει να βρει τον βασιλιά που ήταν θυμωμένος, επειδή δεν έβρεχε.

- *Εσύ είσαι που αναστατώνεις όλον τον κόσμο;* ρώτησε ο βασιλιάς.
- *Δεν τον αναστατώνω εγώ αλλά εσύ και η βασίλισσα που δεν πιστεύετε στον αληθινό Θεό...*, απάντησε ο προφήτης.

Ο προφήτης Ηλίας προσευχήθηκε θερμά στον Θεό, για να γλιτώσει τους ανθρώπους από την ξηρασία και εκείνος τους έστειλε πλούσια βροχή. Πάντοτε άκουγε τη φωνή του Θεού και πήγαινε, όπου τον έστειλε. Ταλαιπωρήθηκε πολλά χρόνια, ανέβαινε σε βουνά περπατώντας μερόνυχτα ολόκληρα, γιατί η βασίλισσα συνέχισε να τον κυνηγάει.

Μετά από χρόνια, όταν τελείωσε το έργο του στους ανθρώπους, ο Θεός πήρε τον προφήτη μέσα σε ένα πύρινο² άρμα και χάθηκε ψηλά στον ουρανό. Το έργο του συνέχισε ο μαθητής του, προφήτης Ελισαίος. Ο προφήτης Ηλίας γιορτάζει στις 20 Ιουλίου.

¹ χείμαρρος = ορμητικό ποτάμι

² πύρινο = όλο φλόγες

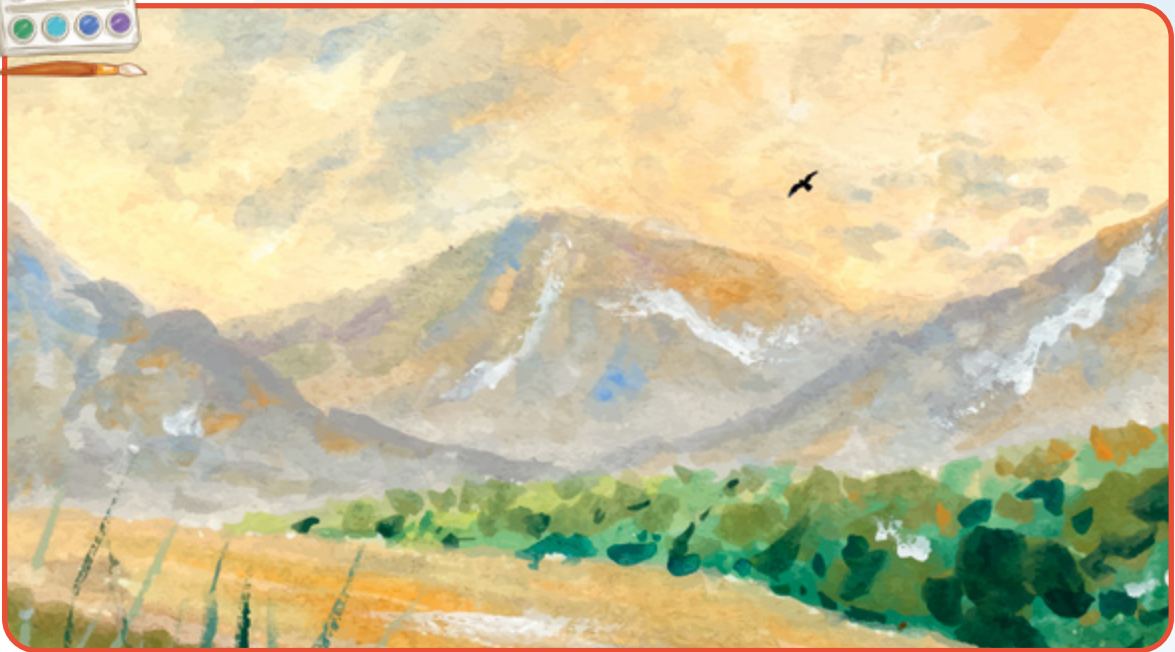

Αντιστοιχίζουμε:

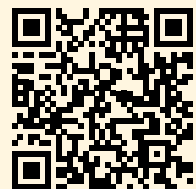
Ο Ηλίας ●	● 900 χρόνια πριν τον Χριστό.
Βοήθησε ●	● τους ανθρώπους να αφοσιωθούν στον ένα και μοναδικό Θεό – Πατέρα.
Έζησε περίπου ●	● μέσα σ' ένα πύρινο άρμα.
Ένα κοράκι ●	● στις 20 Ιουλίου.
Ο Θεός πήρε τον Ηλία ●	● ήταν προφήτης.
Γιορτάζει ●	● του έφερνε τροφή.

Σχεδιάζουμε πάνω στα βουνά εκκλησάκια. Μπορούμε να φτιάξουμε και τα σπίτια ενός χωριού!

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε.
Ποια στιγμή της ζωής του προφήτη Ηλία έχει αποτυπώσει ο αγιογράφος;

Ο Θεός φρόντισε τον προφήτη Ηλία και του έστειλε με ένα κοράκι φαγητό. Το βοηθάμε να βρει τον δρόμο...

Κάτι καινούριο που έμαθα...

Ο προφήτης Ηλίας σε όλη του τη ζωή ακολουθούσε με α_____ το θέλημα του Θεού.

Ο προφήτης Ησαΐας

Πώς νιώθουμε, όταν μας ανακοινώνουν κάτι όμορφο που θα γίνει σε λίγο; Ότι θα πάμε διακοπές, ότι θα έρθει η αγαπημένη θεία την Κυριακή, ότι θα ξεκινήσουμε το αγαπημένο μας άθλημα...

Νιώθω

Κάπως έτσι ένωσαν και οι άνθρωποι, όταν οι προφύτες τους ανήγγειλαν τον ερχομό του Χριστού.

Η Παρθένος θα γεννήσει γιο και θα τον ονομάσει Εμμανουήλ (=ο Θεός είναι μαζί μας)

Αυτός θα έρθει και θα φέρει λύτρωση, θα ανοίξουν τα μάτια των τυφλών...

Θα αναστηθούν οι νεκροί και θα σηκωθούν όσοι είναι στα μνήματα¹.

1 μνήμα = τάφος

Ένας από τους μεγαλύτερους προφήτες ήταν ο Ησαΐας. Είχε μεγάλη αγάπη στον Θεό και μιλούσε γι' αυτόν στους Ισραηλίτες. Τους συμβούλευε να έχουν δικαιοσύνη και αγάπη. Να λατρεύουν τον Θεό, όχι με τις θυσίες που έκαναν αλλά με την καρδιά και την καθαρή ψυχή τους. Ο προφήτης Ησαΐας, αν και έζησε εκατοντάδες χρόνια πριν από τον Χριστό, με τα λόγια του (προφητείες) προέβλεψε τον ερχομό Του, τα θαύματα και την Ανάστασή Του. Έδωσε έτσι ελπίδα στον λαό που Τον περίμενε.

Γιορτάζει στις 9 Μαΐου.

Ο/Η εκπαιδευτικός εκτυπώνει τις τρεις προφητείες. Κόβει κάθε προφητεία λέξη – λέξη και βάζει καθεμία σε έναν φάκελο.

Χωριζόμαστε σε τρεις ομάδες. Κάθε ομάδα παίρνει έναν φάκελο και προσπαθεί να φτιάξει την προφητεία στη σωστή σειρά. Συζητάμε σε τι αναφέρεται η καθεμία. Έπειτα ανακοινώνουμε στην τάξη.

Συμπληρώνουμε τα κενά:

1. Η πρώτη προφητεία αναφέρεται στη Γ _____ του Χ _____.
2. Η δεύτερη μιλάει για τα θ _____ του Χριστού.
3. Η τρίτη προφητεύει την Α _____ του Χριστού και των ανθρώπων.
4. Διαβάζουμε για τον Ησαΐα στην Π _____ Δ _____.

Ο προφήτης Ησαΐας προετοιμάζε τον ερχομό
του Χ _____ .

Ο προφήτης Δανιήλ

Ένα παιδί βρίσκεται σε κίνδυνο! Κολυμπάει για πρώτη φορά χωρίς σωσίβιο και βλέπει να έρχεται ένα τεράστιο κύμα. Πώς θα συνεχιστεί η ιστορία; Ποιον θα καλέσει σε βοήθεια; Δραματοποιούμε αυτή την ιστορία.

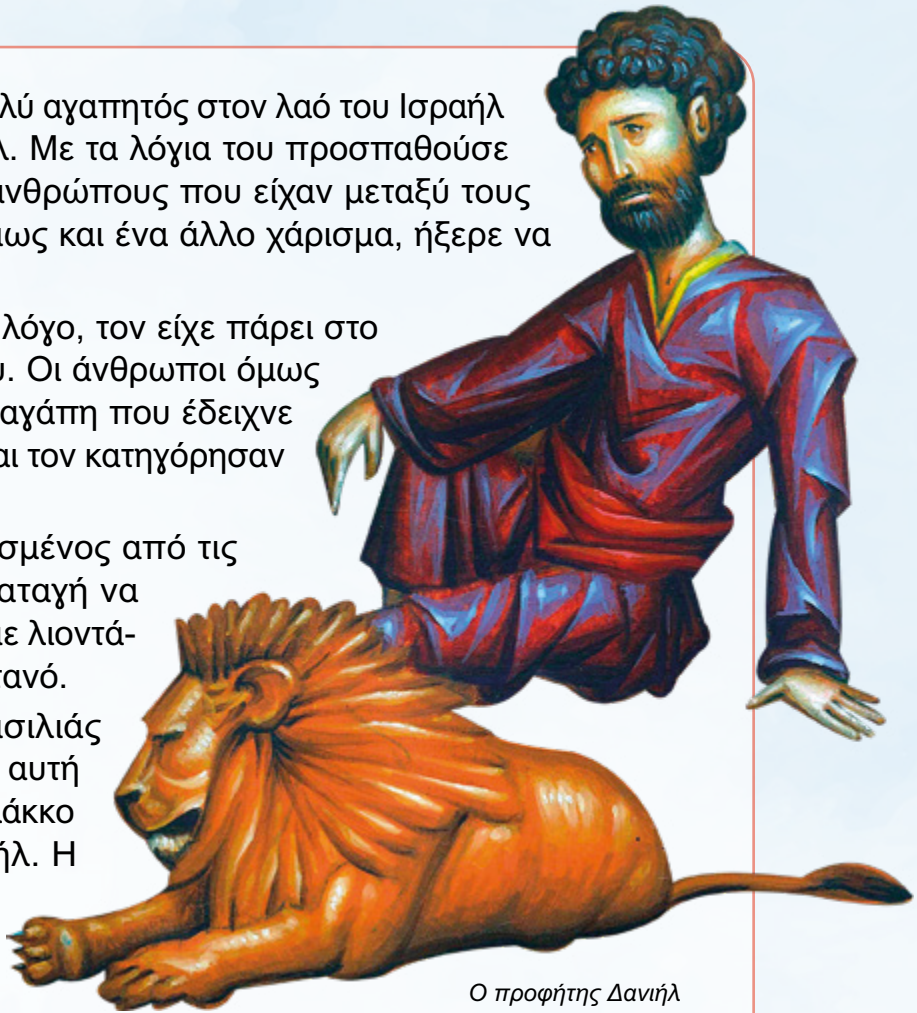
Ένας προφήτης πολύ αγαπητός στον λαό του Ισραήλ ήταν και ο Δανιήλ. Με τα λόγια του προσπαθούσε να ενώσει τους ανθρώπους που είχαν μεταξύ τους μίσος και έχθρα. Είχε όμως και ένα άλλο χάρισμα, ήξερε να ερμηνεύει τα όνειρα.

Ο βασιλιάς γι' αυτόν τον λόγο, τον είχε πάρει στο παλάτι για σύμβουλό του. Οι άνθρωποι όμως στο παλάτι ζήλευσαν την αγάπη που έδειχνε ο βασιλιάς στον Δανιήλ και τον κατηγορήσαν άδικα...

Έτσι ο βασιλιάς επηρεασμένος από τις συκοφαντίες¹, έδωσε διαταγή να τον ρίξουν σ' ένα λάκκο με λιοντάρια, για να τον φάνε ζωντανό.

Την επόμενη μέρα ο βασιλιάς μετάνιωσε για τη σκληρή αυτή τιμωρία και έτρεξε στον λάκκο να δει τι απέγινε ο Δανιήλ. Η χαρά του ήταν απεριγράπτη, όταν τον βρήκε ζωντανό να του λέει:

- Βασιλιά μου, ο Θεός μου με προστάτεψε και έστειλε τον άγγελό του να φράξει τα στόματα των άγριων θηρίων.

Ο προφήτης Δανιήλ με το λιοντάρι (Κ. Λάβδας)

1 συκοφαντίες = άδικες κατηγορίες

Ο βασιλιάς θαύμασε την πίστη του Δανιήλ και τιμώρησε αυστηρά τους ανθρώπους που τον συκοφάντησαν. Έστειλε μήνυμα σε όλο το βασίλειό του να σέβονται και να αγαπούν τον Θεό του Δανιήλ, γιατί κατάλαβε ότι είναι ο αληθινός Θεός. Αυτός που σώζει και κάνει μεγάλα θαύματα.

Ο Δανιήλ πίστευε ότι ο Θεός θα τον σώσει από οποιαδήποτε δύσκολη κατάσταση. Τι θα έλεγε στην προσευχή του όταν ήταν μέσα στον λάκκο με τα λιοντάρια;

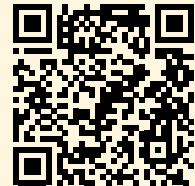

Αν θέλουμε, μπορούμε να ακούσουμε και να δούμε την ιστορία του Δανιήλ.

Συμπληρώνουμε την αλυσίδα των γεγονότων της ιστορίας.

ήρωας

πρόβλημα

λύση

αποτέλεσμα

Από την ιστορία του Δανιήλ:

Μου έκανε εντύπωση:

Ο προφήτης Δανιήλ (π. Στ. Σκλήρης)

Χάρηκα που...

Σε μία δυσκολία της ζωής μου θα...

Ώρα για παιχνίδι!

Πατάμε ένα ζευγάρι καρτών, για να δούμε αν ταιριάζουν τα πρόσωπα. Συνεχίζουμε μέχρι να αποκαλύψουμε όλους τους ανθρώπους που γνωρίσαμε σε αυτήν την ενότητα.

Η π_____ έσωσε τον προφήτη
Δανιήλ στον λάκκο με τα λιοντάρια.

Ενότητα Δ

Ενανθρώπιση-Χριστός

Πού μπορούμε να διαβάσουμε για τη ζωή του Χριστού;

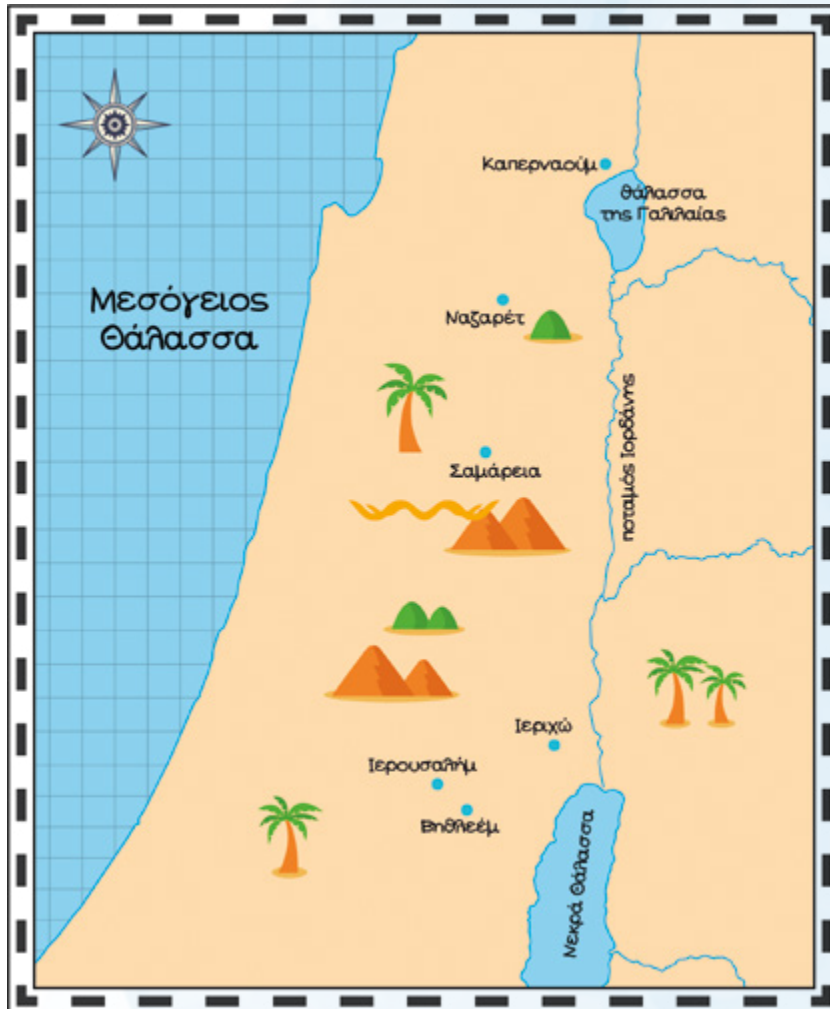
Στην Καινή Διαθήκη, το δεύτερο μέρος της Αγίας Γραφής, που αποτελεί τη νέα συμφωνία του Θεού με τους ανθρώπους. Την υπόσχεση ότι θα ζήσουν στην αιώνια βασιλεία Του, αν ακολουθήσουν όσα δίδαξε ο Χριστός.

Σε αυτή την ενότητα θα κάνουμε ένα υπέροχο ταξίδι στα χρόνια και στα μέρη που έζησε ο Χριστός. Θα Τον ακολουθήσουμε από τη Γέννηση μέχρι τη Σταύρωση και την Ανάστασή Του. Θα ανακαλύψουμε τη ζωή και τη διδασκαλία Του.

χαρά	πλησίον
υπακοή	προσφορά
Γέννηση	παραβολή
Αγία Τριάδα	συγχώρεση
φώτιση	αποδοχή
μαθητές	προσευχή
αγάπη	επικοινωνία
θαύμα	Πάσχα

Λέξεις - κλειδιά

Στα χρόνια της Καινής Διαθήκης

Πριν από χιλιάδες χρόνια γεννήθηκε στη γη ένα βρέφος που θα άλλαζε την Ιστορία, θα την έκοβε στα δύο...

Η Γέννηση του Χριστού

Παλαιά Διαθήκη

Καινή Διαθήκη

π.Χ. (προ Χριστού)

μ.Χ. (μετά Χριστόν)

Ο Ευαγγελισμός της Θεοτόκου

Στην Ελλάδα οι πιστοί τιμούν και σέβονται πολύ το πρόσωπο της Παναγίας, της Θεοτόκου.

Γι' αυτό και της έχουν δώσει πολλά ονόματα.

Έχεις ακούσει κάποιο;

Σε μια πόλη της Γαλιλαίας¹, τη Ναζαρέτ, ζούσε μια αγνή κοπέλα, η Μαρία, που ήταν αρραβωνιασμένη με τον Ιωσήφ. Μια μέρα την επισκέφτηκε στο σπίτι της ο αρχάγγελος Γαβριήλ, σταλμένος από τον Θεό και της είπε:

- *Χαίρε² Κεχαριτωμένη, ο Κύριος μαζί σου!*

Η Μαρία τaráχτηκε πολύ και φοβήθηκε... Τι ήθελε ένας άγγελος στο σπιτικό της; Τι λόγια ήταν αυτά που της έλεγε; Και ο άγγελος συνέχισε:

- *Μη φοβάσαι, Μαρία, είσαι ευλογημένη όσο καμία άλλη από τις γυναίκες. Με τη χάρη του Θεού θα γεννήσεις τον γιο Του και θα τον ονομάσεις Ιησού. Αυτός θα βασιλέψει στους αιώνες των αιώνων.*

Η κοπέλα απάντησε:

- *Πώς είναι δυνατόν να γίνει αυτό, αφού δεν είμαι παντρεμένη;*

Ευαγγελισμός (Μπ. Πυλαρινός)

¹ Η Γαλιλαία ήταν περιοχή που βρίσκεται στο σημερινό Ισραήλ.

² Το Χαίρε ακούγεται στην εκκλησία σε μια όμορφη προσευχή αφιερωμένη στην Παναγία, που λέγεται «Χαιρετισμοί».

Ο Γαβριήλ της απάντησε:

- Ο Θεός μπορεί να κάνει καθετί θαυμαστό και υπερφυσικό!

Η Μαρία δέχτηκε με ταπείνωση το χαρμόσυνο μήνυμα³ από τον άγγελο ακολουθώντας το θέλημα του Θεού. Σε λίγο καιρό η Μαρία θα γινόταν η μητέρα του Χριστού, η Παναγία.

3 Ευαγγελισμός = καλό νέο, καλή είδηση

Γράφουμε κι εμείς ένα χαρούμενο νέο που μάθαμε μέσα σε αυτόν τον χρόνο. Για εμάς και αυτούς που αγαπάμε ή για όλον τον κόσμο!

Η διπλανή εικόνα βρίσκεται στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης. Ποιο είναι το κεντρικό πρόσωπο και στις τρεις σκηνές; Συζητάμε.

Ακούμε τον ύμνο και συζητάμε σε ποιο πρόσωπο αναφέρεται.

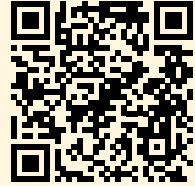

Παρατηρούμε την εικόνα του Ευαγγελισμού και φτιάχνουμε τη δική μας ζωγραφιά: «Η Παναγία δέχεται το χαρμόσυνο μήνυμα από τον αρχάγγελο Γαβριήλ».

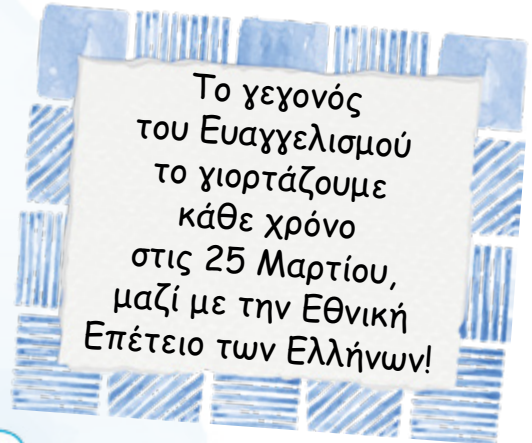

Ακούμε την ιστορία του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και συμπληρώνουμε το κρυπτόλεξο.

Βρίσκουμε στο κρυπτόλεξο (οριζόντια και κάθετα) δέκα λέξεις σχετικές με τον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου. Τις γράφουμε.

Κ	Χ	Γ	Α	Β	Ρ	Ι	Η	Λ	Ε	Μ	Κ
Ι	Ν	Α	Ζ	Α	Ρ	Ε	Τ	Ρ	Μ	Η	Ι
Σ	Α	Τ	Ψ	Ι	Α	Ρ	Λ	Κ	Π	Ν	Ρ
Ρ	Β	Θ	Γ	Ε	Ρ	Ι	Ο	Η	Ι	Υ	Τ
Χ	Ι	Ρ	Γ	Τ	Χ	Θ	Α	Ω	Υ	Μ	Β
Α	Η	Ρ	Δ	Π	Α	Ν	Α	Γ	Ι	Α	Θ
Ι	Σ	Σ	Κ	Η	Γ	Η	Ν	Ν	Ο	Π	Ι
Ρ	Ο	Α	Ν	Ρ	Γ	Ο	Ι	Β	Σ	Ω	Ω
Ε	Υ	Α	Γ	Γ	Ε	Λ	Ι	Σ	Μ	Ο	Σ
Ε	Σ	Α	Γ	Γ	Λ	Λ	Ο	Ι	Ν	Χ	Η
Σ	Χ	Α	Ρ	Μ	Ο	Σ	Υ	Ν	Ο	Σ	Ξ
Σ	Β	Π	Κ	Ψ	Σ	Ζ	Α	Η	Η	Σ	Σ

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

Η Παναγία δέχτηκε το μήνυμα χ_____
 ότι θα γεννήσει τον Χριστό.

Η Γέννηση του Χριστού

Στην οικογένεια του Λουκά γεννήθηκε η μικρή του αδελφούλα, η Μαρκέλλα. Ένα ροδαλό μωράκι με πυρόξανθα μαλλάκια, σαν της γιαγιάς της, έλεγαν όλοι. Η χαρά για το νέο μωρό ήταν μεγάλη! Ο Λουκάς ήθελε πολύ να πάει να το επισκεφθεί.

- Κάνε υπομονή, Λουκά μου, είπε ο παππούς. Σε λίγες μέρες θα είναι στο σπίτι και θα το βλέπεις όσο θέλεις.

- Θα μπορούμε να παίζουμε μπάλα;

- Όταν μεγαλώσει λίγο Λουκά, είπε ο παππούς χαμογελώντας.

Στην οικογένειά μας έχει γεννηθεί πρόσφατα κάποιο μωράκι; Πώς αισθανθήκαμε; Συζητάμε.

Ακούμε τα κάλαντα του Πόντου «Άναρχος Θεός καταβέβηκεν» και παρατηρούμε την εικόνα στη διπλανή σελίδα. Ποια στοιχεία από το τραγούδι υπάρχουν μέσα σ' αυτήν; Μπορούμε κι εμείς να τα μάθουμε και να τα πούμε σε όλο το σχολείο!

Στη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας, όταν Ρωμαίος Αυτοκράτορας ήταν ο Αύγουστος Καίσαρας, βγήκε διάταγμα, για να γίνει απογραφή όλων των κατοίκων που βρίσκονταν στην κυριαρχία της Ρώμης, δηλαδή και των Ισραηλιτών. Ξεκίνησε ο Ιωσήφ με την Παναγία που ήταν έγκυος για να πάει στη Βηθλεέμ, τον τόπο καταγωγής του. Η ώρα να γεννήσει η Παναγία έφτασε, αλλά δεν υπήρχε χώρος σε κανένα πανδοχείο¹. Μόνο έναν στάβλο βρήκαν. Εκεί γέννησε η Παναγία τον γιο της, όπως της είχε πει ο αρχάγγελος Γαβριήλ και τον ονόμασε Ιησού.

¹ πανδοχείο = μικρό ξενοδοχείο

Τον σπαργάνωσε² και τον ακούμπησε σε μία φάτνη³ για να μην κρυώνει. Στην περιοχή εκείνη υπήρχαν μερικοί βοσκοί που φύλαγαν άγρυπνοι τη νύχτα τα ζώα τους. Μπροστά τους παρουσιάστηκε άγγελος Κυρίου και τους είπε:

- Μη φοβάστε, σας φέρνω ένα χαρμόσυνο μήνυμα. Σήμερα γεννήθηκε για σας ο Σωτήρας του κόσμου, όπως είχε υποσχεθεί ο Θεός με τους προφήτες του. Να πώς θα τον γνωρίσετε. Θα βρείτε εδώ κοντά ένα βρέφος σε μια φάτνη.

Ξαφνικά φάνηκαν στον ουρανό άγγελοι που δοξολογούσαν τον Θεό και έλεγαν:

- Δόξα στον ύψιστο Θεό και ειρήνη στη γη, αγάπη και σωτηρία για τους ανθρώπους.

Οι βοσκοί έτρεξαν στον στάβλο της Βηθλεέμ και προσκύνησαν τον νεογέννητο Χριστό.

Λίγο αργότερα ήρθαν στη Βηθλεέμ Μάγοι⁴ από την Ανατολή, ακολουθώντας ένα λαμπρό αστέρι, για να συναντήσουν τον Χριστό. Τον προσκύνησαν με ευλάβεια και του πρόσφεραν πολύτιμα δώρα: χρυσό, επειδή είναι βασιλιάς, λίβανι επειδή είναι Θεός και σμύρνα⁵, επειδή θα θυσιαστεί για τον κόσμο.

Η Γέννηση του Χριστού (π. Στ. Σκλήρης)

2 σπαργάνωσε = τον τύλιξε σφιχτά με καθαρά υφάσματα.

3 φάτνη = παχνή, μια ορθογώνια κατασκευή που γεμίζουν με σανό, για να φάνε τα ζώα.

4 Μάγοι = άνθρωποι σοφοί που μελετούσαν και τους αστερισμούς

5 σμύρνα = ένα πολύτιμο άρωμα με το οποίο άλειφαν τους νεκρούς

Ζωντανεύουμε μέσα στην τάξη την εικόνα της Γέννησης σε μια παγωμένη εικόνα.

Μάγοι, βοσκοί, άγγελοι, προσκυνούν τον νεογέννητο Χριστό.

Αν θέλουμε, μπορούμε να ακούσουμε τη σημερινή ιστορία και να δούμε εικόνες της Γέννησης.

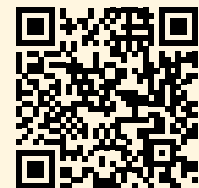
Η προσκύνηση των Μάγων
(Giotto di Bondone) Μητρ. Μουσείο Ν.Υ.

Βρίσκουμε στοιχεία της Γέννησης του Χριστού (πρόσωπα, ζώα, αντικείμενα) από το κείμενο και τις εικόνες.

Τις μέρες των Χριστουγέννων στην εκκλησία ακούγεται ένας ύμνος για τη Γέννηση του Χριστού. Τον ακούμε κι εμείς δημιουργώντας κάρτες με θέμα τη Γέννηση του Χριστού. Μπορούμε να τις στείλουμε με ευχές σε άλλα σχολεία ή ακόμα και να τις κάνουμε ένα ημερολόγιο!

Εκτυπώνουμε, χρωματίζουμε σε ομάδες και φτιάχνουμε τη φάνη της τάξης μας. Σε μεγάλο χαρτόνι κολλάμε τα πρόσωπα και σχεδιάζουμε μία στέγη. Αν θέλουμε, μπορούμε να φτιάξουμε και τρισδιάστατη τη φάνη μας με χαρτί του μέτρου που θα τσαλακώσουμε και θα σχηματίσουμε τον χώρο που φιλοξένησε τον νεογέννητο Χριστό. Μπορούμε να ζωγραφίσουμε και ζώα...

Τι δώρα έφεραν οι μάγοι;

Σ _____

Χ _____

Λ _____

Οργανώνουμε μια μπάντα! Όσα παιδιά γνωρίζουν κάποιο μουσικό όργανο, μπορούν να το φέρουν στο σχολείο. Φέρνουμε και τα τριγώνια μας και ηχογραφούμε τα κάλαντα και άλλα χριστουγεννιάτικα τραγούδια. Τα στέλνουμε σε συγγενείς και φίλους!

Αν ήσουν κι εσύ ένας μάγος τι δώρο θα ήθελες να πας στον νεογέννητο Χριστό;

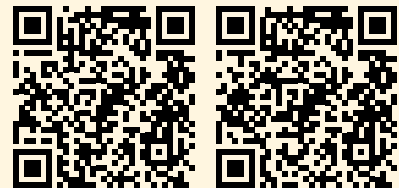

Ακούμε έθιμα των Χριστουγέννων. Γνωρίζουμε άλλες παραδόσεις του τόπου μας ή από άλλες χώρες; Συγκεντρώνουμε πληροφορίες και τα συζητάμε στην τάξη.

Ο υιός του θεού γ_____ από την Παναγία σε μία φάτνη.

Θεοφάνεια, η Βάφτιση του Χριστού

Μεγάλη χαρά σήμερα! Βαφτίζεται η Μυρτώ, η ξαδελφούλα του Κωστή.

Όλη η οικογένεια ετοιμάστηκε για τη βάφτιση του μωρού, στον Ιερό Ναό του Τιμίου Προδρόμου στις Σπέτσες. Ξεκινάει σήμερα μια καινούρια ζωή μέσα στο φως του Χριστού.

Έχουμε βρεθεί σε βαφτίσια;
Τι μας έκανε εντύπωση;

Γιατί έτσι έδειξε ο Χριστός, με τη βάφτισή Του. Οι χριστιανοί όταν βαπτίζονται, ενώνονται με τον Χριστό και δέχονται τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος. Κάθε χρόνο θυμόμαστε και γιορτάζουμε τα Θεοφάνεια στις 6 Ιανουαρίου.

Αλήθεια, γιατί βαπτίζονται οι χριστιανοί;

Ο Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα είναι η Αγία Τριάδα.

Αυτή τη γιορτή τη λέμε και Φώτα, γιατί είναι η μέρα που φανερώθηκε ο Τριαδικός Θεός στους ανθρώπους και φωτίστηκε ο κόσμος.

Στα χρόνια που περνούσαν, ο Ιησούς Χριστός μεγάλωνε στη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας. Ένας άγιος άνθρωπος, ο Ιωάννης¹ έμενε στην έρημο σαν ασκητής. Καλούσε τους ανθρώπους να βαπτιστούν στον Ιορδάνη ποταμό και να μετανοήσουν για τις αμαρτίες τους. Άνοιξε τον δρόμο στις ψυχές των ανθρώπων για να υποδεχτούν τον Χριστό. Γι' αυτό τον ονόμασαν και Πρόδρομο.

Ο Χριστός ζήτησε από τον Ιωάννη να τον βαπτίσει κι εκείνον στον ποταμό Ιορδάνη. Την ώρα που ήταν μέσα στο νερό και προσευχόταν, άνοιξαν οι ουρανοί. Εμφανίστηκε το Άγιο Πνεύμα με τη μορφή περιστεριού και ακούστηκε η φωνή του Θεού – Πατέρα:

- Αυτός είναι ο Υιός μου ο αγαπητός!
Τότε ο Χριστός ήταν περίπου τριάντα ετών. Ξεκίνησε να διδάσκει τους ανθρώπους και να κάνει πολλά θαύματα.

Θεοφάνεια (Δ. Χατζηπαυστόλου)

1 Ο Ιωάννης ο Πρόδρομος, ήταν ο τελευταίος και μεγαλύτερος προφήτης. Γιορτάζει στις 7 Ιανουαρίου, την επομένη της Βάπτισης του Χριστού, επειδή έπαιξε σημαντικό ρόλο σε αυτή τη γιορτή.

Την ημέρα των Θεοφανείων αγιάζονται τα νερά, τα σπίτια και η φύση. Στο σχολείο μας, τον Σεπτέμβριο γίνεται ο αγιασμός για να είναι φωτισμένη και ευλογημένη η χρονιά!

Φτιάχνουμε σε ομάδες μία ακροστιχίδα ή μεσοστιχίδα με τη λέξη «Ιωάννης», με λέξεις που σχετίζονται με το μάθημά μας. Γράφουμε την περιγραφή κάθε λέξης και δίνουμε σε κάποια άλλη ομάδα να το λύσει.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____

Ο Ιορδάνης ποταμός
σήμερα

1.	_____	Ι	_____
2.	_____	Ω	_____
3.	_____	Α	_____
4.	_____	Ν	_____
5.	_____	Ν	_____
6.	_____	Η	_____
7.	_____	Σ	_____

Ώρα για παιχνίδι!
Βρίσκουμε ποια αντικείμενα χρειάζονται σε
μία βάρφιση.

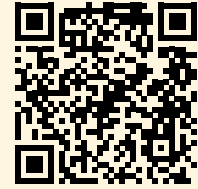

Σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, αφού γίνει ο αγιασμός, ο ιερέας θα ρίξει τον σταυρό στη θάλασσα, στο ποτάμι ή στη λίμνη και οι «βουτηχτάδες» αγωνίζονται

ποιος θα τον βρει και θα τον φέρει. Συγκεντρώνουμε έθιμα για την ημέρα των Φώτων και τα παρουσιάζουμε στην τάξη.

Ώρα για караόκε! Ακούμε τη μελωδία από τα κάλαντα των Φώτων και τραγουδάμε τα λόγια.

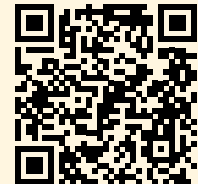
Σήμερα τα Φώτα κι ο φωτισμός
και χαρά μεγάλη ο αγιασμός.
Κάτω στον Ιορδάνη τον ποταμό
κάθετ' η κυρά μας η Παναχιά.

Σπάργανα βαστάει, κερι βαστεί
και τον Άη Γιάννη παρακαλεί.
Άη Γιάννη αφέντη και βαφτιστή
βάφτισε και μένα Θεού παιδί.

Καλημέρα, καλημέρα,
καλή σου μέρα αφέντη με την κυρά. (2)

Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε μία όμορφη αφίσα. Μπορούμε να γεμίσουμε το περιστέρι με πολύχρωμες τελείες που θα φτιάξουμε με διάφορα χρώματα με το κεφαλάκι μίας μπατονέτας.

Ο Χριστός β_____
από τον Ιωάννη τον Πρόδρομο.

Ο Χριστός και οι δώδεκα μαθητές Του

Ο Λεωνίδας το καλοκαίρι που πέρασε πήγε για πρώτη φορά κατασκήνωση στο βουνό. Έζησε μία εβδομάδα σε σκηνή μαζί με άλλα παιδιά της ηλικίας του. Τραγούδια, παιχνίδια, πορεία στο δάσος... όλα τα είχε αυτή η κατασκήνωση! Μα πάνω απ' όλα νέους φίλους!

Στο σχολείο ο Λεωνίδας πηγαίνει με τον κολλητό του φίλο, τον Αχιλλέα, που δε θέλει όμως να αποχωριστεί την οικογένειά του και να πάει στην κατασκήνωση.

- Αχιλλέα, έλα κι εσύ να δεις πώς είναι η ζωή στην κατασκήνωση!

Σκεφτόμαστε και συζητάμε μία δραστηριότητα στην οποία θα μπορούσαμε να προσκαλέσουμε κι εμείς έναν φίλο ή μία φίλη μας.

Ο Χριστός μιλούσε για αγάπη, ζωή και αληθινή χαρά. Τα λόγια Του έμπαιναν στις καρδιές των ανθρώπων. Μια μέρα περπατώντας δίπλα στη λίμνη της Γαλιλαίας, συνάντησε δύο ψαράδες που ήταν αδέρφια, τον Πέτρο και τον Αντρέα. Την ώρα που έριχναν τα δίχτυα τους στη λίμνη, τους πλησίασε ο Χριστός και τους είπε:

- *Ακολουθήστε με.*

Εκείνοι αμέσως εγκατέλειψαν τα δίχτυα τους και τον ακολούθησαν. Με τον ίδιο τρόπο ο Χριστός κάλεσε κοντά του και δύο άλλα αδέρφια ψαράδες, τον Ιάκωβο και τον Ιωάννη, τα παιδιά του Ζεβεδαίου, που άφησαν τον πατέρα τους και τη βάρκα τους και πήγαν κοντά του.

Ένας άλλος μαθητής του Χριστού, ο Φίλιππος, έτρεξε αμέσως να βρει τον αδελφικό του φίλο, τον Ναθαναήλ και να μοιραστεί μαζί του τη χαρά του.

- *Βρήκαμε εκείνον για τον οποίο μίλησαν οι προφήτες, τον Ιησού από τη Ναζαρέτ.*

- *Από τη Ναζαρέτ; Είναι δυνατόν να βγει κάτι καλό από εκεί;* απάντησε ο Ναθαναήλ που περίμενε σύμφωνα με τις προφητείες ότι ο Χριστός θα καταγόταν από τη Βηθλεέμ.

- *Έλα να δεις και μόνος σου,* του αποκρίθηκε ο Φίλιππος και πλησίασαν μαζί τον Χριστό.

Ο Χριστός βλέποντάς τους, είπε για τον Ναθαναήλ:

- *Αυτός είναι ένας αληθινός Ισραηλίτης που δεν έχει κακία στην καρδιά του. Πριν σε φωνάξει ο Φίλιππος σε είδα κάτω από μία συκιά.*

- *Δάσκαλε, εσύ είσαι ο υιός του Θεού, ο βασιλιάς του Ισραήλ,* αναφώνησε ο Ναθαναήλ και έγινε μαθητής Του.

Μαθητές του Χριστού έγιναν επίσης: ο Ματθαίος, ο Θωμάς, ο Σίμωνας,

Οι 12 μαθητές (Ι.Ν. Αγ. Φιλίππου Βλασσαρούς)

ο Ιάκωβος, ο γιος του Αλφαίου, ο Ιούδας και ο άλλος Ιούδας, ο Ισκαριώτης¹.

Υπήρχαν και πολλοί άλλοι άνθρωποι που ακολουθούσαν τον Χριστό. Ανάμεσά τους και πολλές γυναίκες.

Όλοι τους αγαπούσαν τον δάσκαλό τους και άκουγαν με προσοχή τα λόγια Του για να τα μεταφέρουν σε όλον τον κόσμο.

¹ Μετά την προδοσία του Χριστού, τη θέση του μαθητή Ιούδα του Ισκαριώτη, την πήρε ο Μαθθίας και έγινε ο 12ος Απόστολος.

Άγιος Ιάκωβος
(Δ. Χατζηαποστόλου)

Ζωγραφίζουμε όλοι μαζί τους δώδεκα μαθητές του Χριστού. Κολλάμε όλα τα πρόσωπα σε ένα μεγάλο χαρτόνι και βάζουμε σε συννεφάκια τι θα μπορούσαν να συζητούν, αφού συνάντησαν τον Χριστό.

«Ψαρεύουμε» κι εμείς τα ονόματα των 12 Αποστόλων. (Κυκλώνουμε.)

Ανδρέας   Ματθαίος   Μαθθίας
Ιωάννης   Θωμάς   Σίμωνας
του Ζεβεδαίου   Σταύρος   Γρηγόρης
Φίλιππος   Ιάκωβος   Νικήτας
                         του Ζεβεδαίου
Αλέξανδρος   Πέτρος   Χρήστος
Γιώργος   Ελευθέριος   Ναθαναήλ
Ιάκωβος   Ιούδας   Φώτης
του Αλφαίου

Τι άφησαν οι μαθητές πίσω τους, για να ακολουθήσουν τον Χριστό;

Ευγενία, μήπως γνωρίζεις γιατί όλα αυτά τα πρόσωπα είναι μαζεμένα σε μία εικόνα;

Είναι οι δώδεκα μαθητές του Χριστού, οι Απόστολοι.

Και γιατί τους λέμε Αποστόλους;

Γιατί είχαν την ιερή αποστολή να μιλάνε στους ανθρώπους για τον Χριστό και τη διδασκαλία του σε όλα τα πέρατα της γης.

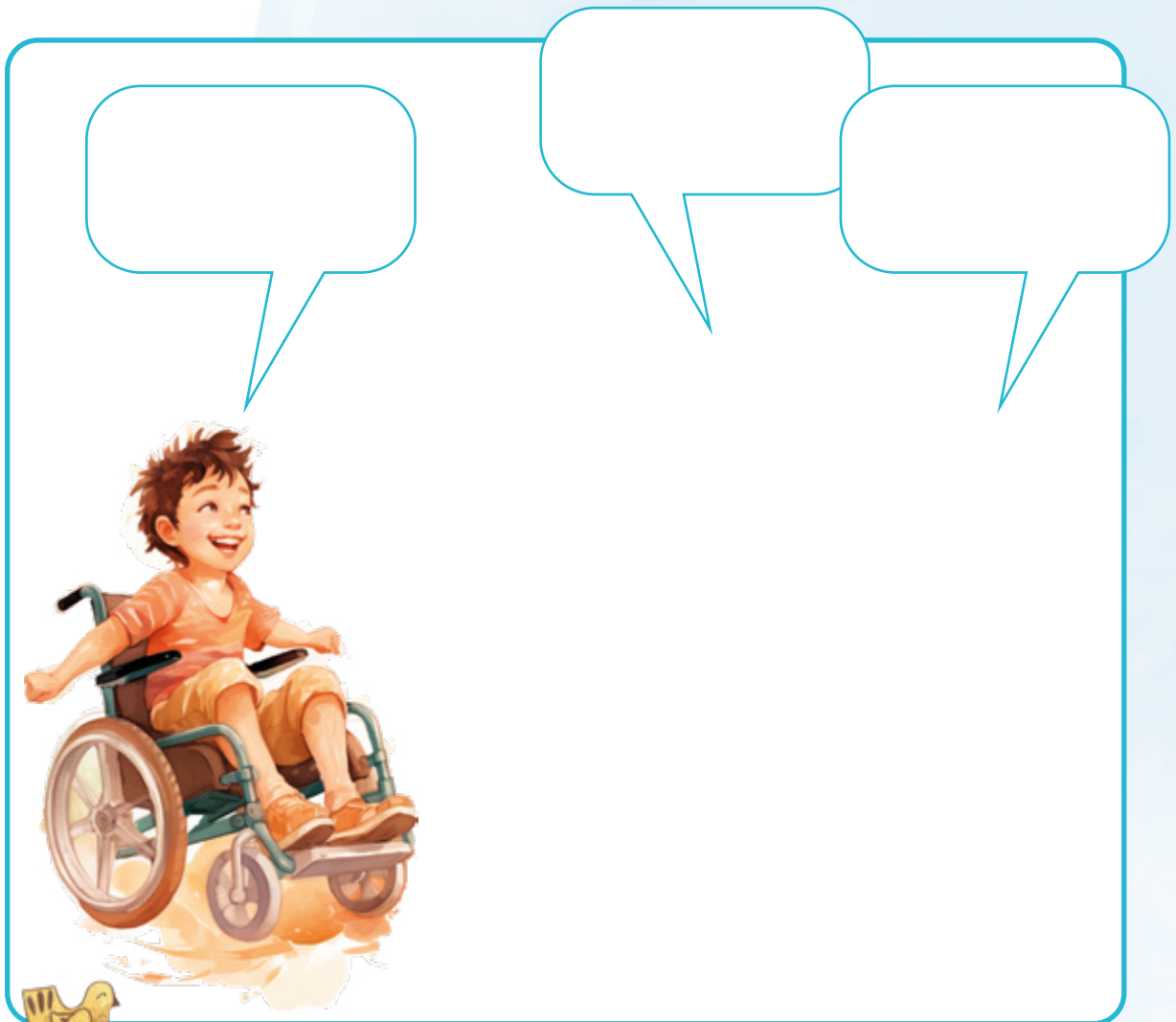
Κάτι καινούριο που έμαθα...

Οι μαθητές αποδέχτηκαν
το κ _____ του Χριστού.

Κεφάλαιο Δ5

Ο Χριστός Θεραπεύει τον παράλυτο της Καπερναούμ

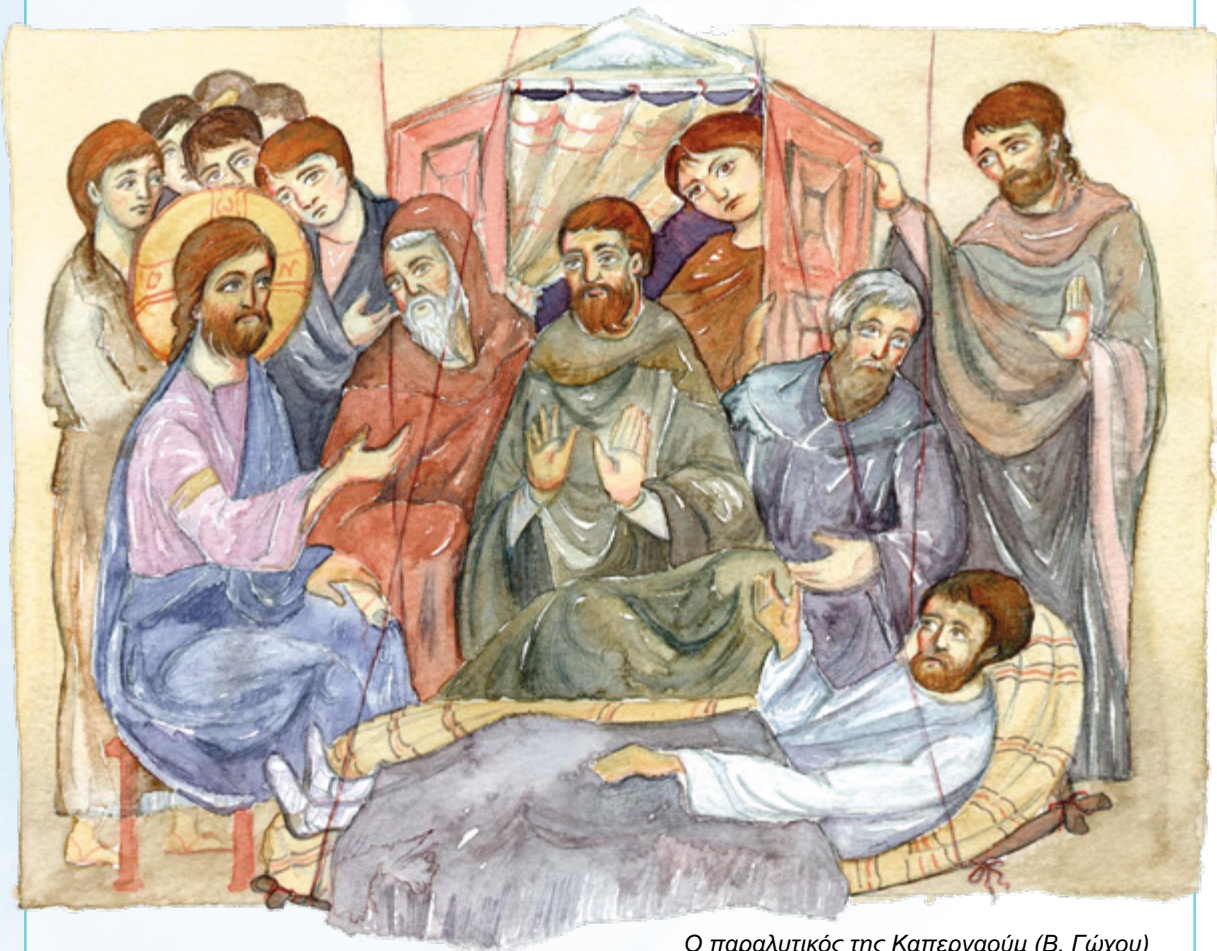
Ο Θοδωρής καθώς έκανε πατίνια στην πλατεία, έπεσε και έσπασε το πόδι του... Πω, πω! Πάει το σχολικό πρωτάθλημα ποδοσφαίρου! Τώρα η τάξη του που βρίσκεται στον 1ο όροφο του σχολείου θα πρέπει να μεταφερθεί στο ισόγειο και να αλλάξει με μία άλλη.

Σχεδιάζουμε τους φίλους του Θοδωρή. Προτείνουμε πώς μπορούν να τον βοηθήσουν στο σχολείο και γράφουμε τον διάλογο.

Ο Χριστός με τους δώδεκα μαθητές Του έκανε περιοδείες στη χώρα των Ισραηλιτών. Δίδασκε τα πλήθη που έτρεχαν να Τον συναντήσουν και έκανε πολλά θαύματα στον λαό.

Μια μέρα βρέθηκε σε μία πόλη, την Καπερναούμ, καλεσμένος σ' ένα σπίτι. Εκεί θέλησαν να πλησιάσουν τον Χριστό τέσσερις φίλοι που μετέφεραν έναν παράλυτο άνθρωπο σ' ένα κρεβάτι. Πολύς κόσμος είχε μαζευτεί, για να γνωρίσει τον Χριστό και να ακούσει τα λόγια Του. Ήταν αδύνατον να

Ο παραλυτικός της Καπερναούμ (Β. Γώγου)

μπουν από την πόρτα! Οι τέσσερις φίλοι χάλασαν τη σκεπή του σπιτιού και κατέβασαν το κρεβάτι με τον παράλυτο ως τα πόδια του Ιησού. Εκείνος βλέποντας την πίστη τους, είπε:

- Παιδί μου, σου συγχωρούνται οι αμαρτίες. Σήκω επάνω, πάρε το κρεβάτι σου, περπάτα και πήγαινε στο σπίτι σου.

Πράγματι ο άνθρωπος σηκώθηκε και περπάτησε. Όλος ο κόσμος άρχισε να δοξάζει τον Θεό για το μεγάλο θαύμα που είδε μπροστά στα μάτια του.

Ακούμε την ιστορία του παραλύτου της Καπερναούμ και γράφουμε ολοκληρωμένες προτάσεις στις παρακάτω ερωτήσεις.

Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές της ιστορίας;

Ποιο είναι το πρόβλημα στη σημερινή μας ιστορία;

Πώς προσπάθησαν να το λύσουν;

Ποιος έδωσε τη λύση και πώς;

Κυκλώνουμε τις λέξεις που ταιριάζουν με την ιστορία μας.

δίχτυα κρεβάτι
ψωμί Θεραπεία
παράλυτος σκεπή
θαύμα ουρανός
καράβι Χριστός
αστέρι φίλοι
φάτνη

Παρατηρούμε την εικόνα του παραλύτου της Καπερναούμ. Είναι η στιγμή που οι φίλοι του τον έχουν βοηθήσει να βρεθεί μπροστά στον Χριστό. Τι μπορεί να σκέφτεται; Συζητάμε σε ομάδες και ανταλλάσσουμε απόψεις. Στο τέλος, ένα παιδί από κάθε ομάδα παρουσιάζει σε όλη την τάξη όσα έχουμε συζητήσει.

Στο σημερινό μάθημα μου έκανε εντύπωση...

Ο Χριστός αγαπά, συγχωρεί και
θ_____ τους ανθρώπους.

Κεφάλαιο Δ6

Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη

«Χιλιάδες νεκροί και άστεγοι από τον καταστροφικό σεισμό
στη γειτονική Τουρκία...»

Παρατηρούμε την εικόνα και γράφουμε στον πίνακα τη λέξη «ΠΡΟΣΦΟΡΑ». Σημειώνουμε τι μπορούμε να κάνουμε, για να βοηθήσουμε σε αυτή την περίπτωση.

Πολύς κόσμος μαζευόταν γύρω από τον Χριστό, για να Τον ακούσει. Εκείνος δίδασκε τους ανθρώπους με παραβολές¹. Μία παραβολή είναι και αυτή:

Κάποιος Ισραηλίτης, περπατώντας από την Ιερουσαλήμ προς την Ιεριχώ, έπεσε σε χέρια ληστών. Του έκλεψαν ακόμα και τα ρούχα, αφήνοντάς τον βαριά τραυματισμένο στην άκρη του δρόμου.

Μετά από λίγη ώρα πέρασε δίπλα από τον πληγωμένο ένας Λευίτης², αλλά δεν τον βοήθησε. Αργότερα πέρασε και ένας ιερέας, αλλά και αυτός τον προσπέρασε αδιαφορώντας. Κάποια στιγμή πέρασε ένας Σαμαρείτης³. Έσκυψε και με πολλή αγάπη τον περιποιήθηκε. Έδεσε τις πληγές του, τον ανέβασε στο ζώο του και τον μετέφερε στο πιο κοντινό πανδοχείο. Πλήρωσε μάλιστα και τα έξοδα διαμονής του.

- Ποιος απ' όλους μπορεί να ονομαστεί «πλησίον»⁴ γι' αυτόν που έπεσε στους ληστές; ρώτησε ο Χριστός.

- Αυτός που έκανε πράξη την αγάπη προς τον συνάνθρωπο, εκείνον που είχε ανάγκη, απάντησε ένας από το πλήθος.

Ο Χριστός τότε είπε:

- Πήγαινε κι εσύ και κάνε το ίδιο. (Δηλαδή να συμπεριφέρεσαι με αγάπη προς όλους, είτε είναι φίλοι, είτε εχθροί).

Ο καλός Σαμαρείτης (Μπ. Πυλαρινός)

1 παραβολές = ιστορίες με απλά λόγια που είχαν κάποιο κρυφό νόημα

2 Λευίτης = ιερέας της Παλαιάς Διαθήκης, από τη γενιά του Λευί, βοηθός του ιερέα στα χρόνια του Χριστού

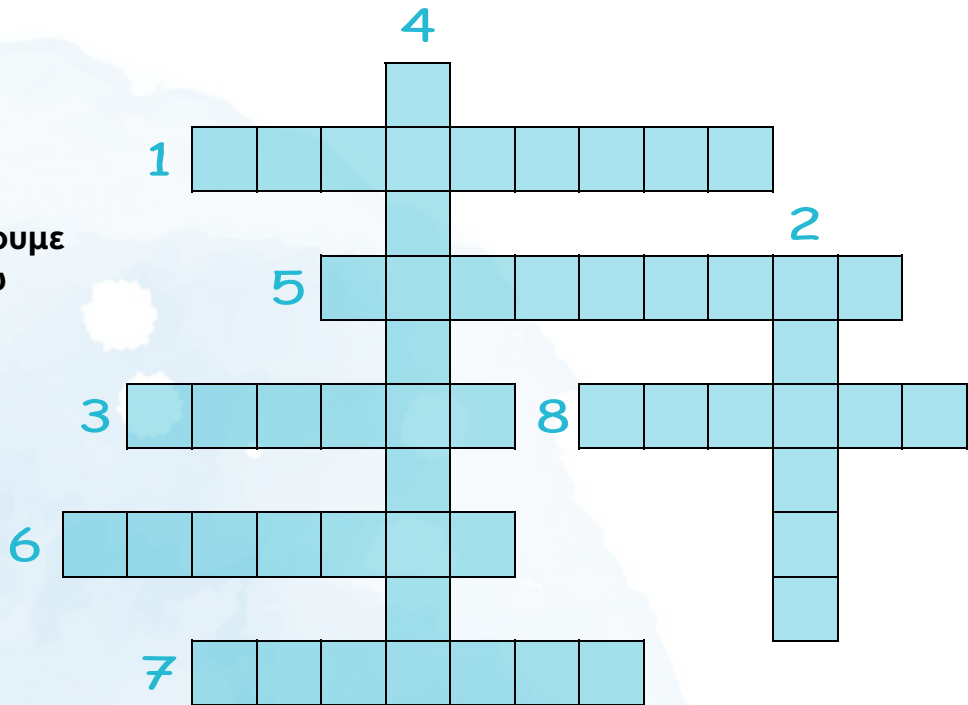
3 Σαμαρείτης = κάτοικος μιας περιοχής με έχθρα προς τους Ισραηλίτες

4 πλησίον = ο διπλάνος μας, κοντινός άνθρωπος

Συμπληρώνουμε
το παρακάτω
σταυρόλεξο
με κεφαλαία
γράμματα.

1. Ο Χριστός μιλούσε στον κόσμο με απλές ιστορίες, τις _____.
2. Ο άτυχος άνθρωπος της παραβολής πήγαινε από την Ιερουσαλήμ στην _____.
3. Του επιτέθηκαν _____.
4. Ο καλός άνθρωπος της παραβολής.
5. Μικρό ξενοδοχείο.
6. Ο καλός Σαμαρείτης έδωσε από τα δικά του, για να πληρώσει τη διαμονή του πονεμένου.
7. Λέγεται ο άλλος άνθρωπος, ο κοντινός μας.
8. Ο Χριστός είπε να αγαπάμε όλους τους ανθρώπους είτε είναι φίλοι, είτε είναι _____.

Θα εφαρμόσω στη ζωή μου...

Ο καλός Σαμαρείτης έδειξε με πράξεις την
α _____ του ακόμα και στον εχθρό του.

Η παραβολή του ασώτου υιού

Δύο φίλοι παίζουν μπάσκετ στο γήπεδο του σχολείου. Ξαφνικά ο Χρήστος πετάει την μπάλα του Νταμέο πάνω από τα κάγκελα, στον δρόμο. Ένα αυτοκίνητο που περνάει εκείνη την ώρα, την πατάει και τη σκάει... Ξεσπάει καυχάς!

Χτυπάει το κουδούνι και τα παιδιά μπαίνουν στην τάξη.

Στο επόμενο διάλειμμα ...

Συζητάμε πώς μπορεί να λήξει αυτός ο καυχάς.

Τι είναι συμφιλίωση;

Τι είναι αγάπη;

Τι είναι συγχώρηση;

Ακούμε τι είπε

ο Χριστός

με μία παραβολή:

Ένας πατέρας είχε δύο γιους. Ο μικρότερος, ζήτησε από τον πατέρα του το μερίδιο της οικογενειακής περιουσίας και έφυγε μακριά, για να γλεντήσει τη ζωή του. Έπεσε μεγάλη πείνα στη χώρα. Εκείνος όμως, είχε ξοδέψει όλα του τα χρήματα και δεν τον βοηθούσε κανείς. Αναγκάστηκε να πάει να φυλάει γουρούνια. Πεινούσε τόσο πολύ που λαχταρούσε να φάει την τροφή των γουρουνιών.

Τότε σκέφτηκε:

- Στο σπίτι του πατέρα μου ακόμα και οι υπηρέτες έχουν φαγητό και ψωμί και τους περισσεύει κιόλας. Κι εγώ εδώ πεθαίνω από την πείνα. Αυτό θα κάνω. Θα σηκωθώ να πάω στον πατέρα μου!

Μόλις τον είδε από μακριά ο πατέρας του έτρεξε να τον αγκαλιάσει και να τον φιλήσει.

- Πατέρα μου, είπε ο γιος. Δεν αξίζω να λέγομαι γιος σου. Κάνε με κι εμένα έναν από τους υπηρέτες σου.

Ο πατέρας δεν έδωσε σημασία στα λόγια του γιου του. Διέταξε να τον ντύσουν με αρχοντικά ρούχα, να τον περιποιηθούν και να ετοιμάσουν ένα υπέροχο δείπνο. Είχε επιστρέψει ο γιος του ο μικρός και στο σπίτι άρχισε μεγάλο γλέντι!

Ο μεγάλος γιος της ιστορίας χύρισε κουρασμένος από τα χωράφια. Είδε ότι γίνεται μεγάλο γλέντι στο σπίτι για τον αδελφό του και θύμωσε. Με παράπνομο είπε στον πατέρα του:

- Εγώ όλα αυτά τα χρόνια ήμουν κοντά σου και δούλευα στα χωράφια σου. Δεν παράκουσα καμία εντολή σου. Ποτέ σου όμως δε μου έδωσες ούτε ένα κασικάκι να φάω με τους φίλους μου.

- Παιδί μου, είπε ο σπλαχνικός πατέρας, εσύ πάντοτε είσαι μαζί μου, και ό,τι είναι δικό μου, είναι και δικό σου. Πρέπει να χαρούμε τώρα, διότι ο μικρός αδελφός σου ήταν σαν νεκρός και αναστήθηκε. Ήταν χαμένος και βρέθηκε κοντά μας!

Ο Χριστός είπε αυτή την παραβολή στους ανθρώπους, για να τους δείξει ότι ο Θεός – πατέρας πάντα αγαπά και συγχωρεί τους ανθρώπους.

Η παραβολή του ασώτου (Γ. Κόρδης)

Πώς να ήταν άραγε η ζωή του ασώτου υιού κοντά στην οικογένειά του και πώς ήταν όταν έφυγε μακριά; Εκτυπώνουμε και ζωγραφίζουμε.

Χωριζόμαστε σε ομάδες και δραματοποιούμε τις παρακάτω ιστορίες. Παρουσιάζουμε στην τάξη:

Α) Τι έγινε; Β) Πώς λύθηκε το πρόβλημα;

- 1 Ένα παιδί, επειδή έτρεχε, έριξε το φαγητό ενός άλλου παιδιού.
- 2 Κάποιος -α δεν κράτησε το μυστικό που του είπαν.
- 3 Προβλήματα σε έναν αγώνα ποδοσφαίρου.
- 4 - Είναι χάλια η ζωγραφιά σου!
- 5 Θέματα ανάμεσα σε δύο αδέρφια.

Βρίσκουμε τη λέξη που κρύβεται μέσα στα μπαλόνια και συμπληρώνουμε την παροιμία.

Αν θέλουμε, μπορούμε να ακούσουμε την παραβολή του ασώτου υιού.

Μου έκανε εντύπωση...

Ο Θεός αγαπά και σ _____
όλους τους ανθρώπους ό,τι και να έχουν κάνει.

«Πάτερ ημών...»

Παρατηρούμε τους παρακάτω τρόπους επικοινωνίας και συζητάμε ποιους έχουμε χρησιμοποιήσει και ποιους γνωρίζουμε.

Οι μαθητές είδαν τον Χριστό να προσεύχεται στον Θεό - Πατέρα και του ζήτησαν να τους μάθει να επικοινωνούν με τον Θεό και να προσεύχονται και οι ίδιοι. Τότε εκείνος τους είπε την παρακάτω προσευχή:

Ιησούς Χριστός
(π. Στ. Σκλήρης)

Πατέρα μας, που βρίσκεσαι στους ουραμούς
να αγιασθεί το όνομά Σου,
να έρθει η βασιλεία Σου
να γίνει το θέλημά Σου
όπως στον ουρανό, έτσι και στη γη.
Το ψωμί μας το καθημερινό δώσε
μας σήμερα
και συγχώρησε τις αμαρτίες μας,
όπως και εμείς συγχωρούμε αυτούς
που μας έφταιξαν.
Και μη μας αφήσεις να πέσουμε σε
πειρασμό,
αλλά γλίτωσέ μας από τον πονηρό.
Αμήν.

(Βιβλική Εταιρία,
προσαρμογή
για παιδιά)

Πάτερ ημῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς·
ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·
έλθέτω ἡ βασιλεία σου·
γενηθήτω τὸ θέλημά σου,
ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς·
τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον
δοῦς ἡμῖν σήμερον·
καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν
τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·
καὶ μὴ εἰσερέγκῃς ἡμᾶς
εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς
ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ἀμήν.

Βάζουμε τις λέξεις στη σειρά για να φτιάξουμε μία φράση από το «Πάτερ ημών».

ἄφες καὶ ἡμῖν ἀφίεμεν
ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς
καὶ ἡμεῖς τοῖς ἡμῶν

Τι μας προτρέπει ο Χριστός να κάνουμε με τη φράση αυτή;

Συμπληρώνουμε τα κενά.

Πάτερ _____ ο εν τοις ουρανοῖς
αγιασθήτω το _____ σου, ελθέτω η βασιλεία σου,
_____ το θέλημά σου ως εν ουρανῶ και επί της γης
τον _____ ημών τον επιούσιον δος ημεῖς _____
και ἄφες ἡμῖν τα οφειλήματα ημών
ως και ημεῖς ἀφίεμεν τοις οφειλέταις ημών
και μη εισενέγκης ἡμᾶς εἰς πειρασμόν
αλλά ρύσαι ἡμᾶς ἀπό του _____. Ἀμήν.

Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε σελιδοδείκτες.
Όταν θέλουμε να «επικοινωνήσουμε» με τον
Θεό – Πατέρα λέμε την Κυριακή Προσευχή.

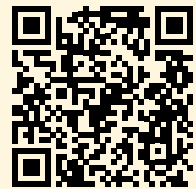
Έχω ακούσει
ότι το Πάτερ ημών
το λέμε και
Κυριακή προσευχή.
Μήπως ξέρεις γιατί;

Γιατί τη δίδαξε ο ίδιος ο Χριστός
(ο Κύριος) στους ανθρώπους,
όταν τον ρώτησαν με ποιον τρόπο
να προσεύχονται. Αυτή η προσευχή
απευθύνεται προς τον Θεό - Πατέρα
και τη λέμε όταν προσευχόμαστε
στην εκκλησία, στο σπίτι, στο σχολείο
ή όπου αλλού θέλουμε..

Ακούμε το «Πάτερ ημών» και το μαθαίνουμε για
να το λέμε κι εμείς στην πρωινή προσευχή του
σχολείου μας.

Ο Θεός είναι π _____
όλων των ανθρώπων.

Κεφάλαιο Δ9

Τα παιδιά, οι μικροί φίλοι του Χριστού

Συζητάμε με τον διπλανό ή τη διπλανή μας και γράφουμε:

Επειδή είμαι παιδί μπορώ να _____

Επειδή είμαι παιδί δεν μπορώ να _____

Κάποτε έφεραν κοντά στον Χριστό μερικά παιδιά, για να τα ευλογήσει. Οι μαθητές Του όμως, μάλωσαν αυτούς τους ανθρώπους, γιατί ενοχλούσαν τον Χριστό με τόσο «ασήμαντα» θέματα. Τότε Εκείνος τους είπε:

- Αφήστε τα παιδιά να έρθουν σε μένα και μην τα εμποδίζετε. Η Βασιλεία του Θεού ανήκει σε ανθρώπους που είναι σαν τα μικρά παιδιά. Σας βεβαιώνω πως όποιος δε δεχτεί τη Βασιλεία του Θεού σαν παιδί, δε θα μπει σ' αυτήν.

Ο Χριστός Πήρε τα παιδιά στην αγκαλιά Του και τα ευλόγησε, ακουμπώντας τα χέρια Του στο κεφαλάκι τους.

Ο Χριστός με τα παιδιά
(Basilica di St. Maria In Ara Coeli, Ρώμη)

Ποια χαρακτηριστικά των μικρών παιδιών προβάλλει ο Χριστός ως πρότυπο για τους μεγάλους; Γράφουμε μέσα στα σύννεφα όσα ταιριάζουν.

καλοσύνη, σκληρότητα, αθωότητα, πονηριά, καθαρή καρδιά, ταχύτητα, απλότητα, συγχωρητικότητα, κακία, πείσμα, εμπιστοσύνη, καχυποψία

Ζωγραφίζουμε γύρω από τον Χριστό χαρούμενα παιδιά.

Ιησούς Χριστός (π. Στ. Σκλήρης)

Παρατηρούμε τις εικόνες και ανακαλύπτουμε ποιο δικαίωμα των παιδιών κρύβεται σε κάθε εικόνα. Συζητάμε.

Ο Χριστός με τη διδασκαλία του αναγνώρισε την αξία των παιδιών ως πρόσωπα. Αναζητούμε στο διαδίκτυο τα δικαιώματα των παιδιών, όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί στις μέρες μας και τα σημειώνουμε.

Εκτυπώνουμε κάρτες και φτιάχνουμε ένα παιχνίδι μνήμης (memory) με τα δικαιώματα των παιδιών. Εκτυπώνουμε δύο φορές τη σελίδα και ζωγραφίζουμε στις δύο σελίδες ακριβώς τα ίδια. Κόβουμε και κολλάμε πάνω σε μικρά χαρτονάκια ίδιου μεγέθους.

Γράφουμε όποια από τα δικαιώματα των παιδιών θέλουμε. Εδώ θα βρούμε και τις οδηγίες για το παιχνίδι μας!

Η Βασιλεία του Θεού ανήκει στους ανθρώπους που έχουν εμπιστοσύνη στον Θεό σαν τα μικρά π_____.

ΠΑΣΧΑ

Το ορθόδοξο χριστιανικό Πάσχα στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, γιορτάζεται με μεγάλη λαμπρότητα, με αποκορύφωμα την Ανάσταση. Είναι η νίκη κατά του θανάτου και η χαρά της ζωής!

Η Μεγάλη Εβδομάδα λέγεται έτσι γιατί θυμόμαστε και ζούμε σπουδαία και ιερά γεγονότα της ζωής του Χριστού. Τη λέμε και εβδομάδα των Παθών του Χριστού.

Το Πάσχα είναι ταυτισμένο με τον ερχομό της άνοιξης και την αναγέννηση της φύσης. Όλα ανθίζουν και ντύνονται με γιορτινά χρώματα!

Η περίοδος προετοιμασίας για το Πάσχα ονομάζεται Μεγάλη Σαρακοστή, επειδή διαρκεί σαράντα μέρες. Ξεκινάει από την Καθαρή Δευτέρα μέχρι την Παρασκευή, πριν από το Σάββατο του Λαζάρου. Υπάρχει ένα όμορφο έθιμο με την κυρά-Σαρακοστή που λειτουργεί σαν ημερολόγιο: Εκτυπώνουμε και φτιάχνουμε την κυρά-Σαρακοστή. Κάθε εβδομάδα κόβουμε και ένα ποδαράκι της για να φτάσουμε κι εμείς ως το Πάσχα!

Κεφάλαιο Δ10

Ο Χριστός στα Ιεροσόλυμα ως βασιλιάς

Στο μικρό νησί του Αιγαίου ζούσαν ελάχιστες οικογένειες. Το μονοθέσιο δημοτικό σχολείο πριν χρόνια είχε κλείσει, γιατί δεν υπήρχαν αρκετοί μαθητές. Με τα χρόνια όμως η κατάσταση άλλαξε. Το σχολείο αποκτά και πάλι μαθητές! Τον Σεπτέμβριο, λίγο πριν χτυπήσει το πρώτο κουδούνι, το καράβι φέρνει στο νησί μία δασκάλα και όλοι μαζεύονται στο λιμάνι, για να την υποδεχτούν με λουλούδια και γλυκά.

Συζητάμε πώς νιώθουν οι κάτοικοι του νησιού. Χιλιάδες χρόνια πριν, μ' έναν παρόμοιο τρόπο υποδέχτηκαν οι Ισραηλίτες τον δάσκαλό τους, τον Χριστό.

Ο Χριστός με τους μαθητές Του πήγαιναν προς τα Ιεροσόλυμα για τη μεγάλη γιορτή των Ισραηλιτών, το Πάσχα¹. Λίγο πριν φτάσουν στην πόλη, ο Χριστός είπε σε δύο μαθητές:

- Πηγαίνατε στο απέναντι χωριό. Εκεί θα βρείτε δεμένο ένα μικρό γαϊδουράκι. Λύστε το και φέρτε το εδώ.

Οι μαθητές έφεραν το ζώο κι έστρωσαν τη ράχη του με τα πανωφόρια τους. Καθισμένος στο γαϊδουράκι, με τους μαθητές τριγύρω, έφτασε ο Χριστός στα Ιεροσόλυμα. Πλήθος κόσμου βρισκόταν εκεί, για να γιορτάσει. Είχαν μάθει ότι ο Χριστός πριν λίγες μέρες είχε κάνει ένα μεγάλο θαύμα. Ανέστησε τον φίλο Του, τον νεκρό Λάζαρο. Όλοι έτρεξαν να Τον προϋπαντήσουν. Τον υποδέχτηκαν σαν βασιλιά. Άλλοι έστρωναν στον δρόμο ρούχα και κλαδιά από φοίνικες, άλλοι κουνούσαν κλωνάρια στον αέρα, σαν να ήταν σημαίες. Κι όλοι μαζί φώναζαν:

- Ωσαννά! Ευλογημένος ο ερχόμενος εν ονόματι Κυρίου, δηλαδή: Ευλογημένος εκείνος που έρχεται σταλμένος από τον Θεό.

1 Πάσχα = εδώ αναφέρεται το Πάσχα που γιόρταζαν οι Ισραηλίτες για να θυμούνται την έξοδό τους από την Αίγυπτο προς τη γη της Επαγγελίας.

Βάζουμε σωστά τους αριθμούς των προτάσεων πάνω στην εικόνα.

1. Ο Χριστός μπήκε στα Ιεροσόλυμα καθισμένος πάνω σ' ένα γαϊδουράκι.
2. Πλήθος κόσμου Τον υποδέχτηκε με χαρά.
3. Οι άνθρωποι κρατούσαν κλαδιά από φοίνικες.

Βαϊόφορος (Δ. Χατζηαποστόλου)

Το γεγονός της εισόδου του Χριστού στα Ιεροσόλυμα το θυμούνται οι χριστιανοί στην εκκλησία την Κυριακή πριν το Πάσχα, την Κυριακή των Βαΐων. Αυτή η Κυριακή έχει εορταστικό χαρακτήρα. Ενώ όλη τη Μεγάλη Σαρακοστή οι χριστιανοί νηστεύουν, δηλαδή δεν τρώνε κάποιες τροφές (κρέας, γάλα κ.ά.), την Κυριακή των Βαΐων τρώνε ψάρι.

Μία μέρα πριν την Κυριακή των Βαΐων, το Σάββατο του Λαζάρου φτιάχνουμε μικρά, γλυκά ψωμάκια σε σχήμα σαβανωμένου¹ ανθρώπου, με σταυρωμένα χέρια και γαρύφαλλα για ματάκια.

Θυμόμαστε έτσι τον Λάζαρο, τον φίλο του Χριστού που είχε αρρωστήσει βαριά και πέθανε, αλλά μετά από τέσσερις ημέρες ο Χριστός τον ανέστησε.

¹ σάβανο: τα πανιά που τύλιγαν τον νεκρό.

Προετοιμαζόμαστε για να πούμε τα κάλαντα του Λαζάρου στις υπόλοιπες τάξεις του σχολείου μας την Παρασκευή πριν κλείσει το σχολείο για τις διακοπές του Πάσχα. Μπορούμε να κρατάμε κι εμείς στα χέρια μας βάγια, όπως οι άνθρωποι που υποδέχτηκαν τον Χριστό στα Ιεροσόλυμα!

Κάλαντα

*Που 'σουν Λάζαρε,
πού είναι η φωνή σου
που σε γύρευε
η μάνα κι η αδελφή σου.*

*Βάγια, βάγια των βαγιών,
τρώνε ψάρι και κολιό,
και την άλλη Κυριακή
τρώνε το ψητό τ' αρνί!*

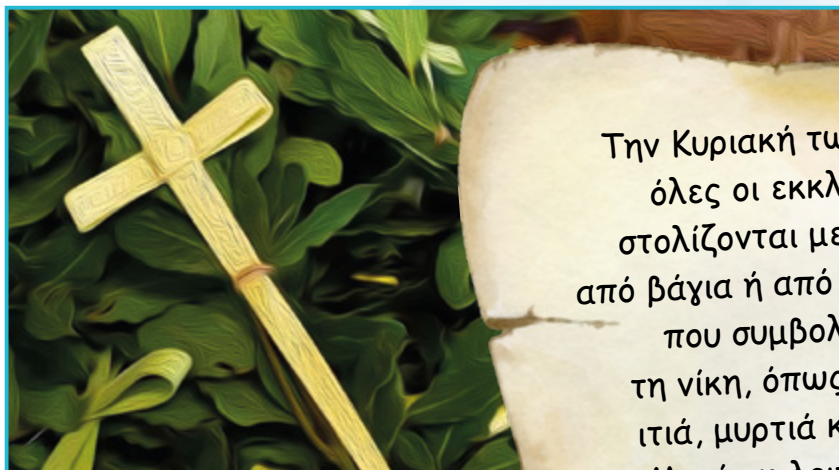
*Ήμουνα στη γη,
στη γη βαθιά χωμένος
κι από τους εχθρούς
εχθρούς βαλαντωμένος.*

Η Ανάσταση του Λαζάρου (Δ. Χατζηπαυστόλου)

Προγραμματίζουμε μία επίσκεψη με την τάξη μας στη γειτονική εκκλησία. Παρατηρούμε την αγιογράφιση του Ναού και αναζητούμε την εικόνα της Εισόδου του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Συζητάμε γι' αυτά που βλέπουμε.

Την Κυριακή των Βαΐων
όλες οι εκκλησίες
στολίζονται με κλαδιά
από βάγια ή από άλλα φυτά
που συμβολίζουν
τη νίκη, όπως δάφνη,
ιτιά, μυρτιά και ελιά.
Μετά τη λειτουργία
μοιράζονται στους πιστούς.

Ακούμε την ιστορία για την είσοδο του Χριστού στα Ιεροσόλυμα και στη συνέχεια συμπληρώνουμε παρακάτω:

Κάτι καινούργιο που έμαθα...

Οι άνθρωποι στα Ιεροσόλυμα έτρεξαν να
υ_____ τον Χριστό σαν βασιλιά!

Ο Μυστικός Δείπνος

Ο θείος Μάριος φεύγει για ένα μεγάλο ταξίδι στον Ινδικό Ωκεανό. Είναι ναυτικός σε μεγάλο καράβι. Όλη η οικογένεια μαζεύεται, για να τον αποχαιρετήσει γύρω από ένα γιορτινό τραπέζι. Αγκαλιές, φιλιά, δάκρυα, όλοι είναι συγχινημένοι.

Τι σκεφτόμαστε όταν αποχωριζόμαστε ένα αγαπημένο μας πρόσωπο;

Έτσι κάποτε και ο Χριστός συγκέντρωσε τους μαθητές του για ένα τελευταίο δείπνο.

Ηρθε το Πάσχα, η μεγάλη γιορτή των Ισραηλιτών. Οι μαθητές του Χριστού έκαναν τις ετοιμασίες για το γιορτινό τραπέζι στα Ιεροσόλυμα. Ο Χριστός τους είπε:

- Θέλω αυτό το Πάσχα να φάμε μαζί, πριν πάθω όσα θα γίνουν στο μέλλον. Έβαλε μια ποδιά και έπλυνε τα λερωμένα πόδια των δώδεκα μαθητών Του, όπως συνήθιζαν να κάνουν οι υπηρέτες εκείνα τα χρόνια. Μ' αυτό τον τρόπο τους έδειξε πώς να υπηρετούν τους άλλους ανθρώπους με ταπείνωση και αγάπη.

Γύρω από το τραπέζι που έτρωγαν, είπε:

- Αλήθεια σας λέω, ένας από σας θα με προδώσει. Αυτοί λυπήθηκαν πολύ κι άρχισαν να αναρωτιούνται ποιος ήταν ο προδότης.

- Όποιος βουτήξει μαζί μου το χέρι στο πιάτο, αυτός θα με προδώσει.

Ο Ιούδας, ο Ισκαριώτης τον ρώτησε:

- *Μήπως είμαι εγώ, Κύριε;* Και εκείνος απάντησε:

- *Και βέβαια, όπως το είπες.*

Ενώ έτρωγαν, πήρε ο Χριστός το ψωμί, και αφού το ευλόγησε, έκοψε κομμάτια και τα έδωσε στους μαθητές λέγοντας:

- *Λάβετε και φάγετε, αυτό είναι το σώμα μου, αυτό να κάνετε κι εσείς στην ανάμνησή μου.*

Ύστερα πήρε το ποτήρι με το κρασί, κι αφού ευχαρίστησε τον Θεό, τους

Μυστικός Δείπνος (Δ. Χατζηαποστόλου)

το έδωσε λέγοντας:

- *Αυτό είναι το αίμα μου, που χύνεται για χάρη όλων, για να συγχωρεθούν οι αμαρτίες.* Κι αφού έψαλαν ύμνους, βγήκαν έξω προς το όρος¹ των Ελαιών, για να προσευχηθούν.

Ο Χριστός είπε στους μαθητές να κάνουν ό,τι έκανε κι Εκείνος στο τελευταίο δείπνο για να Τον θυμούνται. Έδειξε τον τρόπο που θα κοινωνούν για να ενωθούν, όσοι θέλουν μαζί Του.

- *Εκείνος που τρώει τη Σάρκα μου και πίνει το Αίμα μου είναι ενωμένος μαζί μου κι Εγώ μ' αυτόν,* ήταν τα λόγια Του.

¹ όρος = βουνό

Παρατηρούμε την εικόνα με το Μυστικό Δείπνο. Φανταζόμαστε τι μπορεί να συζητούν οι μαθητές την ώρα που ο Χριστός φανερώνει ότι κάποιος θα τον προδώσει. Προσπαθούμε να αποτυπώσουμε στα πρόσωπά μας τα συναισθήματα που είχαν οι μαθητές. Τα καταγράφουμε στον πίνακα.

Οι χριστιανοί σε κάθε Θεία Λειτουργία μεταλαμβάνουν το ψωμί και το κρασί που έχει ευλογηθεί και είναι το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Αυτό λέγεται και Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Γι' αυτόν τον λόγο και το τελευταίο δείπνο του Χριστού ονομάζεται «Μυστικό», γιατί παρέδωσε στους μαθητές το Μυστήριο αυτό. Οι καμπάνες της εκκλησίας προσκαλούν τους πιστούς στη Θεία Λειτουργία, κάθε Κυριακή, σε μεγάλες γιορτές και άλλες μέρες. Εκεί οι χριστιανοί προσεύχονται στον Θεό, τον ευχαριστούν για όσα τους έχει δώσει και του προσφέρουν το ψωμί (πρόσφορο) και το κρασί που θα γίνουν το Σώμα Του και το Αίμα Του.

Πρόσφορο και ξύλινη σφραγίδα

Πολλοί διάσημοι καλλιτέχνες έχουν ζωγραφίσει τον Μυστικό Δείπνο. Παρατηρούμε σε κάθε εικόνα τα πρόσωπα. Βρίσκουμε ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στις εικόνες.

Αντιστοιχίζουμε:

Μυστικός Δείπνος (τότε)

Έφαγαν ΟΛΟΙ οι μαθητές με τον δάσκαλό τους, τον Χριστό.

Προσευχήθηκαν στον Θεό – Πατέρα.

Ο Χριστός είπε: «Λάβετε και φάγετε, αυτό είναι το σώμα μου. Πιείτε, αυτό είναι το αίμα μου»

Θεία Λειτουργία (σήμερα)

Οι πιστοί προσεύχονται στον Θεό.

Οι χριστιανοί κοινωνούν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού.

Συμμετέχουν ΟΛΟΙ οι χριστιανοί.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Γράφουμε τις σκέψεις των μαθητών την ώρα του Μυστικού Δείπνου.

Μυστικός Δείπνος λεπτομέρεια (Δ. Χατζηαποστόλου)

Στο σημερινό μάθημα μου έκανε εντύπωση...

_____

_____

Στον Μ _____ Δ _____
ο Χριστός παρέδωσε στους ανθρώπους
το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

Κεφάλαιο Δ12

Τα Πάθη και η Σταύρωση του Χριστού

Κυκλώνουμε τους σταυρούς στις παρακάτω φωτογραφίες.

Είναι το σύμβολο της αγάπης και της θυσίας, η δύναμη και η προστασία από κάθε κακό.

Τι σημαίνει ο σταυρός για τους χριστιανούς;

Σ τον κήπο της Γεθσημανής, ο Χριστός άρχισε να προσεύχεται. Σε λίγο έφτασε μέσα στη νύχτα μαζί με τον Ιούδα τον Ισκαριώτη, πλήθος ανθρώπων με ξίφη και ρόπαλα. Ο Ιούδας πρόδωσε τον Χριστό φιλώντας Τον και λέγοντάς Του: «Χαίρε Δάσκαλε!». Οι στρατιώτες

Η προδοσία του Χριστού
(Δ. Χατζηαποστόλου)

συνέλαβαν τον Χριστό και Τον πήγαν δεμένο στο μεγάλο συνέδριο¹ των Αρχιερέων και Φαρισαίων, για να Τον καταδικάσουν σε θάνατο. Δεν έβρισκαν όμως κάποιον λόγο για να Τον κατηγορήσουν παρά μόνο ότι έλεγε ότι είναι ο γιος του Θεού.

Έπειτα Τον οδήγησαν στον Ρωμαίο διοικητή, τον Πόντιο Πιλάτο. Εκείνος δεν έκρινε τον Χριστό ένοχο για κάτι. Είδε όμως ότι όλος ο λαός είχε ξεσηκωθεί και γι' αυτό έπλυνε τα χέρια του λέγοντας:

- *Εγώ είμαι αθώος από το αίμα αυτού του ανθρώπου.*

Παρέδωσε τότε τον Χριστό στο αγριεμένο πλήθος που φώναζε:

- *Να σταυρωθεί!*

Οι στρατιώτες του Πιλάτου πήραν τον Χριστό, Τον έντυσαν με μια κόκκινη χλαμύδα, έπλεξαν στεφάνι από αγκάθια και Του το φόρεσαν στο κεφάλι για στέμμα. Στο δεξί χέρι έβαλαν ένα καλάμι σαν σκήπτρο² βασιλικό. Τον χτυπούσαν, έφτυναν

και έλεγαν περιπαιχτικά:

- *Ζήτω ο βασιλιάς των Ιουδαίων!*

Τον πήγαν έξω από την πόλη σ' έναν τόπο που λέγεται Γολγοθάς³ και εκεί τον σταύρωσαν. Ο Χριστός έλεγε προς τον Θεό:

- *Πατέρα μου, συγχώρεσέ τους, δεν ξέρουν τι κάνουν.*

Μαζί με τον Χριστό σταύρωσαν και δύο ληστές, έναν στα δεξιά κι έναν στ' αριστερά του. Όσοι περνούσαν από εκεί αλλά και οι Αρχιερείς και οι Γραμματείς, τον κορόιδευαν λέγοντας μεταξύ τους:

- *Αν είναι ο βασιλιάς του Ισραήλ, ας κατέβει από τον σταυρό, και θα πιστέψουμε σ' Αυτόν.*

1 μεγάλο συνέδριο = ομάδα Ισραηλιτών που δίκαιζε και νομοθετούσε και αποτελούνταν από σημαντικούς ανθρώπους της κοινότητας, Αρχιερείς, Φαρισαίους κ.λπ.

2 σκήπτρο = ραβδί από πολύτιμο υλικό, σύμβολο βασιλικής εξουσίας

3 Γολγοθάς = τόπος κρανίου

Η Σταύρωση του Χριστού (Δ. Χατζηαποστόλου)

Ξαφνικά έπεσε σκοτάδι σ' όλη τη γη. Ο Χριστός τότε είπτε:

- Θεέ μου, Θεέ μου, γιατί με εγκατέλειψες; Ύστερα από λίγο είπτε:

- Διψώ.

Έτρεξε αμέσως κάποιος στρατιώτης και βούτηξε ένα σφουγγάρι στο ξίδι και Του έδωσε να πει. Ο Χριστός έβγαλε μια δυνατή φωνή και άφησε την τελευταία Του πνοή.

Εκείνη τη στιγμή σείστηκε όλη η γη, έσπασαν ταφόπετρες και άνοιξαν μνήματα. Οι στρατιώτες που φύλαγαν τον Χριστό, φοβήθηκαν πάρα πολύ με τον σεισμό και είπαν:

- Στ' αλήθεια, αυτός είναι γιος του Θεού!

Ένας πλούσιος άνθρωπος, ο Ιωσήφ, πήγε με τόλμη στον Πιλάτο και ζήτησε να κατεβάσει το σώμα του Χριστού από τον σταυρό, για να το ενταφιάσει⁴. Ήταν Παρασκευή σούρουπο. Μαζί με τον Νικόδημο, έναν μαθητή του Χριστού, έπλυναν το σώμα με αρώματα, το τύλιξαν με σεντόνι και το τοποθέτησαν σ' ένα μνήμα σκαλισμένο σε βράχο. Ύστερα σφράγισαν τον τάφο με μία μεγάλη πέτρα.

4 ενταφιάσει = να βάλει στον τάφο.

Η Αποκαθήλωση
(Δ. Χατζηαποστόλου)

Ο Χριστός είναι αθώος και θέλουν να Τον καταδικάσουν. Χωριζόμαστε σε ομάδες και γράφουμε μία επιστολή προς τον Πόντιο Πιλάτο, για να εμποδίσουμε την καταδίκη του Χριστού. Βρίσκουμε γεγονότα από τη ζωή Του, για να ενισχύσουμε τα επιχειρήματά μας.

Κάθε χριστιανός κάνει το σημείο του σταυρού στη ζωή του, για να θυμάται τη σταυρική θυσία του Χριστού, να δηλώνει την πίστη του και να παίρνει δύναμη για τη ζωή του. Παρατηρούμε τις εικόνες για το πώς γίνεται το σημείο του σταυρού. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να τυπώσει την αφίσα για την τάξη.

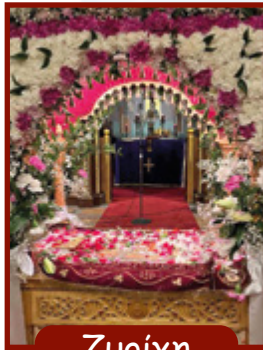

Μεγάλη Πέμπτη

Είναι η μέρα της Σταύρωσης του Χριστού. Μέρας λύπης και πένθους. Το βράδυ στην εκκλησία πολύς κόσμος ακούει τα δώδεκα Ευαγγέλια, δηλαδή δώδεκα αποσπάσματα από τα πρώτα βιβλία της Καινής Διαθήκης. Αναφέρονται στα γεγονότα των Παθών του Χριστού, από την είσοδο στα Ιεροσόλυμα ως την Σταύρωση και την Ανάσταση. Το ίδιο βράδυ στολίζεται με λουλούδια και ο παραδοσιακός Επιτάφιος, μια ξύλινη κατασκευή που αναπαριστά τον τάφο του Χριστού. Εκείνη τη μέρα βάφονται τα κόκκινα αυγά που συμβολίζουν το αίμα του Χριστού πάνω στον σταυρό.

Σπέτσες

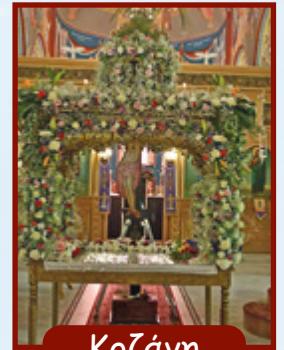
Ζυρίχη

Αθήνα

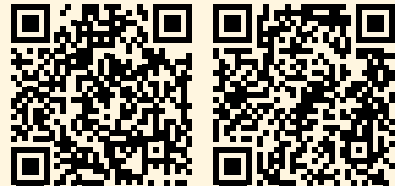
Βρυξέλλες

Κοζάνη

Ακούμε τα Εγκώμια. Τους ύμνους προς τον Χριστό που βρίσκεται στον τάφο. Ψάλλονται τη Μεγάλη Παρασκευή το απόγευμα στην εκκλησία. Παρατηρούμε τις παραπάνω εικόνες και μεταφέρουμε δικές μας εμπειρίες από στολισμό Επιταφίου.

Μεγάλη Παρασκευή

Αυτήν την πένθιμη μέρα, οι καμπάνες των εκκλησιών χτυπούν αργά και λυπημένα. Ο πιστός κόσμος συμμετέχει στην ακολουθία της Αποκαθήλωσης του Χριστού, που γίνεται το πρωί στην εκκλησία. Κατεβάζει ο ιερέας το Σώμα του Χριστού από τον Σταυρό και το τυλίγει με άσπρο σεντόνι. Κατόπιν το τοποθετεί στον Επιτάφιο. Όλος ο κόσμος προσκυνάει τον νεκρό Χριστό με ευλάβεια και μεγάλη συγκίνηση. Τα παιδιά συνηθίζεται να περνούν κάτω από τον Επιτάφιο.

Το βράδυ της ίδιας μέρας ψάλλονται στην εκκλησία τα Εγκώμια, μοιρολόγια και ύμνοι προς τον νεκρό Χριστό. Γίνεται η περιφο-

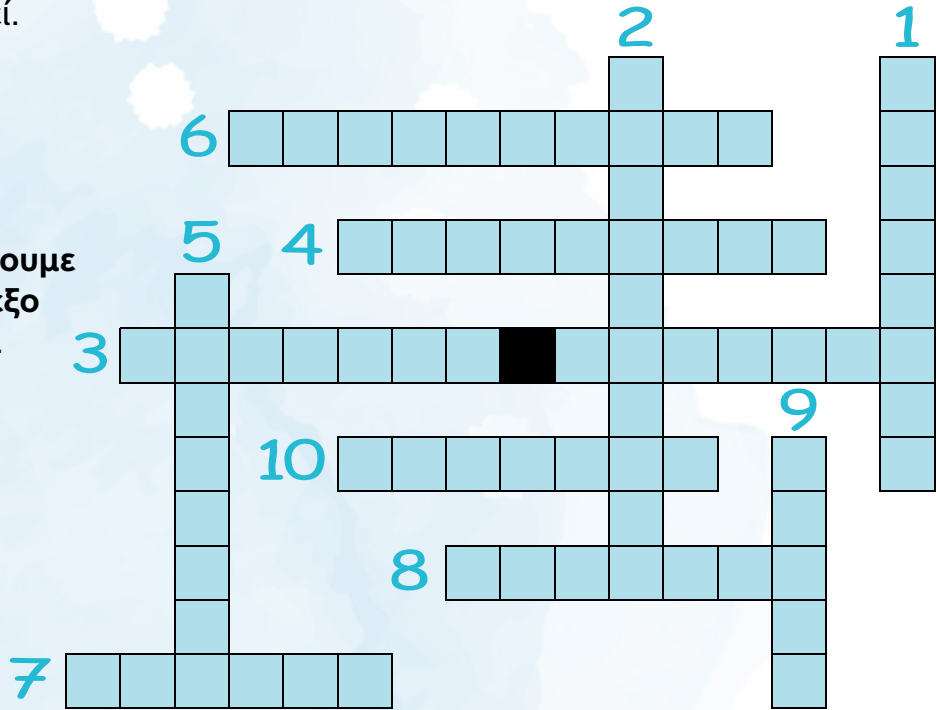

ρά του Επιταφίου με τον κόσμο να ακολουθεί την ιερή πομπή φέλλοντας με αναμμένα κεριά.

Ο Επιτάφιος σε μερικά νησιά μπαίνει και μέσα στη θάλασσα! Αλλού συναντιούνται σε μια πλατεία οι επιτάφιοι από κάποιες εκκλησίες της πόλης. Όλος ο κόσμος θαυμάζει τον περίτεχνο στολισμό από ανοιξιάτικα λουλούδια. Είναι μια μέρα λύπης, αλλά ταυτόχρονα υπάρχει και χαρά, γιατί σύντομα ο Χριστός θα αναστηθεί.

**Συμπληρώνουμε
το σταυρόλεξο
με κεφαλαία
γράμματα.**

1. Στον κήπο της Γεθσημανής έγινε η _____ του Χριστού.
2. Ο Ιούδας λέγεται και _____.
3. Έπλυνε τα χέρια του, για να μην τα λερώσει με αίμα αθώου.
4. Οι _____ καταδίκασαν τον Ιησού σε θάνατο.
5. Ο τόπος που σταυρώθηκε ο Χριστός λεγόταν _____.
6. Ο Χριστός ζήτησε από τον πατέρα του να _____ όσους τον σταύρωσαν.
7. Σταυρώθηκαν και αυτοί δεξιά και αριστερά από τον Χριστό.
8. Έγινε ένας μεγάλος _____ όταν ο Χριστός άφησε την τελευταία του πνοή
9. Ζήτησε το σώμα του Χριστού από τον Πιλάτο.
10. Οι μαθητές του Χριστού έπλυναν το σώμα του Χριστού με _____.

Η θυσία του Χριστού πάνω στον σ_____
δείχνει την απέραντη αγάπη του για τον άνθρωπο.

Η Ανάσταση του Χριστού

Σκεφτόμαστε και γράφουμε: Τι μπορεί να μας φέρει χαρά, όταν είμαστε πολύ λυπημένοι;

Ας δούμε τι συνέβη στις μαθήτριες και στους μαθητές του Χριστού μετά τη σταύρωση Του.

Μόλις πέρασε το Σάββατο, οι πιστές μαθήτριες του Χριστού, η Μαρία η Μαγδαληνή, η Μαρία η μητέρα του Ιακώβου και η Σαλώμη, ξεκίνησαν να πάνε στον τάφο του Χριστού. Μαζί τους είχαν άρωμα (μύρο), για να αλείψουν τον νεκρό, σύμφωνα με τα έθιμα της εποχής¹. Είχαν μεγάλη αγωνία στον δρόμο για το ποιος θα μετακινήσει την με-

γάλη πέτρα του τάφου. Γεμάτες έκπληξη, είδαν ότι ο τάφος ήταν ανοιχτός και η πέτρα είχε ήδη μετακινηθεί. Μέσα στον τάφο καθόταν στη δεξιά μεριά ένας νέος, ντυμένος με λευκή φορεσιά που άστραφτε. Εκείνος τους μίλησε και τους είπε:

Η Ανάσταση (Δ. Χατζηαποστόλου)

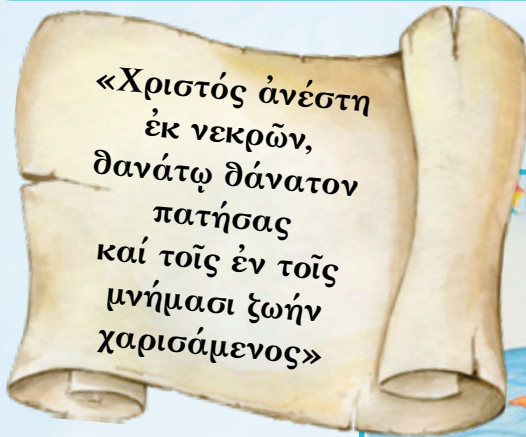
¹ Οι γυναίκες αυτές λέγονται Μυροφόρες.

- Μη φοβάστε, ξέρω ότι ψάχνετε τον Ιησού από τη Ναζαρέτ, εκείνον που σταυρώθηκε. Δεν είναι εδώ όμως, αναστήθηκε! Πηγαίστε γρήγορα να το πείτε στους μαθητές Του.

Ταραγμένες αλλά και γεμάτες χαρά, οι Μυροφόρες έφυγαν για να μεταφέρουν το χαρούμενο άγγελμα. Καθώς προχωρούσαν, είδαν μπροστά τους τον ίδιο τον Χριστό αναστημένο. Πλησίασαν, γονάτισαν και Τον προσκύνησαν.

- Χαρείτε και μη φοβάστε, τους είπε. Πηγαίστε να πείτε στους μαθητές μου ότι θα συναντηθούμε στη Γαλιλαία.

Πράγματι, ο Χριστός όλες τις επόμενες μέρες εμφανιζόταν στους μαθητές Του. Άφησε μάλιστα έναν μαθητή, τον Θωμά να ακουμπήσει τις πληγές από τα καρφιά στα χέρια Του, για να πιστέψει ότι είναι πράγματι Εκείνος και δεν είναι κάτι που φαντάστηκε. Έτρωγε μαζί τους, συζητούσαν και περπατούσαν μαζί. Όλοι ένιωθαν μεγάλη χαρά που είχαν πάλι κοντά τους τον Χριστό!

Ο Χριστός αναστήθηκε από τους νεκρούς και καταπάτησε με τον σταυρικό Του θάνατο τον θάνατο και μ' αυτή τη νίκη Του σε όλους εκείνους που ήταν πεθαμένοι χάρισε ζωή.

Μυροφόρες (Μπ. Πυλαρινού)

Βρίσκουμε στο παρακάτω κρυπτόλεξο 8 λέξεις σχετικές με την Ανάσταση του Χριστού. Τις γράφουμε.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____

Κ	Τ	Α	Φ	Ο	Σ	Ν	Φ	Γ	Ε	Κ
Π	Ε	Ρ	Α	Κ	Ν	Ο	Ι	Ρ	Μ	Ι
Σ	Α	Ω	Ψ	Ι	Τ	Ρ	Λ	Κ	Π	Ρ
Φ	Β	Μ	Υ	Ρ	Ο	Φ	Ο	Ρ	Ε	Σ
Α	Χ	Α	Π	Υ	Τ	Ε	Ξ	Γ	Τ	Υ
Η	Α	Τ	Δ	Ε	Σ	Χ	Ε	Μ	Ρ	Θ
Α	Ν	Α	Σ	Τ	Α	Σ	Η	Ν	Α	Π
Ι	Μ	Π	Ν	Ρ	Λ	Ο	Ι	Χ	Κ	Ω
Τ	Ε	Ρ	Γ	Τ	Ω	Θ	Α	Α	Υ	Β
Α	Γ	Γ	Ε	Λ	Μ	Α	Ο	Ρ	Ν	Χ
Σ	Β	Π	Κ	Ψ	Η	Ζ	Α	Α	Η	Σ

Συμπληρώνουμε τα κενά με τις λέξεις που βρήκαμε στο παραπάνω κρυπτόλεξο.

1. Οι μαθήτριες ξεκίνησαν να αλείψουν τον νεκρό με _____.
2. Ο _____ βρέθηκε ανοιχτός και άδειος.
3. Η _____ είχε μετακινηθεί.
4. Μία από τις μαθήτριες του Χριστού ήταν και η Σ _____.
5. Οι γυναίκες μετέφεραν το χαρούμενο _____ της Ανάστασης.
6. Οι μαθητές του Χριστού ένιωσαν μεγάλη _____.
7. Οι γυναίκες που μετέφεραν τα αρώματα για τον Χριστό λέγονται _____.
8. Στην Ελλάδα η _____ του Χριστού είναι η πιο λαμπρή γιορτή για τους χριστιανούς.

Ωρα για παιχνίδι! Τι τρώμε στο πασχαλινό τραπέζι;

Μεγάλο Σάββατο

Ηδη από το Μεγάλο Σάββατο το πρωί περιμένουν όλοι και όλες την Ανάσταση! Οι πιστοί χτυπούν με δύναμη μεταλλικά αντικείμενα (κατσαρόλες, ταψιά...), στασίδια¹, καρέκλες. Η παράδοση λέει να κάνουν πολύ θόρυβο, για να ακούσουν και οι νεκροί το χαρμόσυνο νέο της Ανάστασης του Χριστού!

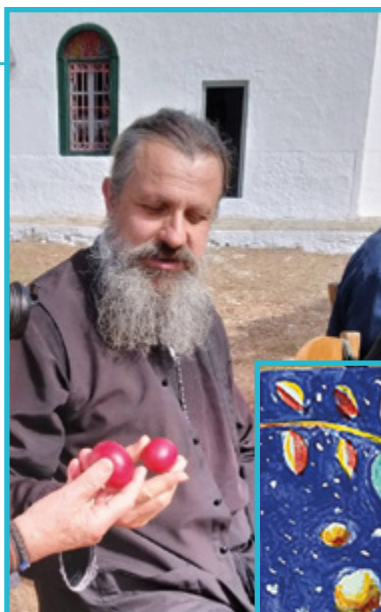
Στην Κέρκυρα ρίχνουν σταμνιά από τα μπαλκόνια, τους μπότηδες, για να γιορτάσουν την πρώτη Ανάσταση.

Η Ανάσταση του Χριστού γιορτάζεται πανηγυρικά το βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου. Τα μεσάνυχτα ακούγεται στις εκκλησίες το «Χριστός Ανέστη» και ψάλλουν αναστάσιμους ύμνους. Καμπάνες χτυπούν χαρμόσυνα, βεγγαλικά και κροτίδες αντηχούν παντού.

Στη Χίο ρίχνουν «σαΐτες» από τη μία γειτονιά στην άλλη. Τα καράβια στα λιμάνια σφυρίζουν χαρούμενα. Το νέο της Ανάστασης σκορπίζει τον φόβο του θανάτου και γεμίζει χαρά, ελπίδα και αισιοδοξία κάθε πιστό. Όλοι ανταλλάσσουν φιλιά και με αναμμένες λαμπάδες συμμετέχουν στην αναστάσιμη Λειτουργία. Μεταλαμβάνουν το Σώμα και το Αίμα του Χριστού. Η αναμμένη λαμπάδα συμβολίζει το φως της Ανάστασης του Χριστού. Το αναστάσιμο δείπνο είναι γεμάτο από παραδοσιακά φαγητά: μαγειρίτσα, αυγά, τσουρέκι κ.ά. Κανείς δεν πρέπει να λείπει από το γιορτινό, χαρούμενο τραπέζι!

¹ στασίδια = ξύλινα καθίσματα μέσα στον ναό.

Κυριακή του Πάσχα

Η μέρα γιορτάζεται με μεγάλη λαμπρότητα! Ο κόσμος ξεχύνεται στην εξοχή, σουβλίζει το παραδοσιακό αρνί και το κοκορέτσι και τσουγκρίζει τα κόκκινα αυγά. Η φύση που είναι σε μεγάλη άνθιση, γιορτάζει και αυτή.

Οι χριστιανοί αυτή την περίοδο ανταλλάσσουν χαιρετισμό λέγοντας:

Ανάσταση (π. Στ. Σκλήρης)

- Χριστός Ανέστη!

(Ο Χριστός αναστήθηκε!)

- Αληθώς Ανέστη!

(Πραγματικά αναστήθηκε!)

Ακούμε το «Χριστός Ανέστη»!

Φτιάχνουμε πασχαλινές κάρτες, για να μοιραστούμε τη χαρά της γιορτής με κάποιο αγαπημένο μας πρόσωπο.

Ο Χριστός α _____ χαρίζοντας
την αιώνια ζωή στους ανθρώπους.

• Γλωσσάρι •

Αγία Γραφή = Το ιερό βιβλίο των χριστιανών που αποτελείται από δύο μέρη: την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Η Αγία Γραφή λέγεται και Βίβλος. Είναι γραμμένη από αγίους ανθρώπους που είχαν τη φώτιση του Θεού.

Ανάσταση = επαναφορά στη ζωή.

Ανάσταση του Χριστού = η σημαντικότερη γιορτή των χριστιανών, όπου γιορτάζουν την έγερση του Σταυρωμένου Χριστού από τον τάφο. Ο Χριστός με την Ανάστασή Του νίκησε τον θάνατο.

Αποκαθήλωση του Χριστού = κατέβασμα του νεκρού σώματος του Χριστού από τον σταυρό.

Απόστολοι = μαθητές που είχε ο Χριστός, τους οποίους έστειλε σ' όλο τον κόσμο με την ιερή αποστολή να διδάξουν την αγάπη και την πίστη στον Θεό.

Βασιλεία του Θεού = ο κόσμος του Θεού, όπου δεν υπάρχει πόνος, λύπη, αλλά μόνο αιώνια χαρά, ειρήνη και αγάπη.

Βηθλεέμ = πόλη στη γη του Ισραήλ, όπου γεννήθηκε ο Χριστός

Γη της Επαγγελίας = τόπος που υποσχέθηκε ο Θεός στους Ισραηλίτες, για να ζήσουν ενωμένοι λατρεύοντας τον Θεό.

Γη Χαναάν = γη της Επαγγελίας.

Γολγοθάς = λόφος στα Ιεροσόλυμα, όπου σταυρώθηκε ο Χριστός.

Δέκα Εντολές = δέκα νόμοι που δόθηκαν στον Μωυσή από τον Θεό και αποτελούν τις βασικές αρχές, για να ζουν σωστά οι άνθρωποι μεταξύ τους αλλά και με τον Θεό.

Εγκώμια = εκκλησιαστικοί ύμνοι προς τον νεκρό Χριστό που βρίσκεται στον τάφο. Ψάλλονται στην εκκλησία την Μ. Παρασκευή.

Επιτάφιος = κατασκευή (συνήθως ξύλινη) που αναπαριστά τον τάφο του Χριστού. Τον στολίζουν οι χριστιανοί στις εκκλησίες με λουλούδια και τον περιφέρουν το βράδυ της Μ. Παρασκευής γύρω από τον ναό και τους δρόμους, ψάλλοντας εγκώμια.

Ευαγγέλια = Ιερά βιβλία της Εκκλησίας που περιέχουν τη ζωή του Χριστού. Γράφτηκαν από τους τέσσερις Ευαγγελιστές, που ήταν μαθητές του Χριστού: Ματθαίο, Μάρκο, Λουκά και Ιωάννη.

Ευαγγελισμός της Θεοτόκου = χαρούμενο μήνυμα προς την Παναγία από τον αρχάγγελο Γαβριήλ ότι θα γεννήσει τον γιο του Θεού, τον Χριστό.

Θεία Ευχαριστία = ένα από τα μυστήρια της Εκκλησίας, όπου οι χριστιανοί ενώνονται με τον Χριστό και μεταξύ τους κοινωνώντας το Σώμα και το Αίμα του Χριστού.

Θεία Λειτουργία: τελείται τις Κυριακές, τις μεγάλες γιορτές και άλλες μέρες του χρόνου. Κατά τη διάρκειά της διαβάζονται αποσπάσματα από την Καινή Διαθήκη και τελείται το μυστήριο της Θ. Ευχαριστίας.

Θεοτόκος = η Παναγία, η μητέρα του Χριστού.

Ιουδαία = περιοχή του Ισραήλ.

Ιορδάνης = ποταμός στα σύνορα Ισραήλ και Ιορδανίας.

Ισραηλίτες = λαός που διάλεξε ο Θεός να συνεργαστεί μαζί του, προκειμένου να προετοιμάσει τον κόσμο, για να γεννηθεί ο Χριστός.

Ιωάννης ο Πρόδρομος = ο Άγιος που προετοίμασε τους ανθρώπους, για να μετανοήσουν για τις αμαρτίες τους και να υποδεχτούν τον Χριστό. Βάπτιζε τους ανθρώπους στον Ιορδάνη ποταμό. Σ' αυτόν πήγε ο Ιησούς να βαπτιστεί, για να φανερωθεί ως Υιός του Θεού.

Καινή Διαθήκη = το δεύτερο βιβλίο της Αγίας Γραφής που περιέχει ιστορίες από τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού και των μαθητών του.

Καπερναούμ = πόλη όπου δίδασκε ο Χριστός. Βρίσκεται στο σημερινό Ισραήλ.

Κατακλυσμός = ασταμάτητη νεροποντή, μεγάλη πλημμύρα.

Κήπος της Εδέμ = ο κήπος της δημιουργίας του Θεού, ο Παράδεισος.

Γεθσημανή = ο κήπος όπου προσευχήθηκε ο Χριστός προτού τον συλλάβουν και τον σταυρώσουν.

Κιβωτός του Νώε = μεγάλο καράβι που κατασκεύασε ο Νώε με την καθοδήγηση του Θεού, προκειμένου να σωθεί από τον κατακλυσμό αυτός, η οικογένειά του και όλα τα είδη των ζώων σε ζεύγη.

Κυριακή προσευχή = η προσευχή που δίδαξε ο Χριστός, ο Κύριος στους ανθρώπους, το «Πάτερ ημών».

Λίμνη Γαλιλαίας = λίμνη όπου ψάρευαν πολλοί από τους μαθητές του Χριστού.

Μεγάλη Εβδομάδα = η εβδομάδα πριν το Πάσχα, κατά την οποία οι χριστιανοί θυμούνται, ζουν και γιορτάζουν τα τελευταία γεγονότα των Παθών και της Σταύρωσης του Χριστού.

Μυροφόρες = μαθήτριες του Χριστού που πήγαν στον τάφο Του, για να αλείψουν με μύρο το νεκρό Του σώμα, σύμφωνα με τα ταφικά έθιμα της εποχής.

Μυστήρια της Εκκλησίας: ιερές τελετές του χριστιανισμού (Βάπτισμα, Χρίσμα, Θεία Ευχαριστία, Ιεροσύνη, Γάμος, Ευχέλαιο, Εξομολόγηση).

Μυστικός Δείπνος = το τελευταίο δείπνο του Χριστού με τους μαθητές Του κατά τη διάρκεια του οποίου τους παρέδωσε το Μυστήριο της Θ. Ευχαριστίας.

Ναζαρέτ = πόλη όπου έζησε και δίδαξε ο Χριστός.

Νηστεία = το να μην τρώνε οι χριστιανοί τροφές ζωικής προέλευσης (κρέας, γάλα κ.λπ.) ορισμένες μέρες ή περιόδους του χρόνου ως πνευματική άσκηση.

Όρος Σινά = βουνό στην Αίγυπτο όπου παρέδωσε ο Θεός στον Μωυσή τις δέκα εντολές.

Πάθη του Χριστού: όσα υπέφερε ο Χριστός (σύλληψη, μαστίγωση, σταύρωση, θάνατο..) για την σωτηρία των ανθρώπων.

Παλαιά Διαθήκη = το πρώτο μέρος της Αγίας Γραφής, που περιέχει ιστορίες πριν από την γέννηση του Χριστού. Αποτελείται από πολλά βιβλία.

Πάσχα Ισραηλιτών = γιορτή των Ισραηλιτών κατά την οποία θυμούνται την απελευθέρωση τους από την Αίγυπτο και την επιστροφή τους προς τη γη της Επαγγελίας. Το πέραςμα από την σκλαβιά στην ελευθερία.

Πάσχα χριστιανικό = η μεγαλύτερη γιορτή της χριστιανοσύνης κατά την οποία οι χριστιανοί γιορτάζουν την Ανάσταση του Χριστού, το πέ-

ραςμα από τον θάνατο στην αιώνια ζωή.

Πόντιος Πιλάτος = Ρωμαίος διοικητής της Παλαιστίνης στα χρόνια του Χριστού.

Προφήτες = ιερά και σοφά πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης, που είχαν τη θεία φώτιση και την ιερή αποστολή να κάνουν γνωστό το θείο θέλημα στους ανθρώπους. Μιλούσαν για μετάνοια και τον ερχομό του Χριστού στη γη.

Σαμάρεια = επαρχία του Ισραήλ.

Σαρακοστή = σαράντα μέρες προετοιμασίας για το Πάσχα ή τα Χριστούγεννα, με ειδικές προσευχές και νηστεία.

Φαρισαίοι = ομάδα Ισραηλιτών διδασκάλων του θρησκευτικού νόμου. Έδιναν μεγάλη σημασία στην τυπική τήρηση των εντολών του Θεού και όχι στην ουσία, που είναι η αγάπη προς τον Θεό. Ήταν περήφανοι και σκληροί με τον απλό λαό.

Χαιρετισμοί = ύμνος αφιερωμένος στην Παναγία, που αρχίζει με τον χαιρετισμό «Χαίρε» (= να χαιρέσαι) που είπε ο Αρχάγγελος Γαβριήλ στην Παναγία, όταν της είπε ότι θα γεννήσει τον Χριστό. Κάθε κομμάτι του αρχίζει με ένα γράμμα του ελληνικού αλφάβητου από το Α ως το Ω.

Ψαλμοί = ύμνοι προς τον Θεό.

Βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης.

Βιβλιογραφία

Βενετούλιας, Γ., *Σας τα 'παν άλλοι;* (βιβλίο + CD), Αθήνα: Εν πλω

Γαλίτη, Π. Γαλίτη-Κурβασίλη, Π. (2018). «Αγωγή στη Συγχώρηση (Forgiveness Education) Θεωρητική και Εμπειρική προσέγγιση – Πεδιά Εφαρμογής» Παιδαγωγική Επιθεώρηση, Τόμος 35, Τεύχ. 65, 28-42

Γρηγοριάδου Σουρέλη, Γ. (2009), *Δώσ' μου το χέρι σου*, Αθήνα: Πατάκης

Εικονογραφημένη Αγία Γραφή (2017), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Η Αγία Γραφή (2011), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Η πολύτιμη Βίβλος μου (2016), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Η πρώτη μου Βίβλος- Αγαπημένες ιστορίες για παιδιά (2023), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Καινή Διαθήκη (2010), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Κοίτα και βρες ιστορίες από τη Βίβλο - Ο Ιησούς ανάμεσα στους ανθρώπους (2015), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Κοίτα και βρες ιστορίες από τη Βίβλο - Περιπέτειες της Π. Διαθήκης (2015), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Κοτσαλίδου, Δ. (2013), *Ο καθρέπτης μου*, Αθήνα:

Ελληνιοεκδοτική

Κουκουνάρας - Λιάγκης, Μ., *Τριανταφυλλίδου - Μπαθρέλλου, Κ.* (2019), *365 μέρες στον δρόμο...*, Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Κουλλιά, Κ., *Μάνα, πηγή του παραδείσου*, Αθήνα: Εν πλω

Μανδηλαράς, Φ. (2023), *Η Κιβωτός του Νώε*, Αθήνα: Παπαδόπουλος

Μοναχού Μωυσέως Αγιορείτου, *Η εύλαλη σιωπή*, Αθήνα: Εν πλω

Μπότση, Π. (2012), *Η Γέννηση του Χριστού*, Αθήνα: Μπότση

Μωραΐτου, Π. (2023), *Μυστικά δώρα*, Αθήνα: Άθως

Νανουρίσματα και άλλα Δημοτικά τραγούδια και παιχνίδια για παιδιά (1994), Αθήνα: Θυμάρι

Νευροκοπλή, Β. (2015), *Ιστορίες του Καλλίστρατου* (4 βιβλία), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Ντεκάστρο, Μ. (1992), *Διαβάζοντας τις βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα: Νέοι Ακρίτες

Π. Θερμός, Β. (2014), *Μαλαματένια λόγια*, Αθήνα: Εν πλω

Προφητολόγιον (2008), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρεία

Ράντζου, Μ. (2016). *Η Συγγνώμη και η Συγχώρηση στη Διαπροσωπική Επικοινωνία των Εφήβων και η Ελληνορθόδοξη Παιδεία*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης

Σίσκου, Γ. & Ματιάκη, Β. (2019). *Η διδακτική της «συγχώρησης» ως εναλλακτική πρόταση πρόληψης της παραβατικότητας στο σχολείο*, στο: Πρακτικά 4 ο Πανελλήνιο Συνέδριο: Εκπαίδευση στον 21 ο αιώνα: Σχολείο και Πολιτισμός 10-12 Μαΐου Αθήνα, ISBN: 978-618-5458-04-1 (Τόμος Δ')

Σταλαγματιές της αγάπης του Θεού (2006), Χαλιά: Ιερά Μονή Χρυσοπηγής

Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Γ' τάξης Δημοτικού (1992)

Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Γ' τάξης Δημοτικού (2006)

Σχολικό εγχειρίδιο Θρησκευτικών Γ' τάξης Δημοτικού - Ανακαλύπτουμε εικόνες, πρόσωπα, ιστορίες (2020)

Τα παιδιά διαβάζουν την βίβλο (2005), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία

Το σχέδιο του Θεού μέσα από ιστορίες από τη Βίβλο (2020), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική Εταιρία

Τριανταφυλλίδου - Μπαθρέλλου, Κ., *Ο αγαπημένος γιος* (βιβλίο +CD), Αθήνα: Εν πλω

Φραντζολάς, Γ., *Με τον Αίσωπο εκδρομή* (CD), Αθήνα: Εν πλω

Ψαλτήριον (2018), Αθήνα: Ελληνική Βιβλική

Εταιρία

Bloom, A. (2008), *Ο ευάλωτος Θεός*, Αθήνα: Εν πλω

Ware, K. (2018), *Ο ορθόδοξος δρόμος*, Αθήνα: Εν πλω

Αναφορές

<https://iep.edu.gr/el/nea-ps-pronoli>, (προγράμματα σπουδών)

Πρόσκληση 46978/ΓΔ4/25-04-2023

Οδηγός Εκπαιδευτικού (Πρόγραμμα Σπουδών Θρησκευτικά Δημοτικού, Οδηγός Εκπαιδευτικού)

https://prosvasimo.iep.edu.gr/docs/pdf/Biblia/keimeno-gia-olous/keimeno_gia_olous-2.pdf

Δενδάκη Α. (2014). *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία σε Ετερογενείς Τάξεις*.

<http://users.sch.gr/aparaske/site5/>

wordpress/?p=182 Henderson, D. (2018).

Strategies For Implementing Learning Stations In Your Classroom, In: A Survival Guide To Teaching, Retrieved

[https://www.teachthought.com/pedagogy/4-](https://www.teachthought.com/pedagogy/4-strategies)

<https://www.teachthought.com/pedagogy/4-strategies/4-strategies>

Εικονιστικό υλικό

Εξώφυλλο: άγγελος, (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 25: Αδάμ - Εύα, wikimedia commons

σελ. 26: Αδάμ - Εύα (Στρ.ς Καραβάνης)

σελ. 27: Πρωτόπλαστοι, wikimedia commons

σελ. 28: Νώε (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 32: Πύργος της Βαβέλ, public domain

σελ. 38: Φιλοξενία του Αβράμ (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 41: Ησαΐ - Ιακώβ, (Στρ. Καραβάνης)

σελ. 44: Ιωσήφ (Κ. Λάβδας)

σελ. 47: Ιωσήφ (Κ. Λάβδας)

σελ. 49: Ιωσήφ (Κ. Λάβδας)

σελ. 50: Μωυσής (Κ. Λάβδας)

σελ. 51: Μωυσής (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 52: Μωυσής (Κ. Λάβδας)

σελ. 53: Αμαλία Φλέμινγκ (Αρχείο Φλέμινγκ, ευγενική παραχώρηση Φ.Α. ΕΛΙΑ / ΜΙΕΤ)

σελ. 53: κυρά Ρω, Έλεν Κέλερ, public domain

σελ. 54: Εσθήρ (Marco del Buono Giamberti, Apollonio di Giovanni di Tomaso)

M. Μουσείο Ν.Υ.

σελ. 55: Ρουθ (J. Schnorr von Carolsfeld)

σελ. 61: προφ. Ηλίας (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 64: προφ. Ησαίας (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 67: προφ. Δανιήλ (Κ. Λάβδας)

σελ. 68: προφ. Δανιήλ (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 71: Ευαγγελισμός (Μπ. Πυλαρινός)

σελ. 72: Ευαγγελισμός (Μητρ. Μουσείο Ν. Υ.)

σελ. 75: Γέννηση του Χριστού (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 76: Η προσκύνηση των Μάγων (Giotto di Bondone) Μητρ. Μουσείο Ν.Υ.

σελ. 79: Θεοφάνεια (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 83: 12 μαθητές, Ι. Ν. Αγ. Φιλίππου Βλασσαρούς

σελ. 84: Άγιος Ιάκωβος (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 85: 12 Απόστολοι, wikiart, public domain

σελ. 87: Καπερναούμ (Β. Γώγου)

σελ. 91: Καλός Σαμαρείτης (Μπ. Πυλαρινός)

σελ. 95: Άσωτος Υιός (Γ. Κόρδης)

σελ. 102: Ο Χριστός με τα παιδιά, φορητή εικόνα, Basilica di St. Maria in Ara Coeli, Ρώμη

σελ. 104: Ιησούς Χριστός (π. Στ. Σκλήρης)

σελ. 108: Βαϊοφόρος (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 109: Λάζαρος (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 112: Μ. Δείπνος (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 116: Προδοσία (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 117: Σταύρωση (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 117: Αποκαθήλωση (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 120: Ανάσταση (Δ. Χατζηαποστόλου)

σελ. 121: Μυροφόρες (Μπ. Πυλαρινός)

σελ. 124: Ανάσταση (π. Στ. Σκλήρης)

Οι αχιογραφίες είναι ευγενική παραχώρηση των δημιουργών. Οι φωτογραφίες είναι από το προσωπικό αρχείο των συγγραφέων.

